

PS 58/20 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant op 8 mei 2020

Inhoudsopgave	
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	5
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	8
27/20 Gewijzigd vaststellen inpassingsplan Logistiek Park Moerdijk	15
18/20 Bestuursopdracht Terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties	41
09/20 Vaststelling Datavisie Provincie Noord-Brabant 2020-2025	70
25/20 Afgeven verklaring van geen bedenkingen op de WABO-aanvraag onderdeel strijdig gebruik in het kader van het Provinciaal Inpassingsplan `Nieuwe Verbinding Grenscorridor N69`	102
44/20 Verantwoording fractiebudget Lokaal Brabant 2018	110
Stemming	111
Sluiting	123

Index gesproken personen

Altundal MIB, N., 14
Arts, mw. W.M.A., 9, 105, 109, 110
Bankers, J.P.E., 9
Bekker, M.A. de, 9
Berg, H.F. van den, 9, 108
Bie, E.J. de, 9, 123, 124
Boon, M.C.H., 9, 21, 27, 31, 34, 35, 36, 37, 39, 113, 121, 123
Bräuner, mw. G.E.A., 9, 103, 110
Brouwers, drs. J.F.X.M., 9, 23, 37, 38, 39, 54, 68, 106, 109, 110
Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 66, 103, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123
Deryckere, M.N.R.C., 9
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van, 9, 48, 62, 66, 67, 69
Dijk, mw. E. van, 11
Dirken, mw. ir. A.M.W., 9, 16, 33, 42, 60, 65, 67, 124
Duijs, F.B.G., 10, 42, 65
Everling, M.J., 10, 18, 30, 33, 34, 73, 97
Grashoff, ir. H.J., 107, 108, 109, 111
Gremmen, R.J., 10
Gruijthuijsen, M.P.J.M. van, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 96, 97, 100, 111, 112
Hattem, LLB, A.W.J.A. van, 10, 49, 64, 67, 71, 125
Heer, drs. ing. C. de, 10, 44, 65, 67
Heijmans, N.G.L., 10, 45, 59, 65, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123
Hendriks, C.A., 10, 117
Hoon, mw. A.J.M. de, 10
Janssen, R.P.M., 10, 71, 72, 97, 124
Kammen, mw. drs. P. van der, 10, 78, 84, 91, 93, 94, 99, 101, 102
Karaaslan, T., 10, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123
Kessel, mw. J.J. van, 11, 45, 61, 65, 106, 110
Kort MSc, M.V. de, 11
Linden, mw. J.J. van der, 11
Logister, E.H.P., 11
Ludwig, T.W., 11, 106, 110
Maat, C.A. van der, 91, 92, 93, 94, 95, 101, 102
Manders, drs. W.J., 11
Meeren, C.J.R.F. van der, 11
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M., 11
Meijer, A.A., 11, 74, 81, 86, 88, 90, 92, 93, 98
Merrienboer, H.J.A. van, 28, 30, 32, 40, 41, 56, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 69, 70, 71
Oetelaar, J.C.M. van den, 12
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M., 12
Panhuizen, A., 12
Philippart, M.J.A., 12, 75, 77, 83, 84, 85, 87, 88, 90, 91, 95, 96, 98, 102, 103, 123, 124
Pinxteren, W.F.C. van, 12, 25, 39, 55, 56, 69, 81, 82, 100, 107, 111
Roeles, S.G., 12, 104, 110

Roijackers, mw. H.I., 12, 20, 35
Rutjens, W.H.A., 12, 16, 33, 36, 37, 113
Scholder-Penders, mw. G.M., 13, 14, 16
Sjouw, mw. mr. L.M., 13, 19, 35
Smeulders, MA, S.J.A.H., 13, 22, 37, 53, 68
Smolders, H.A.J., 14
Spooren, A.J.M., 13, 79, 99, 111, 112, 120
Stoop, drs. J.W.P., 13, 105, 110
Swinkels, H.A.J.M., 13, 121
Thijssen, J.G.M., 13, 73, 97
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de, 13, 17, 33, 36, 37
Vlasveld, mw. A.I., 13, 23, 38, 80, 91, 97, 100, 101
Voorzitter, 8, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 45, 48, 49, 53, 54, 55, 56, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125
Vreugdenhil, ing. H.J., 13, 26, 38, 39, 40, 56, 69, 82, 100
Wel, ir. M.C. van der, 13, 54, 62, 63, 65, 68, 69, 106, 110, 119, 125
Wely, L.F.A.M. van, 14
Zwart, mw. P.S., 14

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bankers, J.P.E.	CDA	Asten
Bekker, M.A. de	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bie, E.J. de	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Bräuner, mw. G.E.A.	VVD	Veghel
Brouwers, J.F.X.M.	50PLUS	Son en Breugel
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Udenhout
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van	GroenLinks	Cuijk
Dijk, mw. E. van	PvdA	Eindhoven
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Duijs, F.B.G.	Forum voor Democratie	Maren-Kessel
Everling, M.J.	SP	Uden
Gremmen, R.J.	VVD	Berghem
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Vinkel
Heer, drs. ing. C. de	CDA	Eindhoven
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hendriks, C.A.	CDA	Erp
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Janssen, R.P.M.	VVD	Rosmalen
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Karaaslan, T.	VVD	Nieuwkuijk
Kessel, mw. J.A.M. van	D66	Maarheeze
Kort MSc, M.V. de	PvdA	Vught
Linden, mw. J.J. van der	GroenLinks	Oss
Logister, E.H.P.	D66	Chaaam
Ludwig, T.W.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Manders, drs. W.J.	VVD	Gemert
Meeren, C.J.R.F. van der	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Waalwijk
Oetelaar, J.C.M. van der	Forum voor Democratie	Schijndel
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg
Philippart, M.J.A.	GroenLinks	Eindhoven
Pinxteren, W.F.C. van	Lokaal Brabant	Haaren
Roeles, S.G.	Forum voor Democratie	Sint-Michielsgestel
Roijackers, mw. H.I.	GroenLinks	's-Hertogenbosch

Rutjens, W.H.A.	Forum voor Democratie	's-Hertogenbosch
Scholder-Penders, mw. G.M.	VVD	Nuenen
Sjouw, mw. L.S.	D66	Geldrop
Smeulders, S.J.A.H.	PvdA	Helmond
Smolders, H.A.J.	Forum voor Democratie	Tilburg
Spooren, A.J.M.	50PLUS	Breugel
Stoop, drs. J.W.P.	CDA	Bergen op Zoom
Swinkels, H.A.J.M.	SP	Vught
Thijssen, J.G.M.	CDA	Beers
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de	CDA	Beek en Donk
Vlasveld, mw. A.I.	Partij voor de Dieren	Tilburg
Vreugdenhil, ing. H.J.	ChristenUnie-SGP	Nieuwendijk
Wel, ir. M.C. van der	Partij voor de Dieren	Rijsbergen
Wely, L.F.A.M. van	Forum voor Democratie	Oss
Zwart, mw. P.S.	VVD	Lage Zwaluwe

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 8 mei 2020

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

II. Bespreekstukken

27/20 Gewijzigd vaststellen inpassingsplan Logistiek Park Moerdijk

18/20 Bestuursopdracht Terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties

09/20 Vaststelling Datavisie Provincie Noord-Brabant 2020-2025

25/20 Afgeven verklaring van geen bedenkingen op de WABO-aanvraag onderdeel strijdig gebruik in het kader van het Provinciaal Inpassingsplan `Nieuwe Verbinding Grenscorridor N69`

44/20 Verantwoording fractiebudget Lokaal Brabant 2018

III. Stemming

IV. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 8 mei 2020

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning, voorzitter
mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Volgens de presentielijst zijn 55 leden aanwezig, te weten: Altundal, mw. Arts, Bankers, De Bekker, Van den Berg, De Bie, Boon, mw. Bräuner, Brouwers, Deryckere, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Duijs, Everling, Gremmen, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hendriks, mw. De Hoon, Janssen, mw. Van der Kammen, Karaaslan, mw. Van Kessel, De Kort, mw. Van der Linden, Logister, Ludwig, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Van den Oetelaar, mw. Otters-Bruijnen, Panhuizen, Philippart, Van Pinxteren, Roeles, mw. Roijackers, Rutjens, mw. Scholder-Penders, mw. Sjouw, Smeulders, Smolders, Spooen, Stoop, Swinkels, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, mw. Vlasveld, Vreugdenhil, Van der Wel, Van Wely, mw. Zwart.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 13.30 uur.

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik wil u om te beginnen allemaal vragen om uw microfoon uit te zetten. We hebben allemaal al enige ervaring met het digitaal bij elkaar komen en het zal vandaag ook het nodige van ons gaan vragen. We hopen dat het allemaal goed gaat. Er is heel hard gewerkt hier om dat in orde te maken, ook met uw medewerking, dus ik hoop en vertrouw dat dat goed kan gaan. Eén van die dingen is inderdaad de microfoon uit als je niet het woord voert.

Voordat ik de vergadering officieel open, heb ik de plicht en de eer om te inventariseren wie er in de vergadering aanwezig zijn, en dat gaat op alfabetische volgorde gebeuren, allereerst de groep A t/m H, dan I t/m P en dan Q t/m Z. Wanneer de griffier zo dadelijk uw naam noemt, meld u dan als volgt: uw naam én 'ik ben aanwezig'. Geen andere formule is toegestaan, uw naam en "ik ben aanwezig". En spreekt u alstublieft al deze woorden rustig uit. Als u alleen maar "ja" zegt, óf alleen maar "aanwezig", registreert de camera u niet, dan krijgen we u niet in beeld en is het niet rechtsgeldig, laat ik maar zeggen. U moet echt fysiek in beeld zijn met uw naam en "ik ben aanwezig". Als we hebben geconstateerd dat u zowel met geluid als beeld goed doorkomt, beschouwen we u als aanwezig en de griffier zet u dan op de presentielijst. Ik geef daartoe nu het woord aan de griffier.

De **griffier**: Dank u wel, voorzitter. Ik wil van de gelegenheid gebruikmaken om ook nog drie mededelingen van huishoudelijke aard te doen. Om deze vergadering goed te laten verlopen, is het fijn, als u zaken van inhoudelijke aard hebt die niet op de chatfunctie thuishoren, die te mailen naar statengriffie@brabant.nl en technische zaken niet te mailen, maar daarover te bellen met Judha Dennis. Dat hebben we vanmorgen nog meegenomen in onze mailing en dat telefoonnummer staat ook in de handleiding vermeld. Verder is het devies in deze vergadering om, als u niet het woord wilt voeren, uw microfoon, maar ook uw camera, uit te zetten.

Ik ga dadelijk in drie groepen Statenleden oproepen zich te melden. De personen die een achternaam hebben beginnend met A t/m H kunnen de camera wel aanzetten en als ze opgeroepen worden ook hun microfoon. De andere Statenleden verzoek ik de camera uit te laten tot ik bij de volgende groep ben die ik oproep.

Ik ga nu beginnen. Ik heb begrepen dat de heer Altundal later in deze vergadering aan zal schuiven; die zal ik aan het eind van deze presentielijst nog een keer oproepen. Daarom begin ik nu met mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Willemieke Arts. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Heel goed. Dat hebben wij kunnen zien. De heer Bankers.

De heer **Bankers** (CDA): John Bankers. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Heel goed. De heer De Bekker.

De heer **De Bekker** (FvD): Maikel de Bekker. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Harry van den Berg. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja. De heer De Bie.

De heer **De Bie** (FvD): Eric de Bie. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. Kunnen wij de heer De Bie zien? Ja, oké. De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Maikel Boon. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, ook heel goed. Mevrouw Bräuner.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Margriet Bräuner. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dat hebben we ook gezien. De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Jan-Frans Brouwers. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, u ook. De heer Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Marcel Deryckere. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Heel goed. Mevrouw Van Diemen-Vereijken.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Ondanks het rumoer: Anne van Diemen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dat hebben wij gezien. Dank u wel. Mevrouw Van Dijk... Ik zie en hoor niets. Mevrouw Van Dijk? Ik ga even door naar mevrouw Dirken. Ik roep mevrouw Van Dijk dadelijk nog een keer op. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Wilma Dirken. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel, gezien. De heer Duijs.

De heer **Duijs** (FvD): Frank Duijs. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Maarten Everling. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Heel goed. De heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Roel Gremmen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, ook gezien. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Alexander van Hattem. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Heel mooi. De heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Kees de Heer. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, en ook dat zien wij. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Nico Heijmans. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. De heer Hendriks.

De heer **Hendriks** (CDA): Coen Hendriks. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dat zien wij ook. Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ankie de Hoon. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Oké, dank u wel mevrouw De Hoon.

Dan kunnen al degenen die nu hebben gemeld dat zij er zijn hun camera en microfoon weer uitzetten. Dan roep ik nu nog een keer op mevrouw Van Dijk en kunnen ondertussen de camera aanzetten de Statenleden met een achternaam I t/m P. Ik constateer dat ik geen respons krijg van mevrouw Van Dijk, dus ik ga nu door naar de heer Janssen.

De heer **Janssen** (VVD): Robert Janssen, Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Patricia van der Kammen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. De heer Karaaslan.

De heer **Karaaslan** (VVD): Taner Karaaslan. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, ook dat zien wij. Mevrouw Van Kessel.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Janneke van Kessel. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Janneke, wil je dat nog een keer herhalen? Ik heb je nog niet in beeld gezien.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Janneke van Kessel. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja. Nu hebben we het gezien, dank je wel. De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Martijn de Kort. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Oké. Ik zie in beeld komen mevrouw Van Dijk. Kunt u dat bevestigen?

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Edith van Dijk. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Mooi. Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Jade van der Linden. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Oké, dat zien wij. Dank u wel. De heer Logister.

De heer **Logister** (D66): Eric Logister. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Goeiemiddag, hallo. De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Tom Ludwig. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. Dank u wel. De heer Manders... De heer Manders?

De heer **Manders** (VVD): Walter Manders. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dat zien wij nu ook. Dank u wel. De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Camiel van der Meeren, Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, ook dat hebben wij gezien. Mevrouw Meeuwis-van Langen.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ine Meeuwis. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, hallo. En de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Arend Meijer. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Gezien.

Dan kunnen ook deze Statenleden die net aan de beurt zijn geweest hun camera weer uitzetten, en dan ga ik nu door naar de letters O t/m Z. De heer Van den Oetelaar.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Joris van den Oetelaar. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dat zou ik graag even zien ook.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Ik ben in beeld, toch?

De **griffier**: Niet bij mij.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): De camera staat aan, ik zie mezelf.

De **griffier**: Ja, nu zien wij jou ook. Dank je wel.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Nou, mooi.

De **griffier**: Mevrouw Otters-Bruijnen.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Suzanne Otters. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Gezien. De heer Panhuizen.

De heer **Panhuizen** (VVD): Alex Panhuizen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien, bedankt. De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Michiel Philippart. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, ook gezien. De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Wil van Pinxteren. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien, bedankt. De heer Roeles.

De heer **Roeles** (FvD): Stijn Roeles. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Hagar Roijackers. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: De heer Rutjens. Dank je wel Hagar.

De heer **Rutjens** (FvD): Willem Rutjens. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien, dank je wel Willem. Mevrouw Scholder-Penders. Mevrouw Scholder?

Mevrouw **Scholder-Penders** (VVD): Gaby Scholder. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Wij horen je en willen graag het plaatje ook even zien. Is nog niet helemaal goed..., ik roep u dadelijk nog een keer opnieuw op.

Mevrouw **Scholder-Penders** (VVD): Oké.

De **griffier**: Mevrouw Sjouw.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Liesbeth Sjouw. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Goed, gezien, bedankt. De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Stijn Smeulders. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Goeiemiddag. De heer Smolders... De heer Smolders... roep ik dadelijk ook nog een keer opnieuw op. De heer Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Chris Spooren is aanwezig.

De **griffier**: Ja, dat hebben wij gezien. Dank. De heer Stoop.

De heer **Stoop** (CDA): Jurgen Stoop. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, goeiemiddag. De heer Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Henri Swinkels. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, ook dat hebben wij gezien. De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Marcel Thijssen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien, bedankt. Mevrouw Van de Ven-Vogels.

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Tanja van de Ven. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, ook gezien, bedankt. Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Anne-Miep Vlasveld. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Hermen Vreugdenhil. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Oké, ook gezien. De heer Van der Wel... De heer Van der Wel?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Marco van der Wel. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, ook dat zien wij. De heer Van Wely.

De heer **Van Wely** (FvD): Loek van Wely. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. Mevrouw Zwart.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Suzanne Zwart. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. De heer Altundal, is die inmiddels ingelogd?

De heer **Altundal** (SP): Ja, ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. Dan roep ik nog een keer op mevrouw Scholder-Penders.

Mevrouw **Scholder-Penders** (VVD): Gaby Scholder. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Nee, dat is niet in beeld.

Mevrouw **Scholder-Penders** (VVD): De camera staat toch aan bij mij.

De **griffier**: Ik verzoek u even het technische telefoonnummer te bellen om dit goed te laten gaan. Maar we zijn wel het quorum aan het halen, dat is ook belangrijk, en dat gaat wel goed. En de heer Smolders wil ik nog een keer oproepen.

De heer **Smolders** (FvD): Hans Smolders. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dat kunnen wij ook zien. Dan heb ik hierbij de aanwezigheid gecontroleerd.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank de griffier en u allen voor deze bijzondere procedure. Ik constateer dat er een quorum is en open deze eerste digitale vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant. Een historische vergadering, zou je kunnen zeggen, in bijzondere tijden, geen leuke tijden. In de vorige vergadering, waarin de minister te gast was, heeft vicevoorzitter Martijn de Kort – ik wil dat nogmaals kort herhalen – ons medeleven betuigd met al diegenen die slachtoffer zijn geworden van deze crisis. We zijn in gedachten bij de familie en bij de vrienden van de mensen die dit niet hebben overleefd. Ik verzoek een moment van stilte, aan het begin van deze vergadering gebruikelijk, ook nu in acht te nemen. Dat doen we nu maar niet door te gaan staan, maar toch even in die geest even stilte graag.

Er wordt een moment stilte in acht genomen.

De **voorzitter**: Ik dank u allen, en dan gaan we met de vergadering beginnen.

Voordat ik de griffier wil vragen mededeling te doen van de binnengekomen berichten van verhindering, wil ik onze vicevoorzitter Martijn de Kort, ik noemde hem net al even, van harte feliciteren met zijn verjaardag.

De griffier.

De **griffier**: We hebben net de presentie vastgesteld van alle leden. Er zijn geen berichten van verhindering.

De **voorzitter**: Dan heet ik u nogmaals zeer van harte welkom, en dat geldt ook voor degenen die deze vergadering via het internet kunnen volgen.

Beste collegae. Jullie hebben allen een handleiding ontvangen over de manier waarop je je inbreng in deze bijzondere vergadering kunt leveren, zoals het gebruik van een camera en het gebruik van de microfoon. Er is in deze opstelling ook een chatfunctie mogelijk en die gaan we gebruiken om aan mij een interruptie te vragen, een ordevoorstel of een verzoek om schorsing. Ik moet een aantal schermen tegelijk in de gaten houden, dus het kan even duren, we leven nu eenmaal in bijzondere tijden, en ik wil u ook vragen daar buitengewoon terughoudend mee te zijn vandaag. We zullen even moeten wennen hoe dit gaat met z'n allen en ik hoop dat jullie daarmee ook rekening willen houden.

Dan stel ik nu de agenda aan de orde. Allereerst doe ik een voorstel van orde. Naast digitaal vergaderen, gaan we vandaag ook digitaal stemmen, dankzij het uitstekende werk van de griffier en haar team, maar ook een aantal uwer. Er is geoefend, er is gekeken hoe dat gaat en straks zullen we aan het eind van de vergadering nog uitvoerig toelichten hoe dat gaat. U hoort het al: we gaan aan het einde van de vergadering stemmen, om alle beraadslagingen dan beëindigd te hebben en in één keer alle stemmingen te gaan doen. Ik ga ervan uit dat u hiermee akkoord bent. Ik zie niemand die daarop reageert, dus ik ga ervan uit dat het akkoord is dat we zo gaan werken vandaag. Ik zei het al: als we bij de stemming aanbeland zijn, zullen we nog even heel precies terugkijken hoe dat in z'n werk gaat.

Er zijn geen mondelinge vragen en actuele moties ingediend. Alle moties en amendementen die tijdens deze vergadering worden ingediend, worden door de griffie op iBabs geplaatst onder Statendag 8 mei 2020, agendapunt 4: ingediende moties en amendementen. Ik meende iemand te horen, maar ik zie niks op de chatbox, dus ik ga ervan uit dat dat een misverstand was.

Dan gaan we nu naar de agenda. Ik herhaal: het is best even wennen hoe we dit gaan doen. We gaan misschien ook af en toe even schorsen, om het allemaal vol te kunnen houden met elkaar. Mocht de vergadering tot in de avond doorlopen, dan zal ik in ieder geval tussen zes en half zeven even schorsen, zodat u in de gelegenheid bent wat te eten. U moet onze catering in het provinciehuis helaas missen. Ik hoop dat u thuis opdracht heeft gegeven althans een poging te wagen datzelfde niveau te halen, maar ik ga ervan uit dat dat goed zal gaan! Als u het toch nodig vindt de vergadering te verlaten, wilt u dat dan even via mail aan de griffie laten weten, dat staat ook in uw handleiding, zodat wij te allen tijde een goed overzicht van de aanwezigheid in deze vergadering hebben.

We gaan nu over tot de bespreekstukken.

27/20 Gewijzigd vaststellen inpassingsplan Logistiek Park Moerdijk

De **voorzitter**: Als eerste bespreekstuk staat Statenvoorstel 27/20, het gewijzigd vaststellen van het inpassingsplan Logistiek Park Moerdijk, op de agenda. Er is een groot aantal woordmeldingen, forse aantallen. Ik wil u echt oproepen te proberen daar waar het kan het ook nog korter te houden, want het is echt anders werken. U ziet dat we alleen al voor het opstarten van de vergadering twintig minuten nodig hebben. Ik doe dus een beroep op ons allen om het een beetje doenbaar te houden en zo kort en krachtig als het kan het woord te voeren. Ik roep u ook op om zeer terughoudend te zijn met interrupties, echt alleen als het niet anders kan, zeker in eerste termijn. Mocht echt blijken dat het veel te lang gaat duren en te onoverzichtelijk is, dan zal ik bij het tweede en derde bespreekstuk kijken of we het nog anders kunnen gaan doen, maar daarvoor kom ik met een voorstel als het nodig is. Als we ons een beetje kunnen inhouden, is dat, denk ik, nu buitengewoon van belang voor een ordelijk verloop, juist nu, in deze digitale vergadering.

Dan, zoals gezegd, nu eerst de eerste termijn van de zijde van uw Staten over Statenvoorstel 27/20. De fractie van de VVD, mevrouw Dirken, heeft als eerste het woord.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. Logistiek Park Moerdijk, door velen al aangehaald: hernieuwd in dit theater. Dat was hoe gedeputeerde Van Merrienboer in juli 2016 zijn beantwoording startte tijdens de behandeling van het Statenvoorstel over de hernieuwde vaststelling van het PIP Moerdijk. Vier jaar later hebben we een plan voor LPM voor ons liggen dat de juridische test van de Raad van State heeft doorstaan, op één punt na. In andere termen: het doek is niet gevallen, de uitvoering van de voorstelling is alleen tijdelijk opgeschort, omdat de regisseur een aanwijzing heeft gegeven. Alle onderzoeken zijn eerder gedaan en als voldoende beoordeeld door de Raad van State. Ons hoogste rechtsorgaan heeft het college van GS dan ook niet de coulissen ingestuurd met vragen over de behoefte aan het park. Dat vinden wij logisch, want het is een locatie waar de grote logistiek terecht kan, die zorgt voor economische ontwikkeling in West-Brabant en die bovendien zorgt voor werkgelegenheid in West-Brabant. En dat er mogelijk, misschien, tijdelijk minder publiek zal zijn vanwege de meer dan verschrikkelijke gezondheidssituatie waarin we op dit moment verkeren, wil niet zeggen dat er na vijftien jaar gedegen voorbereiding geen animo meer zou zijn voor zowel deze productie zelf als haar spin-offs in de gemeente Moerdijk. Voor ons als VVD kortom reden genoeg om alle betrokken partijen voortvarend met elkaar aan de slag te laten gaan met de ontwikkeling van dit nieuwe terrein, waar bovendien afspraken aan gekoppeld zijn die voorzien in een stuk leefbaarheid in de gemeente Moerdijk.

Voorzitter. Ook deze laatste alinea kunt u terugvinden in de notulen van juli 2016. Laten we vandaag als Staten geen theater van de al lang bekende herhalingsvoorstellingen worden, maar voortvarend zorgen voor nieuwe aanwinsten op het economische podium van Brabant. Wat ons betreft vandaag dus ook geen reprise rond de aankoop van stikstofruimte, want in het kleine theater van de themavergadering hebben we daar al een excuus voor gekregen van de gedeputeerde. Laten we vandaag dus voortvarend de aanvulling vaststellen, zodat de schop snel de grond in kan, gemaakte afspraken nu eindelijk nagekomen kunnen worden en de openingspremière nu definitief in zicht komt.

Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dirken voor haar bijdrage. Ik geef nog even het woord aan de griffier.

De **griffier**: Dank u wel. Ik heb geconstateerd dat we nu in beeld kunnen vaststellen dat ook mevrouw Scholder aan de vergadering deelneemt. Wil mevrouw Scholder zich even actief melden hiervoor?

Mevrouw **Scholder-Penders** (VVD): Ja, Gaby Scholder. Ik ben aanwezig.

De **voorzitter**: Dat hebben we nu gezien. Van harte welkom ook, mevrouw Scholder. Dan ga ik door met de volgende spreker in deze termijn van de Staten. Dat is de Forum voor Democratie-fractie bij monde van de heer Rutjens. Aan hem het woord.

De heer **Rutjens** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Na een lang voortraject werd dan eindelijk op 15 juli 2016 het Logistiek Park Moerdijk goedgekeurd. Uit communicatie met belanghebbenden uit de regio begrijpen we dat er allerlei belangen afgewogen moesten worden, economisch, woon-/leefgenot, et cetera. Niet iedereen heeft destijds honderd procent zijn zin gekregen, maar uiteindelijk lag er een haalbaar plan met draagvlak en economische voordelen voor de regio. Toch is het Logistiek Park Moerdijk nog niet aangelegd en gaan we er vandaag nog een keer over debatteren en stemmen. Is het nu een ander logistiek park dan in 2016? Wat wel anders is, is dat de zaak landelijke belangstelling heeft gekregen, omdat we als provincie boerderijen kopen, en die boerderijen liggen niet op of aan het aan te leggen logistiek park, maar er ver vandaan, soms zelfs in andere provincies. Als je dat probeert te begrijpen, lees je woorden als 'stikstofruimte', 'octagonen', 'extern salderen' en 'AERIUS'. Met zulk taalgebruik, ver van de echte wereld

van de gewone Brabander, is het duidelijk dat het weer eens over Natura 2000-problematiek gaat, de juridische perikelen rondom stikstof. In die wereld van Natura 2000 stoppen we namelijk veronderstelde stuivers in een model, althans: dat laten we door betaalde consultants doen, om zo op een kaartje te kunnen kijken waar stikstofruimte te vinden is en te krijgen is, die we dan kunnen salderen. Alleen zo kun je nog iets als een logistiek park bouwen. Wanneer de gedeputeerde dan ook naar de wens van Provinciale Staten, een besluit uit 2000, in die echte wereld een logistiek park mogelijk wil maken, dan wordt ze wel gedwongen te werken naar de regels van die papieren schijnwereld en stond de gedeputeerde dus in zekere zin met de rug tegen de muur. Met de regels van die papieren wereld is het blijkbaar nodig dat je ergens anders een boerderij koopt om in Brabant nog te kunnen ondernemen. Eigenlijk kunnen we dat de gedeputeerde dus niet kwalijk nemen, omdat deze gang van zaken volledig inherent is aan de Natura 2000-problematiek.

Naar de toekomst kijkend willen we de gedeputeerde een paar vragen stellen: ten eerste, wanneer het doorgaat, dan ook de regionale bestuurders te helpen dat de maatregelen voor leefbaarheid en de maatregelen voor de omwonenden, zoals bijvoorbeeld ten aanzien van de infrastructuur, ook bijtijds doorgang kunnen vinden, ten tweede te zorgen dat de overtollige stikstofruimte die we als provincie ook hebben gekocht ook aan Brabantse projecten wordt besteed, en ten derde dat de leerpunten van dit proces voor de toekomst worden geformuleerd en dat die dan gedeeld worden met Provinciale Staten en natuurlijk ook met uw eventuele opvolgers.

In één opzicht wijkt dit Logistiek Park Moerdijk wel af van het Logistieke Park Moerdijk waar het in 2016 over ging: het krijgt namelijk geen gasaansluiting. Dat noemen we 'mitigeren' in stikstoftaal. Zonnepanelen op daken klinkt natuurlijk heel slim, zeker als er op papier in totaal per jaar meer stroom wordt opgewekt dat verbruikt, maar als er helemaal geen gasaansluiting meer is, hoe zit het dan op een koude, bewolkte dag met weinig zonnestroom? Wordt het park wellicht dan toch met biomassastroom verwarmd, bijvoorbeeld uit de Amercentrale? Want een vergunning voor grootschalige biomassastook daar werd wél verleend zonder boerderijen op te hoeven kopen, en terwijl de massale bomenstook echt gaat zorgen voor meer stikstof en CO₂-uitstoot is daar het model wel kloppend gemaakt. 'Mitigeren' is helaas dan ook een woord om te zeggen dat de schoorsteen niet op het logistieke park zelf staat, maar dat een grotere en nog viezere toeter twintig kilometer verderop bij de Amercentrale gaat roken. Dat betreuren wij.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Rutjens voor zijn bijdrage en stel dan nu voor het woord te geven aan mevrouw Van de Ven namens de CDA-fractie.

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Dank u wel, voorzitter. In de themabijeenkomst vorige week hebben wij als CDA de betekenis van Logistiek Park Moerdijk voor onze provincie benadrukt en begrip getoond voor het feit dat het vertrekkende college voor een inpassingsplan een oplossing heeft willen zoeken die binnen 26 weken kan worden gerealiseerd. Tegelijkertijd hebben wij aangegeven ongelukkig te zijn met de wijze waarop de stikstofruimte is verworven en de onrust die dit bij ondernemers en andere overheden teweeg heeft gebracht. Die zorgen hebben wij vorige week geadresseerd, en met ons ook andere partijen in de Staten, en deze week vinden wij het tijd om vooruit te kijken. De provincie trekt lessen en volgende keer doen we het anders. Volgens dit inpassingsplan leveren zes veehouderijen in het hele land ammoniak in en krijgt Logistiek Park Moerdijk er NO_x voor terug. De vraag die blijft: zijn deze twee stoffen uitruilbaar en hebben ze niet allebei een ander effect op de natuur en op onze burgers? In een bijgevoegd addendum, Passende Beoordeling, staat dat in de AERIUS-tool alle bronnen kunnen worden ingevoerd: de emissiebron, de omvang van de emissie, de uitstoothoogte, de warmte-inhoud en de locatie ten opzichte van het N2000-gebied, dus niet het verschil tussen NO_x en NH₃.

Een andere vraag die nog is blijven liggen gaat over de Europese NEC-richtlijn voor nationale emissieplafonds voor lucht. We hebben begrepen dat het volgens deze richtlijn, waar Nederland zich aan moet houden, niet is toegestaan om gereduceerde ammoniakemissie te verschuiven naar een toename van de emissie van stikstofoxide. Hoe verhoudt deze richtlijn zich tot de situatie van Logistiek Park Moerdijk? Lopen we geen juridische risico's? Graag een reactie. Dit zou desgewenst ook schriftelijk mogen.

Voorzitter, ik rond af. Kijkend naar de toekomst hebben we als CDA al een schot voor de boeg gegeven. Iedere sector moet wat ons betreft bijdragen aan het oplossen van het stikstofvraagstuk. De ene sector mag niet de andere leeg trekken en voor het oplossen van het stikstofprobleem moet niet één sector hoeven opdraaien. Met balans, realisme en draagvlak kunnen we veel winnen.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van de Ven voor haar bijdrage en geef dan nu het woord aan de SP-fractie bij monde van de heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Dank u wel, voorzitter. Bij de themavergadering waren wij echt heel kritisch, en dat had te maken met een aantal zaken rondom stikstof, de wijze waarop het is gelopen – daar hebben de vorige sprekers ook al het een en ander over gezegd – en ook over de huidige ontwikkelingen. Maar, voorzitter, u kent ons ook als een partij die zuiver kijkt naar het voorstel en ook zuiver oordeelt over wat voor ons ter tafel ligt, en dan gaat het echt sec om de stikstofreductie. Daarover zijn onze zorgen nog niet weggenomen. Het gaat daarbij eigenlijk vooral over de toekomst, zeker wanneer je ook kijkt naar het verkeer over land en over water. Het laat zich op dit moment erg lastig voorspellen hoe dat gaat verlopen in de toekomst en wij zijn heel erg bang dat wij dadelijk geconfronteerd worden met een hogere stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Dat moet wat ons betreft niet kunnen. Wij hebben dan ook een amendement geschreven, dat ik heb ingediend en dat, als het goed is, beschikbaar gesteld moet worden, waarin wij een aantal zaken aan elkaar koppelen, onder andere de fasering van de aanleg van het park, waarbij de uitbreiding van het park nadrukkelijk gekoppeld wordt aan een toets, een nieuwe, extra toets, of er geen sprake is van toename van stikstofdepositie op Natura 2000, voordat de volgende fase in gang gezet gaat worden, waarbij nadrukkelijk ook rekening gehouden wordt met verkeersbewegingen over land en over water, zeker ook omdat daar met name de stikstofuitstoot vandaan komt. Ik ben heel benieuwd wat de gedeputeerde dadelijk gaat zeggen over dit amendement. Wat ons betreft is een stevige borging van de stikstofdepositiereductie op Natura 2000-gebieden echt een voorwaarde om hiermee akkoord te kunnen gaan.

Hierbij wil ik het laten, voorzitter.

Amendement A15-2020: Borgen stikstofreductie voor de toekomst

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 8 mei 2020, behandelend het Statenvoorstel 27/20 over het gewijzigd vaststellen inpassingsplan Logistiek Park Moerdijk;

besluiten, dat de volgende tekst aan het ontwerpbesluit van het Statenvoorstel wordt toegevoegd onder besluit nummer 1, een nieuw besluit nummer 2 wordt toegevoegd:

“2. De fases voor de uitbreiding van het Logistiek Park Moerdijk nadrukkelijk te koppelen aan de ontwikkeling van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden, daarmee zeggende dat wanneer bij ontwikkeling van de volgende fase leidt tot een toename van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Daarbij wordt rekening gehouden met eventuele groei en al gerealiseerde groei van verkeersbewegingen over land en water. Indien het leidt tot een toename van stikstofdepositie worden er of aanvullende maatregelen genomen om depositie van stikstof terug te brengen naar 0. Wanneer er onvoldoende maatregelen genomen kunnen worden is de consequentie dat de volgende fase niet gerealiseerd kan worden.”

besluiten, dat de opeenvolgende ontwerpbesluiten 2 en 4 worden hernummerd naar ontwerpbesluit 3 en 4.
Toelichting:

Naar de toekomst toe is er onvoldoende borging dat er geen toename is op Natura 2000-gebieden door de uitbreiding van het Logistiek Park Moerdijk. Door de fasering te koppelen aan de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden wordt dit beter geborgd. Hierbij kan dan ook meer rekening gehouden worden met een toename van vervoer over land en water en andere autonome ontwikkelingen.”

Maarten Everling, SP.

De **voorzitter**: Dank u wel, meneer Everling. Ik kijk even naar de griffie, die zal dit amendement dat is ingediend van een nummer voorzien...

De **griffier**: A15.

De **voorzitter**: En het wordt nummer A15, meld ik u, en dat komt zo dadelijk digitaal beschikbaar. Ik dank dan de heer Everling voor zijn bijdrage. Amendement A15 is ingediend en maakt deel uit van de beraadslagingen. Ik stel voor dat ik na afloop van uw inbreng de amendementen in samenwerking met de griffier een nummer geef, zodat we allemaal weten welke het zijn en welke deel uitmaken van de beraadslagingen. Dan nu de fractie van D66 bij monde van mevrouw Sjouw. Aan u het woord.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Voorzitter. Voor ons ligt het voorstel om het Provinciaal Inpassingsplan Moerdijk opnieuw vast te stellen. D66 heeft in juli 2016 ingestemd met het nu gewraakte PIP. Als we het vorige inpassingsplan vergelijken met het voorliggende plan, constateren wij dat we blij zijn met de genomen bronmaatregelen om het park gasloos aan te leggen en de daken te benutten voor het opwekken van zonne-energie, waardoor gekomen wordt tot een meer duurzame en bestendige aanpak. Om tot een verdere oplossing te komen is gekozen voor het middel van extern salderen. De wijze waarop dit is gedaan is in de oordeelsvormende vergadering al voldoende aan bod gekomen. Wat de consequentie van deze werkwijze zal zijn de komende maanden en jaren, zal steeds helderder worden. Wij zullen dit ook met belangstelling volgen. Voor de verdere uitwerking van dit plan is voor ons van belang dat de ruimtelijke kwaliteit en de maatschappelijke meerwaarde ook echt vorm krijgen. We vragen dan ook aan GS om hier strak op toe te zien. Gaag een toezegging hiervoor.

Ons eerdere bezwaar tegen dit plan was de mismatch op de arbeidsmarkt. In de aangeleverde stukken wordt aangegeven dat het aanbod van lager opgeleiden in West-Brabant en de vraag naar arbeid op het logistieke park goed op elkaar aansluiten. In eerdere jaren al vroegen wij ons af, en doen dat nu weer, of dit wel zo is en of niet veel Oost-Europeanen, en eventueel andere buitenlanders, ingevlogen moeten worden om het nodige werk te doen. Een vraag aan GS: is deze al eerder aangedragen discussie meegenomen, meegewogen en besproken en, als dat zo is, hoe gaan GS er mede voor zorgen dat er een goede sociale omgeving, huisvesting, integratie en dat soort zaken voor deze mensen, samen met de huidige bewoners van het gebied, worden gecreëerd?

Ook hechten wij belang aan de rechtszekerheid, met name voor de inwoners van Moerdijk, om de Bestuursovereenkomst Moerdijk MeerMogelijk ook gestand te doen en hiermee de leefbaarheid in de kern Moerdijk te verbeteren. Mocht het PIP niet doorgaan, dan vinden wij dat hiervoor een goede oplossing moet worden gevonden.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Sjouw voor haar bijdrage. Dan nu de fractie van GroenLinks bij monde van mevrouw Roijackers. Aan u het woord.

Mevrouw **Roijackers** (GL): “Met de kennis van nu”, zo begint vaak de bestuurlijke verdediging van iets wat niet helemaal goed is gegaan: vaak een grootschalig project waarin zaken wel erg optimistisch zijn voorgesteld aan de volksvertegenwoordigers, waar veel gemeenschapsgeld in is gestoken, veel ruimte en natuur voor is opgeofferd en waarvan de maatschappelijke en economische opbrengsten achteraf toch flink tegenvallen. Vandaag is de herziening aan de orde van het inpassingsplan van Logistiek Park Moerdijk, een plan dat, terecht, was gestrand op de stikstofregels, maar waar nu een oplossing voor is gevonden. Ik kan hier kort over zijn. Zoals ik ook vertelde in de themavergadering: wat GroenLinks betreft was het wat snel gegaan met de stikstofruimte-aankoop vanuit bedrijven die elders te koop staan, maar het is voor een project met grote maatschappelijke waarde toegestaan, zeker omdat niet benutte ruimte voor overheden beschikbaar blijft en een afoming van stikstof plaatsvindt, wat de natuur ontlast. Maar grote maatschappelijke meerwaarde zien wij vooralsnog niet in Logistiek Park Moerdijk, want wie ook door de coronabril kijkt naar zo’n groot project met zoveel gemeenschapsgeld, moet als bestuurder alle belangen nog eens even goed afwegen, en dat is wat we als GroenLinks doen: de belangen voor de economie en voor de leefbaarheid.

Om bij economie te beginnen: beargumenteerd wordt dat dit enorme logistieke park noodzakelijk is voor de doorontwikkeling van Brabant. Tegelijkertijd hebben wij niet scherp gekregen wat voor economie dit precies gaat opleveren. Wie gaan er straks werken in het logistiek park? Mevrouw Sjouw zei er net ook wat over. Wie gaan zich eromheen vestigen? Wat is overgebleven van die eis tot added value, waarmee we in Moerdijk meer zouden doen dan het ompakken en etiketteren van producten vanuit de haven voordat we het weer verder gaan transporteren? Ons is destijds een worst voorgehouden. We zien er niets meer van terug. Ook wordt niet meer ingegaan op de vragen over huisvesting – we hoorden ze net ook – die nodig zal zijn voor de groepen arbeidsmigranten die er na de coronacrisis waarschijnlijk zullen gaan werken, omdat veel bedrijven voor praktisch geschoold werk nu eenmaal weinig geld over blijken te hebben. Dat is ook geen goed nieuws voor de West-Brabanders die in deze coronatijd wellicht hun baan, of hun opdrachten, zijn kwijtgeraakt.

Dan onze vragen over Shell Moerdijk en het terrein dat daarnaast al zo lang braak ligt. Waarom richten we dat niet in als Logistiek Park Moerdijk? Antwoorden van GS laten zien dat het terrein nodig blijft voor een hoge categorie milieubedrijven. Een soort Shell, zeg maar, of een soort Chemie-Pack. Zijn wij vergeten wat er in Moerdijk is gebeurd en waar ooit de LPM-leefbaarheids gelden voor bedoeld waren? Het dorp Moerdijk en de dorpen en kernen verderop hebben al lang te duchten van de zeer reële risico’s én de overlast van de bedrijven aldaar. Explosies, gifwolken, het is er allemaal al eens een keer gebeurd, en nog niet eens zo heel lang geleden, om van de huidige leefbaarheidsproblemen maar niet te spreken, zoals verkeersoverlast, stank, trillingen en geluid. Houden we de bewoners van Moerdijk niet voor de gek met die leefbaarheids gelden die vastgeklonken zitten aan dit LPM-project, door sommigen niet geheel ten onrechte ook weleens de ‘spiegeltjes en kraaltjes’ genoemd waarmee het lokale draagvlak wordt afgekocht? De LPM-gelden worden in verband gebracht met zoveel moois dat ermee gerealiseerd gaat worden: een recreatiehaven (project Waterfront), een stationszone, honderden woningen, een einde aan de verkeersoverlast. Wat een heerlijk vooruitzicht voor de bewoners die nu zuchten onder het sluipverkeer vanuit Wagenberg en Etten-Leur, die reizen vanaf station Lage Zwaluwe dat vorig jaar nog tot het allerslechtste reizigersstation van Nederland is benoemd en die nu uitkijken op de verpauperde woon- en winkelstraten in de omgeving. Het leven na LPM zou beter worden. Nou, dit is wat wij nu alvast kunnen voorspellen: dat wordt voor die bewoners waarschijnlijk een grote teleurstelling. Want waar 100% van LPM gerealiseerd gaat worden – fijn hoor voor aannemers, projectontwikkelaars en bedrijfseigenaren –, gaat van de leefbaarheidsprojecten van die 13,5 miljoen euro maar een schijntje voor die genoemde sociale investeringen gedaan worden, want voor realisatie van alles is namelijk minstens het tienvoudige nodig.

De projectontwikkelaar heeft het helemaal niet zo goed voor met added value. Pas onder druk van de Raad van State kon LPM gasloos worden. Ook na flink doorvragen daarover weten we nog niet precies hoe dat

gerealiseerd gaat worden. Dikke kans natuurlijk dat dit helemaal niet mogelijk is en dat het weer gewoon een variant wordt op een blokkendoos XXL zoals we die in Brabant al zoveel hebben. Added value is er alleen voor de direct financieel betrokkenen. Omwonenden en natuur hebben, zoals zo vaak, het nakijken. Met de kennis van nu en middenin een forse economische en ecologische crisis is ons oordeel: niet doen.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Roijackers voor haar bijdrage. Dan nu de fractie van de PVV bij monde van de heer Boon. Aan hem het woord.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Brabant is het epicentrum van de verschrikkelijke coronacrisis. Meer dan 2600 Brabanders zijn in het ziekenhuis terechtgekomen en meer dan 1100 Brabanders zijn overleden vanwege dit verschrikkelijke virus. Brabant stond in maart letterlijk stil vanwege de lockdown die van kracht was om het coronavirus onder controle te krijgen. En wat kregen wij toen te horen over wat dit college had gedaan, specifiek wat de gedeputeerde Van Merrienboer had gedaan? Hij was stiekem bezig geweest om in andere provincies boerderijen op te kopen. Niemand mocht iets weten. Niemand werd ingelicht. De Brabantse Statenleden werden niet ingelicht, andere provincies werden niet ingelicht, en als een dief in de nacht kocht hij zes boerderijen op in andere provincies. Hiermee heeft hij niet alleen de woede gewekt van de Brabanders maar ook die van andere provincies. Terwijl die provincies nog wel netjes in gesprek waren met de minister, ging deze gedeputeerde cowboytje spelen met Brabants belastinggeld. Hij heeft in andere provincies lukraak bedrijven opgekocht, zonder te kijken wat dat voor impact heeft op de omgeving. Zo spreekt de Zeeuwse gedeputeerde van een 'onaangename overvaltaktiek'. En nadat gedeputeerde Van Merrienboer betrappt was, stuurde dit college een excuusbrief naar de andere provinciebesturen. Je excuses aanbieden als je fout zit vind ik een mooi gebaar, zeker richting de andere provincies: gewoon als een echte vent je fouten toegeven en op de blaren zitten. Maar twee weken geleden in een themavergadering zei deze gedeputeerde doodleuk dat hij helemaal geen spijt heeft van zijn handelwijze. Hij zou het opnieuw doen, precies op exact dezelfde manier. Dus die excuusbrief was helemaal geen echte excuusbrief. Het was bedrog, niets meer en niets minder. De tweede trap na die de andere provincies krijgen van deze gedeputeerde. Schandalig.

Maar waarom werden deze bedrijven op deze schofterige manier opgekocht? Hij deed dit om de zogenaamde stikstofruimte op te kopen. Hij was dus bezig met een niet-bestaand probleem. Stikstof is helemaal niet slecht voor de natuur. Stikstof is de belangrijkste voedingsstof voor planten, en dat de bodemvruchtbaarheid door stikstof wordt verbeterd is al duizenden jaren bekend. Dankzij stikstof hebben wij in Brabant prachtige bossen en weilanden vol met leven. Maar ook dat wil de linkse milieumaffia van ons afpakken. En hiermee is het startsein gegeven voor het opkopen van boerenbedrijven voor stikstofruimte voor de industrie. Boeren worden eerst met doorgedraaide milieuregelgeving murw gebeukt en uiteindelijk hebben ze maar één keus, en dat is hun gezinsbedrijf verkopen. De PVV vindt dit niet alleen slecht voor de landbouw, maar ook voor ons boerenlandschap. Jonge boeren kunnen niet op tegen deze kapitaalkrachtige bedrijven. Boeren werken met kleine marges, net voldoende om hun gezin van te onderhouden en hun bedrijf te ontwikkelen, maar onvoldoende om met de grote industrie te concurreren. Agrarische gronden gaan hiermee de speelbal worden van agressieve investeerders, die helemaal niets geven om de leefbaarheid van het buitengebied of koeien in de wei.

Ten slotte. Over het Logistiek Park Moerdijk is de PVV altijd glashelder geweest. Voor ons hoeft het er niet te komen. Wij zien liever weilanden vol met koeien, weidevogels en vlinders dan een industriegebied vol met vrachtwagens met Oost-Europese kentekens. Wij kiezen eerst voor onze eigen mensen. En er zijn nog voldoende alternatieve bedrijvenlocaties aanwezig, ook in West-Brabant. De Brabantse economie wordt extra hard geraakt door de coronacrisis. Dan valt het te betwijfelen of de grote bedrijven nog wel zo massaal in de rij staan om zich te mogen vestigen op het LPM. Moeten we dan met zoveel twijfels instemmen met dit inpassingsplan? Mijn rijinstructeur zei altijd: "Bij twijfel niet inhalen." Het lijkt mij

verstandig dat wij vandaag ook niet gaan inhalen. Laten wij vandaag gezamenlijk, slagvaardig en slim tegen dit inpassingsplan stemmen voor ons Brabant, zodat mijn kinderen later ook nog een koe in de wei kunnen zien en niet aan de kant staan terwijl de Oost-Europese vrachtwagens door de straten denderen.
Voorzitter, tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Boon voor zijn bijdrage. Ik wil hem wel vragen om met name in het gebruik van adjectieven wat zorgvuldig te blijven. De fractie van de Partij van de Arbeid, de heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Twee weken geleden hebben we een uitstekende digitale themabijeenkomst gehad over dit voorstel. Ik wil mijn bijdrage niet uitgebreid gaan herhalen, maar volsta met een korte inbreng van de PvdA-fractie.

In dit voorstel is nut en noodzaak van grootschalige logistiek, in dit geval Logistiek Park Moerdijk, niet aan de orde. Daarover hebben we in 2012 en in 2015 in PS al besloten en binnenkort praten PS in een themabijeenkomst verder over wenselijkheid, nut en noodzaak van grootschalige logistieke locaties in Brabant. Als PvdA-fractie vinden wij het zinvol om dat te doen en ik wil alvast wel een sneak preview met jullie delen: wij zullen als PvdA-fractie daarin een genuanceerde houding innemen, die waarschijnlijk afwijkt van die van GroenLinks en van de Partij voor de Dieren.

De PvdA-fractie heeft in Provinciale Staten tot op heden altijd de ontwikkeling van Logistiek Park Moerdijk gesteund, maar nogmaals: dat is hier niet aan de orde. De vraag is of wij de reparatie van de stikstofparagraaf als gevolg van de uitspraak van de Raad van State over de Programmatisch Aanpak Stikstof van mei vorig jaar, steunen. Wat de PvdA-fractie betreft kunnen we daar heel helder en kort over zijn. Het doel van de PvdA is de Brabantse industrie, de dienstensector, de bouw en de samenleving op gang te houden en dit voorstel is daar echt een mooi praktijkvoorbeeld van. Het is er ook een voorbeeld van dat wij in Brabant keuzes maken en eindigen oppakken. De PvdA is voorstander van een actieve overheid die publieke belangen behartigt en borgt door in dit geval zelf stikstofruimte te kopen. Wij zijn eerlijk gezegd gewoon trots op onze cowboy-gedeputeerde Erik, die als een dief in de nacht stikstofruimte heeft gekocht in het algemeen belang. Dat is het allerbelangrijkste om te benadrukken: dit doen we in het publiek belang, om te zorgen dat belangrijke projecten voor de Brabantse samenleving gewoon door kunnen gaan.

Ook de saldering tussen sectoren is precies zoals het salderingsinstrument volgens de PvdA-fractie zou moeten werken, in dit geval met veehouderijbedrijven als saldo-gevend bedrijf en andere sectoren als ontvangende bedrijven. Het is precies zoals de PvdA-fractie voorstaat en het is zelfs goed voor de boeren die willen stoppen en hun bedrijf te koop hadden staan, want die hebben nu hun stikstofruimte kunnen verwaarden. Dus grote steun voor dit voorstel vanuit de PvdA-fractie.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeulders. Dan nu de fractie van 50PLUS, de heer Jan Frans Brouwers. Aan u het woord.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank je wel, meneer de voorzitter. 50PLUS zal het niet lang maken. Het gaat hier over die stikstofdepositie. Ik moet zeggen: er wordt wel gesproken over cowboygedrag, maar als ik zie hoe lang dit gebeuren al loopt en wat voor oplossing de gedeputeerde heeft gebracht, dan spreekt daaruit dat hij een echte ondernemer is. Verder heb ik begrepen dat binnen het IPO-gebeuren excuses zijn gebracht, zodat dat in de toekomst wat beter overlegd wordt.

Iets anders, wat ik tot nu toe niet, of nog weinig, gehoord heb, is het volgende. Als je terugkijkt, en die vraag heb ik ook vorige keer gesteld en ik dacht dat de gedeputeerde toen zei: stel nou dat we dit Statenvoorstel helemaal niet laten doorgaan, dan zou je praten over 27 miljoen euro, als ik het goed zeg,

die je dan weggooit. Dat alleen al, zeker in deze tijd waarin we zitten met een coronacrisis: als wij hier als verstandige mensen zouden beslissen om die 27 miljoen euro maar gewoon weg te gooien, ik denk dat dat een heel slecht signaal is naar de Brabanders.

50PLUS zegt het eigenlijk heel kort, en het klinkt misschien een beetje plastisch, omdat het allemaal gasloos wordt, maar wat ons betreft: gas erop en doorgaan.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Brouwers voor zijn bijdrage. Dan nu de Partij voor de Dieren, bij monde van mevrouw Vlasveld. Aan haar het woord.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Het Logistiek Park Moerdijk is een ingewikkeld dossier, vandaar dat het al zeker tien jaar onderwerp van gesprek is in de Staten. Omdat het zo veelomvattend is, wil ik het onderwerp vanuit verschillende kanten benaderen. Deze zijn: de natuur, de 24-uurseconomie, nut en noodzaak en maatwerk.

Samen met het aangepaste inpassingsplan kregen we honderden pagina's aan moeilijk door te worstelen bijlagen, waarin alle berekeningen weergegeven zijn die moeten aantonen waarom het LPM niet per se voor een verslechtering van de natuur zou zorgen. Echter, zowel de themabijeenkomst als de antwoorden op de technische vragen die wij hebben ingediend zorgen er niet voor dat wij erop kunnen vertrouwen dat het LPM de natuur niet schaadt. Alle onderzoeken en berekeningen, de opkoop van de veehouderijen en dit PIP zijn juridische foefjes om te kunnen vervuilen. Hoeveel veehouders verspreid door Nederland ook worden opgekocht, de Natura 2000-gebieden rondom Moerdijk zullen onder het LPM met het bijbehorende verkeer verder vervuilen. Hoe je het ook bekijkt, het LPM draagt op geen enkele wijze bij aan het behalen van de kritische depositiewaarde.

Het tweede punt. Wij leven in een 24-uurseconomie. 'Vandaag besteld, morgen in huis' is het credo, of zelfs: 's ochtends besteld, vanavond in huis'. Absurd. Pakketdiensten sjezen door de straten en de bestelde waar is in minder dan 24 uur bij ons in huis. De logistiek draait in Nederland al op volle toeren. Het LPM, of welke megalomane doos dan ook, voegt hier naar onze mening niets meer aan toe.

Dit brengt mij op het derde punt. Tijdens de themabijeenkomst twee weken geleden hoorden wij dat we het niet meer over nut en noodzaak van het LPM moeten hebben. Dat moeten we echter wel, voorzitter. Een retorische vraag: voor wie bouwen we dit LPM nou eigenlijk? In de gemeente Moerdijk is er net zoveel bedrijfsgrond aanwezig als in de drie grootste Brabantse gemeenten. Het College van Rijksadviseurs zei het ook al, en wij zien het ook terug in eerdere Statenstukken: ga aan de slag met de bestaande, verouderde bedrijventerreinen voordat er nieuwe komen. Dit geldt niet alleen voor het LPM, maar ook voor andere logistieke dozen die op stapel staan: Wijkevoort en Zwaluwenbunders in Tilburg en Roosendaal Campus A58, om er een paar te noemen. Wij zien die, als ze al gebouwd moeten worden, liever ontstaan op het bestaande terrein van Moerdijk 1.

Dit brengt mij tot onze eerste ingediende motie. Wij roepen GS op om een onafhankelijk onderzoek te doen naar de actuele mogelijkheden en condities om Moerdijk 1 beschikbaar te maken voor Logistiek Park Moerdijk en/of andere grote logistieke terreinen. Het is niet te verkroppen dat we onze kostbare ruimte opofferen voor het LPM, terwijl er al 55 jaar meer dan voldoende grond beschikbaar is voor de realisatie daarvan.

Dit brengt me bij maatwerk. GS willen flexibel zijn en maatwerk leveren, maar dat maatwerk zien wij niet. Wij zien vooral inflexibiliteit. Koste wat kost moet een verouderd idee op een zeer ongunstige plek tot stand komen. Want ongunstig is de plek zeker. In tegenstelling tot Moerdijk 1 is het LPM niet direct via spoor en het water te bereiken. Er zijn extra vervoersbewegingen nodig om de vracht bij het LPM te krijgen. Omslachtig, duur en bovendien vervuilend. Het plan om het LPM te realiseren moet nog langs de Raad van State. Zij gaan beoordelen of de risicovolle stap om zes veehouderijen op te kopen voldoende is om de

stikstofruimte die het LPM gaat innemen kan compenseren. Stel dat de Raad dit niet voldoende vindt, dan kan het LPM de prullenbak in, en daarmee ook de 13,5 miljoen euro die in de leefbaarheid voor Moerdijk zou worden geïnvesteerd. Echter, de inwoners van Moerdijk hebben al meer dan genoeg te lijden onder de zware industrieën binnen hun gemeente. Wij dienen daarom samen met GroenLinks een motie in om de financiële impuls los te koppelen van het LPM en vrij te maken voor de leefbaarheid van Moerdijk. Ik hoorde net dat onze collega's van D66 dat punt ook onderschrijven vandaag. Heel fijn om te horen. Qua hoogte van die impuls denken wij eraan om die 13,5 miljoen euro die vrijgemaakt zijn te blijven behouden. Concluderend, voorzitter. Alles in ogenschouw nemende, draagt het LPM op geen enkele wijze bij aan het behalen van de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden, maar maakt het juist moeilijker om ze te behalen. De groene multimodaliteit die het LPM moet bieden ontbreekt. Dus er zijn meer vervuilende vervoersbewegingen nodig. Aan flexibiliteit van locatie ontbreekt het sinds 2006. Er wordt schaarse grond opgeofferd voor vervuilende, megalomane dozen, terwijl vlakbij grond gereserveerd en braak blijft.

Voorzitter. Wij waren vanaf het begin tegen deze plannen en dat zijn wij nog steeds. Dus wij stemmen tegen dit voorstel. Dank u wel.

Motie M21-2020: Moerdijk 1 beschikbaar maken voor logistiek

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 8 mei 2020, behandelend Statenvoorstel 27/20 Gewijzigd vaststellen inpassingsplan Logistiek Park Moerdijk;
constaterende dat

- de Provincie Noord-Brabant groot belang hecht aan zorgvuldig ruimtegebruik;¹
- er in de gemeentes Bernheze, 's-Hertogenbosch, Moerdijk, Oisterwijk, Oss, Roosendaal en Tilburg cultuurgronden opgeofferd (dreigen te) worden aan grootschalige bedrijventerreinen en XXL-distributiecentra;

overwegende dat

- op het bedrijventerrein Moerdijk 1 al 55 jaar lang beschikbare bouwgrond braak ligt met meer dan voldoende oppervlakte voor bijvoorbeeld de realisatie van Logistiek Park Moerdijk (LPM);
- Moerdijk 1 al een multimodale bereikbaarheid kent;
- het laatste onderzoek naar de beschikbaarheid van de braakliggende gronden op Moerdijk 1 in 2006 is uitgevoerd, en er sindsdien veel is veranderd;
- ruimte alsmaar schaarser wordt, o.m. vanwege de energietransitie, de natuurdoelen, en de woningnood;
- het niet meer rendabel en te verantwoorden is om de braakliggende grond op Moerdijk 1 oneindig gereserveerd te houden voor zware industrie en chemie, terwijl elders cultuurgronden verdwijnen voor logistieke bedrijvigheid;

verzoeken Gedeputeerde Staten

- om onafhankelijk onderzoek te doen naar de actuele mogelijkheden en condities om Moerdijk 1 beschikbaar te maken voor Logistiek Park Moerdijk en/of andere grote logistieke terreinen;

en gaan over tot de orde van de dag."

¹ <https://www.brabant.nl/onderwerpen/omgevingsbeleid/omgevingsvisie>

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren.

Motie M22-2020: Behoud financiële impuls voor leefbaarheid van Moerdijk

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 8 mei 2020, behandelend Statenvoorstel 27/20 Gewijzigd vaststellen inpassingsplan Logistiek Park Moerdijk;
overwegende dat

- de Provincie Noord-Brabant groot belang hecht aan zorgvuldig ruimtegebruik;¹
- met de aanschaf van de zes veehouderijen, om stikstofruimte voor het Logistiek Park Moerdijk (LPM) te creëren, een risico is genomen;¹
- dit risico inhoudt dat het aangepaste inpassingsplan mogelijk geen goedkeuring krijgt door de Raad van State;
- in dat geval het LPM niet doorgaat, daarmee ook de investering in de leefbaarheid van het dorp Moerdijk, à 13,5 miljoen euro, komt te vervallen;
- de leefbaarheid van het dorp Moerdijk al sterk te wensen overlaat door de aanwezigheid van de reeds bestaande industrie;
- het erg wrang is voor de bewoners van Moerdijk als de investering in hun leefbaarheid zou komen te vervallen;

verzoeken Gedeputeerde Staten

- om met een voorstel richting Provinciale Staten te komen, over het vrij maken van een financiële impuls voor de investering in de leefbaarheid van het dorp Moerdijk, en deze investering los te koppelen van de realisatie van LPM;

en gaan over tot de orde van de dag."

¹ Zie punt 10 in de brief van GS aan de Provinciebesturen in Nederland;

<https://www.brabant.nl/bestuur/provinciale-staten/statenstukken/ps/20200424/download?qvi=1350630>

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren

Anne van Diemen-Vereijken, GroenLinks

Hagar Roijackers, GroenLinks.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Vlasveld voor haar bijdrage en merk voor de goede orde op dat de door haar genoemde moties als motie M21 en motie M22 zijn ingediend en deel uitmaken van de beraadslagingen.

Dan nu Lokaal Brabant, bij monde van de heer Van Pinxteren. Aan hem het woord.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik heb hier voor me liggen een stukje uit de notulen van een vergadering in oktober 2001. Daarin staat geschreven: "De VVD wijst er nadrukkelijk op dat de toezeggingen gedaan in de samenwerkingsovereenkomst tussen de provincie en de gemeente Moerdijk van 13 november 2001 moeten worden nagekomen." Daar gaat het hier vandaag ook om. Nut en noodzaak zijn door de Raad van State al voldoende aangetoond bevonden. Het ging nog over de uitstoot van de stikstof. Als we de uitstoot van de stikstof opgelost krijgen, kunnen we ook de afspraken die met de gemeente Moerdijk gemaakt zijn rond de leefbaarheid in Moerdijk vorm en inhoud geven. Doen we dat niet, en bij de Partij van de Dieren kreeg ik daar net de indruk van, dan loopt ook dat gevaar, terwijl die inwoners al sinds jaar en dag zitten te wachten op een hoeveelheid oplossingen die gefinancierd en uitgevoerd kunnen worden. Daar gaat het in dit voorstel over. Het gaat niet over nut en noodzaak, het gaat over het vaststellen of er voldoende borgen zijn om te zorgen dat die stikstofuitstoot op een goede manier vorm en inhoud gegeven wordt. De Raad van State heeft op basis van de PAS bepaald dat dat niet alleen nabij of op het terrein Moerdijk gerealiseerd kan worden, maar ook, gezien de kustvaart en de overige logistieke bewegingen, elders in Nederland gerealiseerd zal moeten worden. Wij zijn positief dat door de opkoop van de boerderijen elders in Nederland dit wel door kan gaan en dat de overlastering in het dorp Moerdijk zelf ook een aanvang kan krijgen. Binnen de andere provincies blijft overigens ook stikstof beschikbaar om daarmee andere doelen te realiseren, want slechts een beperkt deel van de stikstof die opgekocht is, is noodzakelijk om Moerdijk dan haalbaar te maken.

Algemeen. Voor Lokaal Brabant is duidelijk dat 30% van de opgekochte stikstof sowieso beschikbaar komt voor de natuur en de rest eventueel verdeeld kan worden over andere doelen die overgebleven is. En dat is een hele positieve, niet alleen voor Brabant, maar ik denk ook voor de andere provincies.

Eén smet op het hele voorstel: de communicatie is minder goed verlopen. Goed om hier tijdens de procesevaluatie mogelijk nog eens lering uit te trekken, om te kijken hoe we in de toekomst beter kunnen omgaan met de communicatie in dit soort vraagstukken.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Pinxteren. Ik heb begrepen dat via de chat gemeld is dat de moties op iBabs nog geen nummer hebben. Daar wordt aan gewerkt door de griffie. Dan nu het woord aan de fractie van ChristenUnie-SGP, de heer Vreugdenhil. In het kader van verwachtingenmanagement meld ik u dat ik na de eerste termijn van de Staten de vergadering zal schorsen voor een kleine tien minuten, zodat u allemaal in de gelegenheid bent even een kopje koffie te halen. Ik geef nu het woord aan de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Het is een klein jaar geleden dat de Raad van State een uitspraak deed die heel ingrijpend was. Het antwoord van de commissie-Remkes was hierop: niet alles kan, we zullen keuzes moeten maken. Vandaag ligt wat ons betreft dan ook de vraag voor of wij ermee kunnen instemmen om de stikstof op te kopen voor dit project en op deze wijze.

Voorzitter. Wij hebben vier principiële bezwaren tegen het voorstel dat hier voorligt. Eén: je koopt wat ons betreft geen bedrijven op achter de rug van andere provincies en gemeenten. Zo doen we dat niet in het openbaar bestuur. De gedeputeerde heeft hiervoor zijn excuses aangeboden. Dat is goed, maar in de themabijeenkomst heeft hij ook aangegeven dat hij het weer zo gedaan zou hebben als hij het over moest doen. En dan zijn excuses toch weinig waard, voorzitter. Deze handelwijze kunnen en willen wij dan ook niet goedkeuren.

Twee. De huidige verordening maakt salderen met veehouderij nog steeds niet mogelijk. We zitten in een proces waarin we zorgvuldig met andere provincies en het Rijk bespreken onder welke voorwaarden dit opengesteld kan worden. Nu al daarop vooruitlopen doorkruist dat zorgvuldige proces en laat naar buiten toe zien dat je een eigen agenda volgt. Juist die houding maakt zo ontzettend veel kapot in de hele stikstofdiscussie.

Drie. Meer dan de helft van de nieuwe, grote distributiecentra is de laatste jaren in Brabant gebouwd. Dat heeft een enorme impact op ons landschap, problemen met huisvesting van arbeidsmigranten en een forse aanslag op het milieu. Voorzitter. Niet alles kan. We zullen duidelijke keuzes moeten maken en de inzet op nog meer logistieke dozen past daar wat betreft de ChristenUnie-SGP-fractie niet bij.

Vier. Het college kiest wat ons betreft voor de makkelijkste weg. Beantwoording van de vraag waarom er niet gesaldeerd is met de industriële uitstoot is wat ons betreft veelzeggend. Het is duurder en het is ingewikkelder. Met deze houding is de veehouderij in Nederland altijd de klos en zal de agrarische stikstofruimte weggekocht worden door het grootkapitaal.

Voorzitter. In 2018 stootten de bedrijven in Moerdijk jaarlijks 4.744.230 kilo NOx per jaar uit. Als er érgens een mogelijkheid is om met een saldering te komen binnen dezelfde sector, dan is het hier, en als het hier niet gebeurt, zal het nergens in Nederland meer gebeuren.

Voorzitter, nogmaals, en dan rond ik af: niet alles kan. Ik vind het wrang dat vrijwel het laatste besluit dat het college aan de Staten voorlegt een verdere logistieke uitbreiding van Brabant is. Het behoud van herstel natuur was de basis voor de uitspraak van de Raad van State. Uiteindelijk is het verworpen tot het veilig stellen van lopende projecten door de opkoop van veehouderij. Dat betreuren wij zeer en daar kunnen wij ook niet mee instemmen.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil voor zijn bijdrage. Via de chat is gebleken dat de heer Boon vergeten is een aantal moties aan te kondigen. Ik stem hem toe om de moties te noemen. Er is geen extra spreektijd voorzien, maar ik geef hem graag de gelegenheid nu aan te geven welke moties hij wil indienen, die daarna een nummer zullen krijgen en worden opgenomen.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter, dank u voor deze gelegenheid. Ik wil ze heel kort beschrijven....

De **voorzitter**: Nee, heel kort noemen.

De heer **Boon** (PVV): Ja, ik zal ze noemen. In de eerste motie spreken wij uit dat de gedeputeerde PS dient in te lichten over wat er gebeurt met de overgebleven stikstofruimte. De andere is een motie van afkeuring omtrent de handelwijze van de gedeputeerde richting de aankoop van boerderijen, ook in andere provincies.

Tot zo ver.

Motie M23-2020: Overgebleven stikstofruimte niet zomaar weggeven

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 8 mei 2020, ter bespreking van Statenvoorstel 27/20 Gewijzigd vaststellen inpassingsplan Logistiek Park Moerdijk; constaterende dat:

- het college de stikstofruimte van zes agrarische bedrijven heeft opgekocht en maar een klein percentage hiervan nodig heeft om te compenseren voor LPM;
- de gedeputeerde aan heeft gegeven dat hij de overige stikstofruimte "graag beschikbaar [wil stellen] voor publieke doelen in de andere provincies";

overwegende dat:

- het onwenselijk is dat het college zonder overleg met PS deze duur verkregen stikstofruimte weg gaat geven;

spreken uit:

- dat het college eerst met een gedegen voorstel naar PS dient te komen voordat de resterende stikstofruimte behorende bij dit voorstel wordt ingezet of weggegeven;
- en gaan over tot de orde van de dag."

Maikel Boon, PVV.

Motie M24-2020: Motie van afkeuring

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 8 mei 2020, ter bespreking van Statenvoorstel 27/20 Gewijzigd vaststellen inpassingsplan Logistiek Park Moerdijk; constaterende dat:

- de gedeputeerde van Ruimte en Wonen zonder overleg met zijn collega's in Noord-Holland, Zeeland en Drenthe is overgegaan tot de aankoop van agrarische bedrijven in deze provincies met als doel om stikstofruimte te creëren voor LPM;

overwegende dat:

- de gedeputeerde met zijn actie het imago van de provincie Noord-Brabant heeft beschadigd;
- de gedeputeerde tijdens de themavergadering aan heeft gegeven dat hij 'excuses' heeft gemaakt aan zijn collega's maar dat hij tevens geen spijt van zijn handelwijze heeft;

keuren het handelen van de gedeputeerde van Ruimte en Wonen inzake de aankoop van agrarische bedrijven in andere provincies ten behoeve van LPM af; en gaan over tot de orde van de dag."

Maikel Boon, PVV.

De **voorzitter**: Ik schors de vergadering nu voor tien minuten.

Schorsing (14.36-14.47)

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Ik ga ervan uit dat iedereen weer op z'n plaats is. Voor de helderheid meld ik even dat, als moties zijn ingediend, dus zijn genoemd in de bijdrage, ik na afloop van die bijdrage samen met de griffier die moties een nummer geef, waarna ze met dat nummer in iBabs komen. Hierover is enige verwarring ontstaan, omdat sommigen van u op ons verzoek moties eerder hebben ingediend, maar dat zijn allemaal conceptmoties die *mogelijk* worden ingediend, de echte indiening geschiedt tijdens de vergadering en dan maken ze deel uit van de beraadslagingen. Het woord is nu aan de gedeputeerde. Ik zit even zonder chatfunctie, omdat mijn laptop wat moeilijkheden heeft. Vergeeft u mij als ik dat even niet zie. Ik geef de gedeputeerde nu het woord.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter, dank je wel. Ik hoop dat de microfoon aanblijft. Dank voor alle bijdragen. Ik denk dat ik kan vaststellen dat ik heel veel standpunten gehoord heb en dat je dus kunt zeggen dat we een goede themavergadering hebben gehad. Er zijn niet zoveel vragen meer over, maar vooral – en dat respecteer ik natuurlijk – standpunten, die op een aantal onderdelen nog uiteenlopen. Ik wil toch nog even melden dat we in de situatie waarin we met dit project verkeren echt tussen twee regimes zitten: de Raad van State – de heer Vreugdenhil haalde het al aan – die een streep trekt door een regime waarvan collega Grashoff zei "dan ga je met 100 km per uur tegen de muur", en dan zie je – en daar waren bijvoorbeeld de vragen van mevrouw Van de Ven, maar ook van de heer Vreugdenhil natuurlijk op gericht – dat men nog volop bezig is om het nieuwe regime voor stikstof handen en voeten te geven. Tussen die twee regimes, en nogmaals: ik kan uit enige ervaring spreken, probeer je natuurlijk de overdracht zo goed mogelijk in te vullen, maar dat is in het kader van de PAS niet te doen. De Raad van State heeft echt een dikke streep gehaald door de PAS. LPM was een prioritair project, zoals ik in de themavergadering ook heb uitgelegd. De PAS was eigenlijk bij uitstek voor die projecten in het leven geroepen en dat maakt dat er het afgelopen jaar heel hard gewerkt is aan een methodiek om Logistiek Park Moerdijk toch – want we willen Brabant niet op slot doen – te ontwikkelen, met inachtneming van de nieuwe stikstofregels. Ik ben blij dat dat gelukt is en daar hoort nog steeds de constatering bij dat ik echt graag liever had gezien dat het op een andere manier was gebeurd, maar dat we tussen die twee regimes zonder enig overgangsrecht moesten acteren zoals we geacteerd hebben. Dat was de enige manier om met een haalbaar verhaal te komen.

Mevrouw Dirken heeft er ook het nodige over gezegd. 'Terug in dit theater': dat neigt naar Heintje Davids. Heintje Davids kon goed afscheid nemen en laten we dat dan maar als beeld pakken voor de manier waarop ik aan het eind van mijn termijn met u nog over dit voorstel mag praten. Ik ben het overigens heel erg met mevrouw Dirken eens dat we hier nu vooral vooruit zouden moeten kijken, omdat de Raad van State, met uitzondering van de inpasbaarheid op stikstof, eigenlijk het hele plan, inclusief nut en noodzaak, zorgvuldig heeft gewogen. Daar kom ik dadelijk nog op terug.

De heer Rutjens had een aantal vragen, die ook terugkwamen bij mevrouw Vlasveld, en die gingen bijvoorbeeld over de leefbaarheid. De heer Van Pinxteren gaat al een tijdje mee en kwam met afspraken uit 2011. Het is evident dat de ontwikkeling van het logistiek park en de maatregelen voor Moerdijk MeerMogelijk één op één aan elkaar zijn gekoppeld. Dat betekent ook dat de kosten die gemoeid zijn met de gewenste kwaliteit voor het dorp Moerdijk natuurlijk verbonden zijn met de exploitatie van dat logistiek park. Op het moment dat u dat knipt en niet aangeeft hoe we dat dan zouden moeten dekken, dan bent u Sinterklaas, want die middelen zijn nu eenmaal één op één gekoppeld aan de ontwikkeling van dat logistiek

park. Wij zijn echt via die bestuursovereenkomst één op één gehouden om die maatregelen uit te voeren. Dus in de richting van de heer Rutjens kan ik zonder aarzeling zeggen dat dat pakket Moerdijk MeerMogelijk zal worden uitgevoerd.

De overvloedige ruimte aan Brabantse projecten. Het is een beetje bijzonder als die overvloedige ruimte neerslaat, bijvoorbeeld in dit geval, in andere provincies. Wat wij willen doen, en daar kom ik dadelijk nog wel op terug bij de motie van de heer Boon, is dat wij de overvloedige ruimte, waar die beschikbaar is – en ik heb aangegeven dat dat substantieel is –, in de context waarin die beschikbaar komt, en dat is meestal het gebied, zo goed mogelijk willen inzetten voor het maatschappelijk rendement. En voor de Brabantse projecten – dat zijn er in ieder geval twee, de verwerving in Klundert en in Someren, als ik het goed heb – is het evident dat we gaan kijken of we die ruimte ook inderdaad voor Brabant gunstig kunnen inzetten.

Verzocht is om een evaluatie van hoe dit nu is gegaan. Het is natuurlijk altijd verstandig om te evalueren, en nogmaals: ik blijf van mening dat dit echt een unieke casus is tussen twee regimes in, waarvan ik heel graag wil dat we zo snel mogelijk, en dat heeft collega Grashoff ook in IPO-verband afgesproken, inderdaad kunnen spreken van een volledig uitgewerkte Aanpak Stikstof waar we ons allemaal in kunnen vinden.

Uw laatste zorg: als de zon wat minder schijnt voor een waarschijnlijk energieleverend Logistiek Park Moerdijk met de zonnepanelen, kunt u dan voorkomen dat de bijstook gaat plaatsvinden vanuit biomassa? Nou, u weet misschien dat het industrie- en haventerrein Moerdijk een forse restwarmte heeft, en daar liggen bijvoorbeeld heel interessante mogelijkheden om, mocht dat nodig zijn, maar ik denk dat het niet nodig is, te veronderstellen dat de buffer dan vooral binnen de context van Moerdijk zelf gevonden kan worden en inderdaad niet naar de andere kant hoeft te worden gekeken.

Ik heb kennisgenomen van de inbreng van mevrouw Van de Ven en daar heb ik waardering voor. Ik denk dat we daar in de Statenvergadering een goede wisseling over hebben gehad. Ik deel, nogmaals, het punt van ongelukkig, zoals ik net al heb gezegd. Maar u stelt, en dat deed u in de themavergadering ook, vragen die heel erg gaan over dat nieuwe regime, dus de uitruilbaarheid van stoffen, ook in het perspectief van de richtlijn. Kijk, wij werken in relatie tot de externe saldering LPM gewoon met dat wat we nu vanuit het systeem krijgen aangereikt, AERIUS. De discussie die gaat over de toepasbaarheid van die spelregels is niet een discussie die ik voer. Ik benut gewoon de spelregels zoals die op dit moment gelden en ik kan ook anticiperen op een Raad van State die, en dat kennen we uit onze eigen praktijk met onze verordening Ruimte, zal oordelen op basis van de spelregels die gewoon gelden.

Wat betreft de discussie over NOx versus NH3 en hoe zich dat precies met elkaar verhoudt, dat zal in de spelregels rond het stikstofbeleid ongetwijfeld terugkomen, maar voor nu is dat niet relevant voor de Passende Beoordeling zoals wij die aanreiken.

Inmiddels ben ik aangeland bij de heer Everling en ik pak er meteen zijn amendement maar even bij. U focust op de vraag of wij kunnen garanderen dat we geen nadelige effecten voor natuurgebieden krijgen. Nou, er zit eigenlijk een driedubbel slot op de deur, zou ik willen zeggen. Aan de ene kant zie je dat we nu in het kader van de ruimtelijke procedure een zodanige ruimte aanwerven dat daarmee inderdaad een volledige realisatie van het plan mogelijk is. Twee: op het moment dat bedrijven zich daar vestigen, is er in het kader van de Wet natuurbescherming natuurlijk gewoon een beoordeling op de spelregels, en ook dan zijn de vervoersbewegingen die die bedrijven genereren echt ook onderdeel van de integrale beoordeling die daar geldt. Dat is als het ware dat extra slot op de deur. En nogmaals: dat is volgens mij in relatie tot uw amendement aanleiding om te zeggen dat het niet nodig is, omdat er in ieder geval sprake is van dat dubbele slot. Het risico dat u hier analyseert zal zich niet manifesteren. Daarmee kan ik het amendement ook ontraden, vooral vanuit het feit dat het overbodig is, omdat de gevraagde borging door ons wordt gegeven.

Mevrouw Sjouw van D66, en ook een aantal anderen van u, heeft meer gevraagd naar de economische argumentatie. Ik ga niet de nut en noodzaak-discussie voeren, maar wat denk ik wel van belang is, is om nog eens aan te geven dat wij onder andere via een vestigingscommissie heel erg goed betrokken zijn, ook

zelf als provincie, bij juist een goede segmentatie in de logistiek. Eerder hebben we op basis van een relevante indeling aangegeven welke logistiek wel van toegevoegde waarde is voor Brabant en welke niet, dat hebben we ook in het uitvoeringsprogramma werklocaties nog eens toegelicht en dat gaan we ook via dat vestigingsbeleid doen. Laten we met elkaar blijven beseffen...

De **voorzitter**: Mijnheer de gedeputeerde, er is een interruptie van de heer Everling. Ik geef het woord aan de heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Dank u voorzitter. Ik had me al een tijdje geleden in de chat gezet, maar ik begrijp dat het wat langer duurt zo...

De **voorzitter**: Om 14 uur 56!

De heer **Everling** (SP): Ja, een minuut geleden, toen de heer Van Merrienboer nog over mijn amendement sprak.

Wat ik met mijn amendement beoog, is dat juist voordat er een volgende fase ingaat, voordat individuele bedrijven vergunningen gaan aanvragen, al helderheid bestaat over de vraag of dat überhaupt kan, ja of nee. Waarom doe ik dat? Dat doe ik omdat op dit moment lastig te beoordelen is wat de toename zal zijn van het verkeer over land en over water, en zeker het verkeer over water kan leiden tot een enorme toename aan stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Ik vind het van grote waarde, en misschien is het op die wijze nog niet helder genoeg verwoord in mijn amendement, dat gemonitord gaat worden wat dat doet met de stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden en dat je dan, op dat moment, beoordeelt of een volgende fase van het logistiek park ontwikkeld kan worden, ja of nee. Ik zou de gedeputeerde willen vragen het in dat licht nog een keer te willen bekijken.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Zoals ik heb aangegeven, is er in het kader van de toelaatbaarheid van het Logistiek Park Moerdijk – en dat gaat over de toelaatbaarheid van het volledige plan – met de inzet van de externe saldering zoals wij die nu in het plan en de Passende Beoordeling opnemen, sprake van een heel stevig en robuust verhaal als het gaat over de garantie dat er geen toename van stikstofdepositie plaatsvindt. Sterker nog: met het pakket zoals we dat nu invullen, en daar hoort ook de afroaming van de 30% bij, gaan wij juist zorgen voor het terugbrengen van die depositie. Het risico dat u manifesteert, bijvoorbeeld als het gaat over toename van de zeevaart, zal aan de orde komen op het moment dat een bedrijf zich wil vestigen op Logistiek Park Moerdijk en op dat moment ook beoordeeld wordt in het kader van de vergunbaarheid van die activiteiten. Dan zal ook naar de mobiliteitseffecten daarvan worden gekeken. U vraagt om monitoren, terwijl ik in feite zeg: nee, wij hebben een dubbel slot op de deur, we monitoren niet alleen, we hebben het via de vergunningverlening in feite ook geborgd. Nou, dat maakt dat ik ten aanzien van uw amendement zeg: ik snap uw beweegredenen, maar het is niet nodig om dat op deze manier te doen, omdat dat dubbel slot al in de procedure geborgd is.

Ik was bezig over de vestigingscommissie waarbij we betrokken zijn. Dan gaat het over de relevante segmentatie en logistiek: de logistiek die toegevoegde waarde levert voor die Brabantse economie. Ik hoor verschillende van u zeggen dat het alleen maar gaat over activiteiten waar arbeidsmigratie aan gekoppeld is. Nou, daar hoort een tweeledig antwoord op. Ik heb u een analyse laten zien, en nogmaals: ik zou willen dat we daar met elkaar zorgvuldig naar blijven kijken, maar het is nog steeds zo dat 1 op de 9 Brabanders z'n boterham smeert in de logistiek. We zien ook op basis van die analyse dat werken in de logistiek, zeker voor mensen met een lage en middelbare opleiding, juist in die sector de meest duurzame banen voor die

mensen oplevert. Dat dat ook gepaard kan gaan, en nogmaals: dat is onderdeel van die internationale Brabantse economie, met een toename van arbeidsmigratie, signaleert u terecht; dat signaleren wij ook. Nou, dat betekent dat we ook op dat punt vinden dat in het kader van dat vestigingsbeleid ook goede afspraken moeten worden gemaakt over huisvesting en meer van arbeidsmigranten, als dat aan de orde is, en dat zijn we met de gemeente Moerdijk en met het Havenbedrijf verder aan het uitwerken. Maar nogmaals: het is juist ook voor duurzame werkgelegenheid in West-Brabant een heel belangrijke investering. Ook als u naar de cijfers gaat, ziet u, en nogmaals: u blijft wijzen op de bestaande meters op het haven terrein, ik heb in de themavergadering al gezegd dat die ook in de contouren van veiligheid en milieucategorisering gewoon niet geschikt zijn voor die activiteiten. En voor het overige hebben we juist de afgelopen jaren gezien dat er in West-Brabant verder geen ruimte is en dat dan – ik praat het College van Rijksadviseurs na – in het kader van een zorgvuldige afweging clustering juist bij zo'n multimodale locatie als Moerdijk heel erg voor de hand ligt.

Dat, voorzitter, wat mij betreft in reactie op mevrouw Sjouw. Mevrouw Roijackers had het volgens mij heel erg over dezelfde thematiek. Ik heb al aangegeven hoe ik aankijk tegen een ontkoppeling van het vraagstuk van leefbaarheid en het logistiek park. Dat is nu eenmaal één op één gekoppeld. De centjes worden verdiend in de uitgifte van gronden, en dat betekent dat een opknippen van die twee niet mogelijk is.

Dan ben ik bij de heer Boon, en ik begin maar meteen met de twee moties daarbij te betrekken. Ik neem kennis van een aantal kwalificaties waarvan ik ook in de themavergadering al heb gezegd: nee, niet lukraak, juist op basis van een zorgvuldige analyse van waar het wel en niet noodzakelijk is. Wij hebben als college ook actief gecommuniceerd op voor sommige van mijn collega's inderdaad een te laat moment, maar het is niet zo dat op het moment dat wij een besluit hebben genomen door ons niet actief ook de relatie met de collega-provincies is gezocht.

De **voorzitter**: Interruptie van de heer Boon. Ga uw gang, meneer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, dank u wel voor deze gelegenheid. Het lukraak opkopen gaat niet alleen over stikstof. Er is een wereld buiten stikstof. Deze boeren, deze gezinnen, deze boerderijen hebben ook een functie in dorpen die nu zijn opgekocht. Daar is niet naar gekeken, er is niet gekeken naar wat de maatschappelijke functie van deze boerderij betekent. Dat had wel moeten gebeuren.

De **voorzitter**: In reactie de gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Ik heb in de themavergadering al aangegeven dat wij heel zorgvuldig hebben gezocht naar boerderijen die al te koop werden aangeboden. Ik heb u ook laten zien dat het in een aantal gevallen al langer dan een halfjaar was. Ik haal het voorbeeld van Drenthe aan, maar het geldt ook voor Klundert. Juist onze verwerving maakt het mogelijk om op zo'n locatie ook een duurzaam perspectief in te vullen. Dat maakt wat mij betreft nog steeds de kwalificatie 'lukraak' niet gepast. Voorzitter. Ik ben bij de moties. Motie 23 ga ik ontraden. In de bevoegdheidsverdeling GS-PS is het aan GS om hier in het kader van de exploitatie van Logistiek Park Moerdijk afspraken over te maken. Ik ben, dat heb ik in de themavergadering al gezegd, zonder meer bereid om u daar actief over te informeren, maar ik ga geen voorstel toezeggen voor een bevoegdheid die gewoon binnen de mandaten van GS past. Dus ik ontraad motie 23.

U zult begrijpen dat ik ook motie 24 ontraad. Ik zou het sportief hebben gevonden, meneer Boon, als uw oordeel gewoon het college van GS zou betreffen en niet alleen mij als gedeputeerde, want het college van GS handelt als collegiaal bestuur.

Voorzitter. De kwalificatie die de heer Smeulders gaf aan zijn gedeputeerde, laat ik even aan de heer Smeulders.

De heer Brouwers heeft nog eens onderstreept welk risico gelopen wordt op het moment dat we dit besluit zouden nemen en dat kan ik alleen maar delen. Waarvan akte.

Dan mevrouw Vlasveld. Ik onderstreep nogmaals dat met dit voorstel niet alleen sprake is van de garantie dat er geen extra depositie op gevoelige natuur gaat plaatsvinden, maar dat we op een aantal relevante plekken ook zorgen voor een verdere teruggang van die depositie. Dus het gaat juist ook verlichting geven. De Campus 58 die u aanhaalde is inderdaad een bestaande ontwikkeling in Roosendaal. Wij zijn in heel West-Brabant heel zorgvuldig bezig om te kijken waar, ook op basis van herstructurering, invulling kan worden gegeven aan een aantal activiteiten, maar voor de logistiek waar we hier over praten wordt juist clustering op locaties als Moerdijk door het College van Rijksadviseurs bepleit. Dus doe nu niet alsof het College van Rijksadviseurs iets anders zou adviseren.

Ik ben inmiddels bij uw moties. U zult begrijpen dat ik motie 21 ontraad, want dat onderzoek naar nut en noodzaak hebben we nu juist in het kader van de Raad van State-procedure al achter de rug, juist ook als het gaat over – want dat doet de ladder voor duurzame verstedelijking – de zorgvuldige afweging waarom het niet op een bestaand terrein kan. Ik ben daar ook in de themavergadering volgens mij duidelijk over geweest. Motie 21 ontraad ik dus.

Motie 22 ontraad ik ook, omdat ik al heb aangegeven dat het loskoppelen daarvan onmiddellijk een financieel vraagstuk impliceert, wat u in uw motie niet voorziet. Dus dat ontraad ik.

Voorzitter. Dan ben ik bij Lokaal Brabant, de heer Van Pinxteren. Ik denk dat we over de communicatie voldoende gezegd hebben, en nogmaals: ik hoop oprecht dat we nu heel snel, en ik hoop eigenlijk dat dit dossier daar misschien ook wel een bijdrage aan levert, al zal de heer Vreugdenhil dat ongetwijfeld niet met mij eens zijn, een nieuw regime gaan krijgen.

De heer Vreugdenhil geeft een viertal principiële bezwaren, die kan ik alleen maar respecteren, maar ik ben het niet met hem eens, en dat weet hij ook, op de verschillende onderdelen. Ik kan alleen maar zeggen van een aantal elementen die de heer Vreugdenhil op tafel brengt dat het erg van belang is dat we die in het nieuwe regime rond stikstof met elkaar op een goede manier weten in te vullen. Maar voor dit project, tussen die twee regimes in, het Logistiek Park Moerdijk, is de wijze waarop wij nu de Passende Beoordeling en het inpassingsplan aan u voorleggen volgens mij de enige manier om op dit onderdeel Brabant in beweging te houden.

Voorzitter, dank je wel.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn bijdrage. Dan stel ik voor dat we meteen doorgaan met de tweede termijn, indien nodig, van de zijde van uw Staten. Ik geef daartoe kort de gelegenheid. Ik kan u nu niet zien, dus ik roep u één voor één op of u het woord wilt voeren en als u dat wilt, geef ik u meteen het woord. Allereerst de fractie van de VVD, mevrouw Dirken. Wenst u het woord?

Mevrouw **Dirken** (VVD): Graag.

De **voorzitter**: Ga uw gang.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. Voorzitter. Zoals we in de eerste termijn al benoemd hebben, en de gedeputeerde net nog bevestigd heeft: het gaat vandaag alleen om de vraag of de stikstofparagraaf juridisch voldoende onderbouwd is. Als VVD zien we dat dat het geval is en we zien ook dat er erg hard gewerkt is om met inachtneming van de nieuwe stikstofregels te onderbouwen dat LPM een haalbaar plan is. Wij herkennen ons overigens niet in een aantal statements die andere partijen maakten over de haast deplorabele toestand waarin de omgeving van Moerdijk zou verkeren. Daarmee worden echt de vele

prachtige en eigen initiatieven die de inwoners van de gemeente Moerdijk hebben ondernomen, en die ze nog ondernemen, in hun dorpen, echt tekortgedaan. Misschien een suggestie aan de partijen: dat ze eens wat vaker langskomen aan de westkant van de A16, om zelf te zien dat er ook goede ontwikkelingen plaatsvinden in en rond die dorpen en bijvoorbeeld ook de prachtige natuur die op het industrieterrein Moerdijk aanwezig is. En ja, om overal het leefklimaat blijvend beter te maken voor de bewoners zijn in het verleden afspraken gemaakt over een grote financiële injectie, en daar staan wij als VVD ook zeker achter. Wij vinden dat er het afgelopen decennium door de gedeputeerden die voor het plan aan de lat hebben gestaan goed werk is geleverd. Een motie van afkeuring vanwege één overigens goed verklaarbare en goed uitgelegde actie, gaat ons dan ook veel en veel te ver. Wij zien met belangstelling uit naar de uiteindelijk behandeling bij de Raad van State, en daarmee de start van de uitvoering van LPM. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dirken. Dan kijk ik naar de fractie van Forum voor Democratie, de heer Rutjens. Wenst u het woord?

De heer **Rutjens** (FvD): Nee, ik denk dat de gedeputeerde voldoende antwoord heeft gegeven op onze vragen, waarvoor dank. Daar wil ik het bij laten.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan de CDA-fractie, mevrouw Van de Ven. Wenst u het woord?

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Graag een korte extra vraag op het antwoord. U zegt dat we werken met wat we nu in het systeem krijgen aangereikt, met de spelregels die er nu zijn. Mijn laatste vraag is: weet u zeker dat het juridisch houdbaar is? Daar zou ik nog heel graag een antwoord op hebben.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Van de Ven. De SP-fractie, de heer Everling. Wenst u het woord?

De heer **Everling** (SP): Jazeker.

De **voorzitter**: Ga uw gang.

De heer **Everling** (SP): Dank u, voorzitter. Wij begrijpen dat de gedeputeerde zijn uitleg geeft zoals hij die geeft. Dat is inderdaad gewoon de systematiek zoals die is, maar daar zijn wij überhaupt ook kritisch op. Om ook meer Raad van State-proof, niet eens zozeer rondom de uitspraak over dit onderwerp, maar ook als het gaat over de uitspraak van de Raad van State over de stikstofdepositie, zekerheden in te bouwen, hebben wij zoiets van: nou, bekijk het dan eens andersom. Zorg dat je van tevoren borgt dat er geen sprake kan zijn van een toename van stikstofdepositie, ook als je kijkt naar een eventuele toename van verkeer over water, en niet alleen van de te vestigen bedrijven, maar ook de toename van de zittende bedrijven. Daar is die monitoring wel van groot belang voor. Ik pas de tekst in mijn amendement ook dusdanig aan, om ook die monitoring daar even wat helderder in te zetten. Dus ik kondig bij dezen aan dat er een gewijzigd amendement komt op dit punt, over monitoring van de toename van stikstofdepositie. Daar zou ik het voor nu even bij willen laten.

Amendement A15A-2020: Borgen stikstofreductie voor de toekomst

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 8 mei 2020, behandelend het Statenvoorstel 27/20 over het gewijzigd vaststellen inpassingsplan Logistiek Park Moerdijk;

besluiten, dat de volgende tekst aan het ontwerpbesluit van het Statenvoorstel wordt toegevoegd onder besluit nummer 1, een nieuw besluit nummer 2 wordt toegevoegd:

"2. De fases voor de uitbreiding van het Logistiek Park Moerdijk nadrukkelijk te koppelen aan de ontwikkeling van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden, daarmee zeggende dat wanneer bij ontwikkeling van de volgende fase leidt tot een toename van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Daarbij wordt via een goede monitoring rekening gehouden met eventuele groei en al gerealiseerde groei van verkeersbewegingen over land en water. Indien het leidt tot een toename van stikstofdepositie worden er of aanvullende maatregelen genomen om depositie van stikstof terug te brengen naar 0. Wanneer er onvoldoende maatregelen genomen kunnen worden is de consequentie dat de volgende fase niet gerealiseerd kan worden."

besluiten, dat de opeenvolgende ontwerpbesluiten 2 en 4 worden hernummerd naar ontwerpbesluit 3 en 4.
Toelichting:

Naar de toekomst toe is er onvoldoende borging dat er geen toename is op Natura 2000-gebieden door de uitbreiding van het Logistiek Park Moerdijk. Door de fasering te koppelen aan de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden wordt dit beter geborgd. Hierbij kan dan ook meer rekening gehouden worden met een toename van vervoer over land en water en andere autonome ontwikkelingen."

Maarten Everling, SP.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Everling voor zijn bijdrage. Ik merk dat de chatbox iets vertraging heeft. Er kwam nog een interruptieverzoek binnen van de heer Boon op de bijdrage van de heer Rutjens. Ik geef daartoe kort de gelegenheid. Mijnheer Boon, ga uw gang.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter. Ik wil heel kort even terugkomen op de eerste termijn van Forum voor Democratie. Die gaven aan dat er draagvlak bestaat in Moerdijk voor het project. Ik heb de sprekers gehoord, nou, goede bijdragen. Kan Forum voor Democratie uitleggen waar hun die draagvlak zien en waar er getoetst is?

Tot zover.

De **voorzitter**: Nee, dit gaat echt buiten de orde van dit debat. We hebben het hier over een correctie van het plan en niet over het plan zelf. Dus we gaan niet buiten de orde van het debat interrupties doen. Ik geef het woord aan D66, mevrouw Sjouw.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Ja, voorzitter, voor ons heeft het plan best wel veel tegen, maar ook veel vóór, en dat maakt het voor ons een lastige afweging. Ook natuur en leefbaarheid staan bij ons hoog in het vaandel, en dat willen we eigenlijk ook zo houden. Maar bij ons leeft ook wel dat, als dit plan niet doorgaat, we weer een ander plan krijgen, en om met mevrouw Dirken te praten: dan komt er weer een heel nieuw theater, wat jaren gaat duren, en dat lijkt ons ook geen oplossing. Wij zijn geen voorstanders van een 24-uurseconomie, maar dat is wel de realiteit waarin we leven en waar we oplossingen voor moeten vinden. Dus het gaat er ons vooral om goede oplossingen te vinden voor de problemen waar we tegen aanlopen. Ik heb de gedeputeerde daar een aantal opmerkingen over horen maken en die nemen we mee in onze besluitvorming.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Sjouw. Dan mevrouw Roijackers van de fractie van GroenLinks.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, graag het woord, voorzitter.

De **voorzitter**: Ga uw gang.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dank u. Het is zo dat er vandaag verschillende soorten inbreng zijn geweest vanuit de Staten. Sommigen beschouwen het eigenlijk als louter een juridische kwestie, anderen gaan in op de systematiek van stikstof. Andere fracties, waaronder D66, Partij voor de Dieren, ook wat van Lokaal Brabant, 50PLUS en ook GroenLinks bekeken de kwestie wat breder. Mij valt op dat de Staten zich juist op dit moment zo weinig rekenschap geven van het feit dat we in deze huidige bestuurlijke situatie wel eventjes een project laten doorgaan op deze manier. Ik vind het de VVD niet sieren dat ze een sneer meende te moeten uitdelen aan andere Statenleden, waaronder deze geboren en getogen Bredase, als zouden wij ons geen rekenschap geven van mooie dingen die zouden gebeuren in het westen van onze provincie. Ik werp deze suggestie dan ook verre van mij en voel mij vandaag juist ook een volksvertegenwoordiger van die groep mensen uit West-Brabant, die indringend een beroep heeft gedaan op mij als volksvertegenwoordiger en anderen bij ons.

Ik vond de bijdrage van de Partij voor de Dieren heel erg goed en doordacht. Duidelijk dat collega Vlasveld zich hierin heeft verdiept.

Ik voel mee met de worsteling van mevrouw Sjouw van D66, net ook uitgesproken.

Forum voor Democratie en het CDA: ik vind het onbegrijpelijk dat jullie kritisch zijn en jullie kritisch uitlaten, bij voortduring, over wat jullie menen dat een onheuse uitwisseling zou zijn tussen NOx en NH3, tussen stikstof en ammoniak, maar dat jullie bij de eerste testcase blijkbaar overstag gaan voor dit stuk industrie, boven wat jullie dan vinden dat agrarisch belang is. Ik vraag mij af wat jullie vandaag dan aan de agrarische achterban voor boodschap meegeven.

Dan vind ik nog even iets opmerkelijk van Lokaal Brabant. Die zijn weliswaar ver teruggegaan in de tijd, maar die gaven ook aan dat die leefbaarheids gelden een soort overlastering moeten gaan zijn. Ik vraag me dan wel af bij Lokaal Brabant of het zo is dat zij denken dat 13,5 miljoen euro voor alles waar West-Brabant en Moerdijk op rekt dan voldoende is. Wij schatten in als GroenLinks: het tienvoudige is nodig. Logistiek Park Moerdijk gaat 100% daar ontstaan en hoe denkt Lokaal Brabant daarover?

Daarmee stopt mijn bijdrage, dank u.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers, dank u wel. De heer Boon van de PVV. Wilt u het woord?

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, dank u wel voor het woord.

De **voorzitter**: Ga uw gang.

De heer **Boon** (PVV): Het zal u verbazen, maar ik ben het eens met GroenLinks over het standpunt richting Forum voor Democratie en het CDA. Bij de eerste de beste testcase worden inderdaad de agrariërs verraden. Ze krijgen een mes in hun rug. De agrarische sector is vogelvrij verklaard. Het wordt hier weggepropt onder het LPM, maar we moeten daadwerkelijk afscheid nemen van de agrarische sector, als dit zo doorgaat.

En dan wil ik nog een vraag stellen aan Forum. Volgens de commissaris was het wel buiten de orde, maar het is helemaal niet buiten de orde, wat het is genoemd in de eerste termijn. Forum voor Democratie heeft aangegeven dat er draagvlak is in Moerdijk. Dan wil ik graag weten van Forum: waar komt dit draagvlak vandaan? Of hebben jullie dit gewoon weer verzonnen en is het weer een stukje fake nieuws?

Wij willen nogmaals een compliment maken aan de insprekers die zijn geweest. Wij bij de PVV nemen hun bezwaren wel serieus. Wij blijven strijden voor de insprekers....

De **voorzitter**: Er is een interruptie, als ik het goed begrijp, van mevrouw Van de Ven op uw bijdrage. Mevrouw Van de Ven, klopt dat?

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Ja, dat klopt.

De **voorzitter**: Ga uw gang.

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Ik voel een beschuldigende vinger richting het CDA, als gezegd wordt dat wij de boeren in de steek laten. Als het goed is, heeft u naar mijn betoog geluisterd. Mijn zorgen zitten in de uitwisseling van NH₃ met NO_x. Ik heb duidelijk gemaakt dat wij niet zomaar een leegloop van een bepaalde sector moeten hebben ten bate van een andere sector. Als het goed is, hebt u goed naar mijn betoog geluisterd. Daar ga ik tenminste van uit.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, als ik mag reageren...

De **voorzitter**: Mijnheer Boon, u heeft het woord.

De heer **Boon** (PVV): Dank u. Ja, het is weer typisch CDA-taal. Er wordt gekeft, er wordt heel zachtjes geluid gemaakt, maar uiteindelijk stemmen ze in en wordt er toch weer bij het kruisje getekend, en uiteindelijk wat ze willen dat niet gebeurt, gaat wel gebeuren. Dus wat schieten we daarmee op? Niks. Hou dan een keer je rug recht. Maar dat heb ik nog niet eerder gezien bij het CDA, dus het zou me verrassen als dit nu wel gebeurt.

Dan hebben wij nog een vraag aan de gedeputeerde...

De **voorzitter**: Sorry, even, mijnheer Boon, want er komt nu een chatbericht met een interruptie, eerst van de heer Rutjens. Het zou fijn zijn als u even wilt aangeven op wie u wilt interrumperen. Ik neem aan dat dat op de heer Boon is?

De heer **Rutjens** (FvD): Ja, op de heer Boon, die is nu toch aan het woord?

De **voorzitter**: Jazeker, maar het was mevrouw Van de Ven toen uw chatbericht binnenkwam, dus het is even oefenen, maar ik geef u kort en krachtig de gelegenheid.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik wil even zeker weten dat onze woorden goed geduid worden en niet geparafraseerd of wat dan ook. Er wordt van alles gezegd over NH₃ en NO_x, daar heb ik het niet over gehad, en of wij de boeren in de steek laten, ook dat is niet het geval. Wat ik heb genoemd, is de schijnwereld van stikstof met AERIUS-modellen et cetera. Als je dan het Logistiek Park Moerdijk wilt verwezenlijken, ben je gedwongen in die wereld te handelen, en in die zin heeft de gedeputeerde gehandeld. Dat heb ik gezegd en dat wil ik even corrigeren.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Rutjens. Dan nu mevrouw Van de Ven die een interruptie pleegt op de heer Boon, in reactie, denk ik. Ga uw gang.

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Ja, nogmaals: mijn vraag is daarom ook in tweede instantie: is dit juridisch houdbaar? Als het niet juridisch houdbaar blijkt te zijn, zal het heel lastig worden.

De **voorzitter**: Maar dat was uw vraag aan de gedeputeerde en die krijgt straks nog het woord. Ik wil nu de heer Boon vragen zijn betoog kort af te maken.

De heer **Boon** (PVV): Ja, ik wil nog heel kort ingaan op het wollige taalgebruik van de gedeputeerde, zoals we van hem gewend zijn. Hij had het over mijn motie om met de overgebleven stikstofruimte terug te komen bij PS en PS de beslissing te geven. Hij wil dat niet gaan doen, want hij zegt, en ik ga het even letterlijk citeren: ik ga het zo goed mogelijk inzetten voor maatschappelijk rendement. Nou ja, wie het weet mag het zeggen, maar met dit wollige taalgebruik kunnen wij niks. Kan de gedeputeerde duidelijk maken wat er nu gaat gebeuren, of is hij gewoon bereid, zoals het in een goed democratisch bestel is, om eerst met PS in overleg te gaan en daarna die overgebleven stikstofruimte in te zetten?
Tot zover.

De **voorzitter**: Oké. De heer Smeulders van de Partij van de Arbeid-fractie. Wenst u het woord?

De heer **Smeulders** (PvdA): Nee, dank je wel voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Brouwers van de fractie van 50PLUS. Wenst u het woord?

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ja.

De **voorzitter**: Ga uw gang.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ik wil toch even het volgende kwijt. Ik hoor heel veel Statenleden en in wezen hebben ze natuurlijk allemaal wel een beetje gelijk. Alleen, als ik zie wat hier voorligt, dan moeten we toch praten over die uitspraak van de Raad van State en de oplossing die de gedeputeerde gevonden heeft. En daarvoor wil ik toch nog even meegeven, zeker als ook mensen buiten onze Staten hier meekijken, dat we in een coronacrisis zitten. Er zijn heel veel mensen die geen werk meer hebben, er zijn werkgevers die failliet gaan en ondertussen zitten we hier te praten over een enorm bedrag dat te wiebelen staat. Ik heb 27 miljoen euro genoemd en ik zou de gedeputeerde toch nog een keer willen vragen of dat klopt en of wij inderdaad 27 miljoen euro weg zouden gooien als dit afgestemd wordt.
Dat was even mijn inbreng.

De **voorzitter**: Ik dank u voor uw bijdrage in tweede termijn. Dan vraag ik aan mevrouw Vlasveld of zij het woord wil in tweede termijn.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ja, dat wil ik.

De **voorzitter**: Ga uw gang.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Wij hopen op steun voor onze moties. Daarnaast wil ik reageren op de verschillende partijen die aangeven dat we het over nut en noodzaak van het Logistiek Park Moerdijk niet meer moeten hebben. De wereld is veranderd sinds 2016. Kijk om je heen. Er zijn overal en nergens logistieke centra bijgekomen, met de bijbehorende uitstoot. De druk op klimaat en stikstof is alleen maar toegenomen. De gedeputeerde zegt ook dat heel veel mensen al in de logistiek werken. Maar meer is niet altijd beter, in dit geval niet. Er is meer dan genoeg reden voor het indienen van een motie naar een onderzoek. Juist door logistieke bedrijven één voor één een plek te geven op het huidige Moerdijkterrein

wordt overbelasting voorkomen en onnodige overlast van de omgeving en de natuur, en is dus meer kansrijk bij de Raad van State.

Volgens de gedeputeerde spelen we voor Sinterklaas als we de leefbaarheidsimpuls loskoppelen van het LPM. Hij stelt dat dit loskoppelen niet mogelijk is, maar zijn toelichting gaat alleen over de afspraak zoals die nu is. Wij vragen juist om die toestand te veranderen. Dat is niet onmogelijk, tenzij je het niet wilt. We vragen ook niet direct om een bedrag, maar wel om inzet. GS trekken wel de beurs, 4 miljoen euro, voor het opknappen van stallen, of in ieder geval, als het logistiek park niet doorgaat, enkele tonnen. Als dat kan, kunnen zij ook middelen zoeken voor de leefbaarheid.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Vlasveld. Ik heb u even laten uitpraten, maar ik zag een minuut geleden een interruptie binnenkomen van Hermen Vreugdenhil, terwijl u net aan het woord begon, ik weet alleen niet op wie. Ik geef de heer Vreugdenhil graag de gelegenheid en daarna komt er nog eentje van Boon. Eerst Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Het was nog op de 50PLUS-fractie, maar hij komt inderdaad wat later binnen...

De **voorzitter**: Ja, we hebben nog geen glasvezel!

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Misschien een onderwerp voor als je in het buitengebied woont, want dan merk je het, maar dat is een ander onderwerp. Ik wil een vraag stellen aan de heer Brouwers, want hij zegt: voor 27 miljoen, daar zit toch heel veel werkgelegenheid aan vast. Ik constateer juist dat hiermee eigenlijk heel weinig werkgelegenheid wordt gerealiseerd en tegelijkertijd heel veel ruimte, ontwikkelruimte, ook in andere provincies, opgekocht wordt, die misschien wel heel belangrijk is voor die regionale ontwikkeling in Drenthe, in Noord-Holland, in Zeeland. Hoe kijkt de heer Brouwers daartegenaan? Want dat zijn toch precies die regionale vraagstukken en die regionale werkgelegenheid waar we allebei voor willen vechten, meneer Brouwers.

De **voorzitter**: Uw punt is duidelijk. Ik geef de heer Brouwers gelegenheid daarop te reageren.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, meneer de voorzitter. Ik denk dat we elkaar even verkeerd begrepen hebben, meneer Vreugdenhil. Ik heb in het algemeen gesproken over de tijd waarin we leven met de coronacrisis. Ik laat in het midden waar die werkgelegenheid is, maar op het moment dat wij zouden zeggen "wij gooien 27,5 miljoen euro weg", als het inderdaad 27,5 miljoen euro is – dat is even de vraag aan de gedeputeerde –, dan denk ik dat we het verkeerd doen.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Oké, die vraag laten we even aan de gedeputeerde. Er is nog een andere interruptie op 50PLUS, door de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, heel kort, en dat sluit een beetje aan bij wat meneer Vreugdenhil van ChristenUnie-SGP aangaf. Begrijp ik nou goed dat 50PLUS zegt van: als het 27 miljoen euro kost moet het coûte que coûte doorgaan, of zegt u: beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald, zeker in deze situatie, waarin we niet weten wat er gaat gebeuren, economisch gezien, en laten we een Griekenland-scenario voorkomen, dus dat we erin zitten, dat we er steeds verder in glijden en dat we niet meer terug kunnen?

De **voorzitter**: De heer Brouwers krijgt kort de gelegenheid te reageren..

De heer **Brouwers** (50PLUS): Het is een heel simpel antwoord, meneer Boon. Dank u wel, meneer de voorzitter. Ik vind dat, als wij hier zouden beslissen om 27 miljoen euro weg te gooien, dan zou ik dat een schande vinden.

De **voorzitter**: Oké, hier stop ik dit debatje. De heer Van Pinxteren van Lokaal Brabant. Wilt u het woord?

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Jawel, voorzitter. Als ik mag in tweede termijn graag een paar korte opmerkingen.

Allereerst: wij zijn blij als Lokaal Brabant dat op deze manier toch geïnvesteerd kan worden in de leefbaarheid in het dorp Moerdijk en de omgeving daarvan. Deplorabel is het absoluut niet, zo zie ik het ook niet. Ik denk dat er hele goede dingen zitten daar. De natuurontwikkeling zit zelfs op het braakliggende terrein, daar komen orchideeën voor; fantastisch om te zien. Maar ik denk dat er wel geïnvesteerd moet worden, zoals in het convenant met elkaar afgesproken is. Ik ben het met de gedeputeerde volop eens dat dat op deze manier kan, door de koppeling van verkoop van gronden en het realiseren van dit plan. Dat dat een lastige afweging is, ook voor Lokaal Brabant, is zo, maar we zijn ondertussen nu zo'n slordige 18 jaar onderweg en eens moet je met elkaar een streep durven zetten onder een dergelijk plan. Nut en noodzaak zijn bewezen en ook is bewezen dat, als het hier niet door zou gaan, het op andere plekken in Brabant door zou gaan, met ook dan mogelijke uitstralingseffecten op gebieden als Loonse en Drunense Duinen, De Peel en allerlei andere gebieden. Dus met elkaar een concentratie van logistieke bedrijven in Moerdijk, prima. Aan de slag gaan nu en dóór.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Pinxteren. De heer Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP. Wenst u het woord in de tweede termijn?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, graag, voorzitter.

De **voorzitter**: Ga uw gang.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter. Allereerst dank aan de gedeputeerde voor de beantwoording. Ik denk dat we wel met elkaar meevoelen, meneer van Merrienboer, dat we allebei worstelen hiermee. Maar ik ben het toch niet eens met uw opmerking dat we tussen twee regimes zaten, want in december hebben we de verordening aangepast en is heel bewust, in overleg met het Rijk en andere provincies, de saldering met bedrijven die dierrechten of fosfaatrechten hebben uit de regeling gelaten. Dat betekent dat u nog steeds de optie had om te salderen met NOx. Dat betekent dat u nog steeds de optie had om te salderen met bedrijven zonder dier- en fosfaatrechten. Dat was het regime dat op dat moment gold, en niet voor niks, omdat we met hele stevige discussies zaten hoe we dat hele proces in zouden regelen en daar de tijd voor wouden nemen. Ook nu hebben we nog met de provincies afgesproken dat elke provincie zelf een zorgvuldig proces opstart en ook de mogelijkheid heeft om per provincie daar aanvullende regelingen, wensen, met betrekking tot extern salderen met dier- en fosfaatrechten in op te nemen. En die discussie, die is gefrustreerd, en dat gaf ook de moeilijkheid om de andere provincies onder ogen te zien, vooraf, en daarmee op een eerlijke manier te communiceren en maakte het ook onmogelijk om op een eerlijke manier met de Staten te communiceren. En dat gegeven neem ik toch het college echt wel kwalijk, want daarmee heeft u niet alleen de positie in Brabant lastig gemaakt, maar ook in de rest van Nederland allerlei discussies onder druk gezet, en volgens mij heeft u zelf ook uit de media kunnen vernemen wat dat opgeleverd heeft.

Voorzitter, een tweede punt. Wij zullen instemmen met de motie die door de Partij voor de Dieren en GroenLinks is ingediend om budget beschikbaar te stellen voor de leefbaarheid. Waarom? Omdat wij, ook al gaat het project niet door en zet de Raad van State er een streep door, vinden dat daar wel gedane toezeggingen nagekomen moeten worden en dat dat niet afhankelijk gemaakt moet worden van een saldering op deze manier die u vorm gegeven heeft. Dat zijn dan ook de blaren waar we als provincie op moeten gaan zitten. Ik ben het met gedeputeerde Van Merrienboer eens dat het onderbouwd had moeten worden, en die financiële onderbouwing zit er niet bij. Zie dat maar als een oproep richting de begrotingsbehandeling, om dat dan te regelen indien het project niet doorgaat. Met die motivatie zullen wij straks ook deze motie ondersteunen, voorzitter.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. Even geleden heb ik bij de bijdrage van mevrouw Van de Ven vergeten mede te delen dat het hier ging om een maidenspeech. Ik hoor een echo in mijn oor, dus er is even iets mis.... Nu ben ik weer in beeld. Zijn beeld en geluid in orde? Ja. Ik wilde even zeggen, voordat ik het woord aan de gedeputeerde geef voor zijn tweede termijn, en wellicht had ik dat vooraf moeten aankondigen, dat mevrouw Tanja van de Ven haar maidenspeech hield. U weet: daar hoort een ritueel met bloemen bij, maar dat kan vandaag niet op de manier die gebruikelijk is. Dus, mevrouw Van de Ven, ik geloof dat de bezorger met de bloemen nu voor uw deur staat. Ze worden in ieder geval thuis bezorgd. Straks komt dat nog een paar keer voor. Maar nu eerst de gedeputeerde voor zijn tweede termijn.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, ik heb nog vijf punten, of in ieder geval vijf sprekers waar ik nog kort op wil reageren.

Mevrouw Van de Ven herhaalde de vraag uit de eerste termijn of het juridisch houdbaar is. Het antwoord daarop is tweeledig. Volgens ons, en nogmaals: daar hebben we heel uitvoerig en zorgvuldig naar gekeken, is dit juridisch houdbaar. Maar ik ben geen rechter, ik ben gedeputeerde, dus over de juridische houdbaarheid doet uiteindelijk een rechter uitspraak, maar wij zijn ervan overtuigd dat dit juridisch houdbaar is. Het verdere oordeel daarvan past niet aan mij.

De heer Everling en ik kunnen het elkaar kennelijk niet goed uitgelegd krijgen, maar wat u vraagt is echt overbodig. Die borging zit er dubbel in, en als u dan wilt gaan monitoren om in fase twee..., nee: we hebben juist nu, aan de voorkant, dat substantiële pakket, dat echt ook gaat bijdragen aan een reductie van depositie en vervolgens worden gewoon via de vergunningverlening vanuit de Wet natuurbescherming ook de economische activiteiten verder gereguleerd in relatie tot stikstofdepositie. Dus u vraagt via een amendement om iets dat al geborgd is en daarmee is hij echt overbodig.

Tot de heer Boon wil ik nog maar eens herhalen: laten we eerst maar eens een onherroepelijk Provinciaal Inpassingsplan hebben voordat u over de resterende ruimte afspraken gaat maken. Ik blijf van opvatting dat dat gewoon een bevoegdheid van GS is. Dat zullen wij, en daar zijn we al mee bezig, heel zorgvuldig met de collega-provincies, maar vooral natuurlijk ook met de private partijen die hierin betrokken zijn, in goed onderling overleg uitwerken, en we zullen u over de uitkomsten daarvan informeren, meneer Boon. U gaat niet op de stoel van de gedeputeerde zitten, althans dat zag ik ook niet in de presentatie gisteren gebeuren.

Dan ben ik bij de heer Brouwers. Ik heb in de commissie al gezegd, meneer Brouwers, dat u even zorgvuldig moet zijn in het optellen van allerlei cijfers. Ik snap hoe u bij 27 komt, maar ik noem een paar getallen. De afboeking, als LPM niet doorgaat, is 15 miljoen euro. Het pakket leefbaarheid is 12 miljoen euro. We hebben ook ontbindende voorwaarden opgenomen rond de verwervingsafspraken die we nu hebben gemaakt. Daarvan heb ik gezegd: dat loopt in de tonnen. En als u dat optelt, komt u op die 27 miljoen euro. Maar nogmaals: ik vind niet dat u ze zo kunt optellen, en dan heb ik het nog niet over die economische impact. Dus wat mij betreft zorgvuldig kijken naar wat onze directe consequentie is, dat is die

15 miljoen euro. Als u dan toch invulling wilt geven aan een pakket leefbaarheid, dan telt dat verder op, en er zijn inderdaad, dat is overzichtelijk, ontbindende voorwaarden opgenomen op het moment dat er geen onherroepelijk plan is, zodat daar in ieder geval tegen betrekkelijk lage kosten, maar dat zijn wel kosten, ook afscheid genomen kan worden van die afspraken.

Dan ben ik bij de laatste, bij de heer Vreugdenhil. Ja, bewust gekozen in december, meneer Vreugdenhil: omdat we afgesproken hadden dat het 1 februari geregeld zou zijn, die externe saldering. Sterker nog: we hadden in juni van het toenmalige kabinet al begrepen dat we dat in het najaar al zouden regelen. Dus helemaal niet 'tijd', nee: er was inderdaad uitzicht, en er is nog steeds uitzicht, op externe saldering. Dat maakt mevrouw Schouten ook in haar laatste brief helder. Alleen, waar wij mee geconfronteerd werden is dat dat nu al drie keer is uitgesteld ten opzichte van de deadline waar wij rekening mee hielden. Dát maakte dat wij zo moesten handelen, en niet omgekeerd.

Voorzitter, tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Dan zijn we nu aan het einde van de beraadslagingen over dit onderwerp, die ik ook sluit. Zoals ik u heb aangekondigd, is er straks gelegenheid tot stemmen. Nog één opmerking daarover. Ik heb begrepen dat het amendement van de heer Everling is aangepast, en dat vindt u onder A15A. Ik kijk nog even of dat aanleiding is om de gedeputeerde een nieuw oordeel over dat amendement te vragen, ervan uitgaande dat hij dat ook heeft ontvangen. Mijnheer de gedeputeerde, misschien nog kort een reactie daarop?

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Voorzitter. Daar had ik de aangepaste tekst niet voor nodig. Maar ik heb, nogmaals, voor een tweede keer nu betoogd dat wat de heer Everling vraagt echt volstrekt overbodig is en al op een dubbele wijze is geborgd in de wijze waarop wij economische activiteiten gaan vergunnen: eerst via de ruimtelijke procedure en later via de Wet natuurbescherming.

De **voorzitter**: Oké. Ik wilde dat voor de zekerheid hier even vastgelegd hebben.

Ik sluit de beraadslagingen. U weet dat we stemmen aan het einde van de rit. Ik meld alvast dat de heer Deryckere heeft aangegeven dat hij zich straks zal onthouden van stemming over dit onderwerp.

Ik stel voor nu een korte pauze in te lassen. Even rust en over een minuut of vijf beginnen we weer; dan gaan we met het Statenvoorstel 18/20 aan het werk. Maar nu even vijf minuten schorsing. Dat geeft u de gelegenheid even nog wat anders te doen, koffie te halen, of een invulling naar eigen keuze.

De vergadering is geschorst.

Schorsing (15.39-15.50)

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering en stel voor te beginnen met bespreekvoorstel 18/20, Bestuursopdracht Terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties, bij u bekend onder stuknummer 18/20.

18/20 Bestuursopdracht Terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties

De **voorzitter**: De eerste termijn van de zijde van uw Staten. Mevrouw Dirken van de VVD-fractie heeft het woord.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. Richting geven, beweging stimuleren, mogelijk maken: deze drie termen heeft de gedeputeerde al in meer delen van het ruimtelijk beleid van onze provincie consequent

gebruikt om aan te geven op welke manier het college vraagstukken in het ruimtelijk domein benadert. Een goede aanpak wat de VVD betreft.

In het voorliggende Statenvoorstel zien we een doordachte opzet voor uitvoering van de bestuursopdracht terug, waar we de gedeputeerde dan ook mee willen complimenteren. Samen de schouders eronder, zodat de transformatie van binnensteden ook op moeilijke locaties van de grond kan komen. Wij snappen dat wij daarbij als provincie via het ontwikkelbedrijf soms meer financieel risico zullen moeten nemen, wat niet betekent dat de provincie een soort van pinautomaat is die overal maar te pas en te onpas met subsidies strooit. De provincie maakt mogelijk, maar is er niet om financiële gaten te dichten in welke sector dan ook. Kan de gedeputeerde nogmaals klip-en-klaar toelichten waarvoor de participatie van de provincie in dit geval wel, en dus ook níet, ingezet zal worden?

Over de financiën nog een andere vraag. We voteren vandaag 10 miljoen euro voor de periode tot en met 2023, maar we lezen ook dat er 18 miljoen euro wordt bijgestort voor de periode daarna. Hoe moeten we die langetermijnreservering zien? Want was die niet afhankelijk van de evaluaties, die ook in het voorstel benoemd worden? Graag een reactie.

Voorzitter. Het is hard nodig dat de bouw van woningen in Brabant door blijft gaan, in alle prijsklassen en segmenten, en zowel in stedelijk als landelijk gebied. Wij kunnen dit voorstel van harte ondersteunen en zouden tot slot een korte – let wel, gedeputeerde: kórte – impressie over de stand van zaken in de genoemde Brabantse steden op prijs stellen, uiteraard voor zover daarover al iets te zeggen is.

Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Dirken. Dan nu de Forum voor Democratie-fractie, bij monde van de heer Duis. Aan hem het woord.

De heer **Duijs** (FvD): Ja, dank u wel, voorzitter. Zoals al eerder vermeld, is de FvD-fractie content met het feit dat onze provincie het vergeleken met andere provincies met betrekking tot de opgaven binnen de woningmarkt eigenlijk heel goed doet. Zo was er vorig jaar een bovengemiddelde groei van de woningvoorraad, 11.900 in 2019. Helaas gaat de coronacrisis en de daaropvolgende economische crisis vermoedelijk niet aan ons voorbij. Het gevaar dreigt dat de mooie cijfers uit voorgaande jaren voorlopig niet meer gehaald zullen worden. Het blijft dan ook zaak om vol in te blijven zetten op de woningbouw in Brabant, waar de provincie vooral een sturende rol kan vervullen en grotere projecten als de gebiedstransities in binnensteden kan aanjagen.

Bouwen, bouwen, bouwen is het devies, maar uiteraard wel met visie. Waarom dit zo belangrijk is, zien we helaas maar al te vaak. Zo blijven jongere generaties steeds langer in het ouderlijk huis, omdat er nu eenmaal weinig betaalbare woningen zijn. Mensen staan soms lang, zeven/acht jaar, op een wachtlijst voor de sociale huur, omdat er nu eenmaal weinig passende woningen zijn. Potentiële starters moeten daarnaast circa tien- à twintigduizend euro eigen geld inleggen, omdat de regelgeving omtrent hypotheek, met name voor starters, is aangescherpt.

Voorzitter. De FvD-fractie ziet niets in het voorstel van enkele partijen aan de linkerkant om de druk van de ketel te halen en omwille van natuur en milieu de voorgenomen woningaantallen juist te reduceren. Daarmee neem je de woningnood natuurlijk niet weg en zal deze primaire levensbehoefte van met name jonge Brabanders juist meer en meer in het gedrang komen. Jonge Brabanders die vaak met een studieschuld de arbeidsmarkt en de woningmarkt op komen en tegelijkertijd in de koplampen van de volgende economische crisis kijken moet je niet willen opzadelen met nog hogere woningprijzen en grotere tekorten op de woningmarkt. Wel zien ook wij dat Brabant qua oppervlakte niet groter wordt, maar dat de aantallen mensen die in Brabant komen wonen wel degelijk toenemen.

Voorzitter. In de themavergadering hebben we aandacht gevraagd voor de almaar stijgende kosten van nieuwbouwwoningen. Van de gedeputeerde vernamen we dat er binnen de beoogde aanpak oog is voor

deze prijsstijgingen. Dat stemt ons tevreden. Een nieuwbouwwoning kost gemiddeld bijna 400.000 euro en is daarmee voor steeds meer groepen Brabanders niet meer weggelegd. Door middel van bijvoorbeeld standaardisatie wordt aan de roep om kostenreductie gehoor gegeven.

De visie met betrekking tot de woningbouw in Brabant is duidelijk. Het aanpakken van de leegstand, het transformeren van bepaalde gebieden in de binnensteden en het inzetten op meer diversiteit ten aanzien van de woningvoorraad in de provincie genieten de voorkeur. Binnen de visie staan leefbaarheid en behoeften van verschillende categorieën Brabanders centraal. Kan de gedeputeerde aangeven waarom niet meer wordt ingezet op woningbouw aan de randen van steden en dorpen? Is hier het ruimtelijke aspect leidend?

Voorzitter. Ondanks dat de provincie de woningaantallen de laatste jaren nog relatief hoog heeft weten te houden, is het ons inziens belangrijk om die druk op de ketel niet af te bouwen. Er bestaan elders in het land initiatieven om door middel van tijdelijke woningen de druk te verlagen. Heeft de gedeputeerde het aansturen op dergelijke initiatieven in het Brabantse overwogen, en waarom wel, of niet?

Voorzitter. Ik ga afronden. De FvD-fractie begrijpt dat de provincie een belangrijke sturende en aanjagende rol kan vervullen met betrekking tot de Brabantse woningbouwopgave. De complexiteit en de risico's van de beoogde gebiedstransformaties in de zogenoemde B5- en M7-steden zijn helder. Het college vraagt om een grotere financiële slagkracht om eventuele risico's met betrekking tot deze gebiedstransformaties het hoofd te kunnen bieden en is voornemens blijvend in te zetten op diversiteit met betrekking tot de woningbouwopgave. Het college belooft daarbij oog te hebben voor de leegstand, de kosten van de nieuwbouw, maar bijvoorbeeld ook voor het aandeel huur in de totale Brabantse woningmarkt. De FvD-fractie kan, na alles overzien te hebben, dan ook instemmen met de bestuursopdracht die vandaag voorligt en wij hopen ten zeerste dat dit pakket aan maatregelen en de voorgenomen plannen de druk op de Brabantse woningmarkt zullen verlichten.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Duijs voor zijn bijdrage. Dan gaan we nu naar de CDA-fractie, bij monde van de heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Voor ons ligt een Statenvoorstel Bestuursopdracht terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties. Het is een helder en overzichtelijk stuk, waar we als CDA-fractie zeer tevreden over zijn. Positief is dat de gedeputeerde ernaar streeft om coalities te sluiten en partnerschappen te creëren die de waan van de dag overleven. Men is op zoek naar meerjarige verbintenissen om de woningbouw aan te jagen en binnenstedelijke transformaties te versterken. Dat lijkt ons als CDA een effectieve strategie, mits deze aanpak gedragen wordt door een brede instemming van de Statenfracties, want deze strategie reikt verder dan 2023 en ook verder dan 2027, en mits men de korte termijn niet uit het oog verliest. Er moet namelijk als de wiedeweerga gebouwd worden, omdat dat heel hard nodig is.

Een tweede punt is het streven naar integratie met beleidsterreinen. Ook dat stemt ons gelukkig. Wonen is naast het hebben van een huis veel meer dan dat. Het gaat ook om de omgeving waarin men woont, bereikbaarheid, klimaat, stad, platteland, enzovoort. We willen wel wat accenten leggen. Ten eerste graag een versnelling van de woningbouw, zoals ik al zei. Het Statenvoorstel lijkt toch meer te gaan over participatie en transformaties dan over het terugdringen van het woningtekort, terwijl het beide in de titel staat. Toch is ook het terugdringen van het woningtekort zeer belangrijk. Er zijn te grote verschillen tussen de huurmarkt en de koopmarkt. Dat maakt de woningmarkt kwetsbaar en daar wordt de burgers, lees de Brabander, de dupe van. Wij hebben met elkaar, als Staten en gedeputeerden, de verantwoordelijkheid om ons in te spannen deze onbalans te corrigeren.

We pleiten als CDA-fractie verder voor het verrijken van woonvormen, ook in kleine kernen, of misschien wel juist in kleine kernen. In het Statenvoorstel wordt dit gelukkig ook door de gedeputeerde genoemd, maar wat ons betreft had in het voorstel meer aandacht voor kleine kernen aan bod mogen komen. Ook dat zijn complexe opdrachten waar met man en macht aan gewerkt moet worden. Het is niet meer huisje-boompje-beestje van de jaren '50, maar er is een grote variëteit aan woonvormen nodig in onze moderne maatschappij, van woonvormen die ervoor zorgen dat ouderen lang thuis kunnen wonen tot betaalbare studentenhuysvesting en betaalbare huizen voor jongeren die net beginnen op de arbeidsmarkt en nog weinig financiële middelen hebben. Als de provincie een rol kan spelen door richting geven, beweging stimuleren en het mogelijk maken, mag dat niet ten koste gaan van de duidelijkheid. Wat de CDA-fractie betreft mag de provincie vanuit haar rol trage en te passieve gemeentes best aanspreken op het achterblijven van hun inspanningen om woningen te realiseren. Geef de woningzoekenden een stem. Het gebeurt nog regelmatig dat woningbouwprojecten worden bepaald door bewoners die er al wonen en niet door de mensen die er willen gaan wonen. Deze laatste groep heeft feitelijk geen stem, maar wel het hardst een woning nodig. Wij vinden als CDA dat bovengemeentelijke inspanningen nodig blijven om de woningbouw aan te jagen, nogmaals: om woningzoekenden een stem te geven. Graag een reactie van de gedeputeerde.

Een tweede en laatste punt waar we op willen wijzen is de spanning die er in het voorstel ligt op het gebied van risicodragende en revolverende investeringen. Het doel is om revolverende investeringen te bereiken, maar is dat realistisch? Tegelijkertijd wil de provincie meer middelen vrijmaken om risico's af te dekken. Hoe zit dit? Worden dit toch niet verkapte subsidies, of moet de provincie de risicoreserve juist nog meer ophogen? Op dit punt overtuigt het voorstel niet geheel. Hoe ver wil de provincie gaan in het aanjagen van de woningmarkt en welke normen hanteert de provincie bij het participeren in transformaties? Graag een reactie van de gedeputeerde.

Alles overziende is het CDA blij met dit voorstel. Wij danken de gedeputeerde voor zijn inspanningen en zullen dan ook instemmen met dit voorstel.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer De Heer voor zijn bijdrage. Dan zijn we nu bij de SP-fractie, bij monde van de heer Heijmans. Ik geef hem het woord.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter. In normale tijden zou het best hebben kunnen zijn dat ik niet eens het woord gevoerd zou hebben over dit voorstel. Waarom? Omdat het gewoon een uitstekend en goed voorstel is en het noodlot van goede voorstellen is nu eenmaal vaak dat er niet zo heel veel over te zeggen valt. Maar, voorzitter, het zijn geen gewone tijden, dat weten we allemaal. Daarom heb ik toch een paar vragen aan het college.

De eerste vraag betreft het volgende. We mogen best tevreden zijn over de huidige woningbouwproductie van 12.000 woningen. Meneer Duijs van Forum voor Democratie suggereerde dat linkse partijen minder woningen wilden bouwen. Nou, de SP behoort daar in ieder geval niet toe. Wat mij betreft mag het nog verdubbelen, en zeker als daar ook nog betaalbare woningen bij zitten. Maar goed, die woningbouwproductie is enorm belangrijk. Is dit college bereid om, als straks, als gevolg van de huidige crisis, de woningbouwproductie toch weer naar beneden gaat – hij is nu 12.000, hij was ooit slechts 6.500 –, op dat moment extra financiële middelen beschikbaar te stellen voor extra inspanningen om die woningbouwproductie op peil te houden? Ik ga ervan uit dat een toezegging van dit college ook een toezegging inhoudt voor een toekomstig college.

Een andere vraag betreft de huursector. Ik heb dat in de commissie ook nadrukkelijk aangegeven en de gedeputeerde was dat ook absoluut met mij eens. Juist in deze tijd zijn de huurders vaak mensen die huren omdat ze niet in staat zijn een huis te kopen, doordat ze geen vaste baan hebben of iets dergelijks. De

huren zijn enorm gestegen. Wat heeft dit college gedaan om die huren dit jaar niet te laten stijgen? Hebben ze er bijvoorbeeld bij de woningbouwverenigingen en grotere particuliere verhuurders op aangedrongen om dit jaar de huurverhoging niet door te laten gaan, of hebben zij bijvoorbeeld bij dit kabinet aangedrongen op het loslaten van de verhuurdersheffing, die er voor een groot deel de oorzaak van is dat woningbouwverenigingen keer op keer hun huur moeten verhogen?

Voorzitter. Ik had ook nog wat willen zeggen over betaalbaar bouwen, maar ik heb gezien dat D66 een hele mooie motie heeft ingediend aangaande de huursector en die zullen wij steunen. Ook de andere motie van D66 zou ik graag steunen, voorzitter, maar ik wil wel een heel dringend beroep op hun doen. Ik kan deze motie alleen steunen als zij de gemeente Roosendaal recht doen. Zou u nog eens goed naar die gemeente willen kijken in uw motie? Dan kan ik hem met alle plezier steunen. En voorzitter, we zijn toch aan het steunen op dit moment, dus laat ik ook maar meteen zeggen dat we de motie van GroenLinks ook zullen steunen.

Dank u wel, voorzitter. Hier laat ik het bij.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Heijmans voor zijn bijdrage. Fijn dat u het woord voerde en dat u als nestor en ik dit nog samen mee mogen maken in onze Staten: digitaal vergaderen. Wie had dat jaren geleden gedacht? Dank u wel voor uw bijdrage. Mevrouw Van Kessel van de fractie van D66 dan nu.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Ja, dank u wel. Voorzitter. D66 is verheugd te zien dat het terugdringen van woningtekort en leegstand op de woningmarkt de aandacht heeft. Goed dat de provincie actief deelneemt aan deze transformatieopgave. Er wordt zo daadwerkelijk inhoud gegeven aan de term 'kiezen voor kwaliteit', door een voortvarende inzet op het realiseren van de woningbouwopgave in Brabant. Het bouwtempo moet worden vastgehouden, want de problemen zijn urgent. Er zijn veel mensen die momenteel geen woning kunnen bemachtigen en winkelcentra in de steden staan leeg. Het beter uitrusten van het provinciaal ontwikkelbedrijf, om stedelijke transformaties te stimuleren en daar waar een extra zetje nodig is bij te springen, is een goede ontwikkeling. Hiervoor is het belangrijk dat onze partners weten dat we een betrouwbare partner zijn die niet slechts incidenteel bijspringt. Zo lukt het om de steden aantrekkelijk te houden. Je ziet dat de grote steden in Brabant, de B5, de opgave al voortvarend oppakken en dat daar de laatste jaren veel vooruitgang is geboekt. D66 vindt het belangrijk dat er extra oog is voor de transformatieopgave van de middelgrote steden, de M7, in Brabant, die nog in de oriëntatiefase zitten. Daar liggen nog veel kansen voor het combineren van meerdere provinciale opgaven, zoals mobiliteit, klimaat en energie tot integrale oplossingen. Daarom dienen wij hiervoor een motie in, waarin wij het college vragen om extra inzet te tonen voor de opgave van de middelgrote steden, zoals Waalwijk, Oosterhout, Uden, Oss, Roosendaal, Bergen op Zoom en Veghel.

De vraag naar wat voor soort woningen mensen willen, en nodig hebben, is veranderd. Inmiddels bestaat al een kwart van de woningbouwopgaven uit de vraag naar nieuwe woonvormen. We moeten namelijk niet nu bouwen voor de leegstand van de toekomst. Denk hierbij bijvoorbeeld aan duurzame woonvormen, zoals modulair en tijdelijke bouw, maar ook levensloopbestendige woningen. D66 vindt het belangrijk dat er adequaat op wordt ingesprongen en er een goede balans is tussen verschillende prijssegmenten. Wij zouden dan ook graag zien dat het actieprogramma Nieuwe woonvormen ook wordt ingezet voor de huursector. Hiermee kunnen niet alleen de happy few die in deze tijd een koopwoning kunnen bemachtigen gebruikmaken van nieuwe woonvormen. Vandaag vragen wij speciale aandacht voor de middenhuursector. Daarom dienen wij hiervoor samen met GroenLinks een motie in.

D66 vindt het belangrijk dat de provincie zich inzet op alle vormen van transformaties richting toekomstgericht en duurzaam wonen, helemaal bij projecten waar burgerinitiatieven aan ten grondslag liggen, zoals bijvoorbeeld bij het opstarten van het Ecodorp in Boekel. Vooral projecten waarvoor het initiatief vanuit de Brabanders zelf komt moet de provincie omarmen. Wel zouden we de uitwerking van de

integratie van andere provinciale doelen, zoals mobiliteit, energie en klimaatadaptatie, graag concreter zien verankerd in de aanpak van de transformatieopgave. Als D66 kijken we dan eerst binnen de bestaande grenzen van het stedelijk gebied, voordat er naar het buitengebied zal worden gekeken.

De afgelopen jaren hebben we kennisgemaakt met de methode-Van Merriënboer, een methode waarbij out of the box vooral gekeken wordt naar kwaliteit. Niet alleen het plan, maar ook de doelen die een gemeente probeert te bereiken, worden meegewogen in de afweging of de provinciale overheid instapt bij een project, of niet. De eerder genoemde zorg over de integratie van verschillende opgaven is inherent verbonden aan deze aanpak. Vaak blijkt met die bril op meer mogelijk dan een gemeente aanvankelijk voor mogelijk hield. Vaak blijkt bovendien dat binnenstedelijke transformaties meer opleveren dan de kort door de bocht route van het uitleggen van nieuwe kavels, een methode die ook van de provincie vraagt om zich flexibel op te stellen en niet puur naar de letter van de regels te handelen. De titel van het huidige bestuursakkoord is niet voor niets 'Kiezen voor kwaliteit', wat D66 betreft een terechte, eervolle verwijzing naar een van de drijvende krachten in dit college van GS.

De coronacrisis zal ongetwijfeld ook impact hebben op de vraag naar woningen in de komende jaren. Door het vele thuiswerk en vergaderen op afstand zijn we weer anders gaan kijken naar vastgoed en daarmee wordt het belang alleen maar versterkt om het provinciaal ontwikkelbedrijf goed uit te rusten voor al deze transformatieopgaven en te zorgen dat er in Brabant ook voor de toekomst een aantrekkelijk woon-, leef- en vestigingsklimaat blijft. Wij stemmen dan ook in met het voorstel.

Tot zover, voorzitter.

Motie M25-2020: Huursector en middensegment nieuwe woonvormen

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 8 mei 2020, behandelend het Statenvoorstel 18/20 Bestuursopdracht terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties;

constaterende dat:

- het belangrijk is dat het aanbod van nieuwe woningen steeds voldoende aansluit op de veranderende vraag;
- een kwart van de woningopgave in Brabant bestaat uit de vraag naar nieuwe woonvormen en hier nog onvoldoende in kan worden voorzien;
- de provincie Noord-Brabant met het Actie Programma Nieuwe Woonvormen en Zelfbouw stevig wil bijdragen aan de realisatie van meer nieuwe woonvormen, zoals meergeneratiewoningen, woningen met aandacht, begeleid wonen of flex wonen;

overwegende dat:

- ook mensen die niet in de positie zijn om een nieuwe woning te bemachtigen via koop in de gelegenheid gesteld moeten worden om in aanmerking te komen voor nieuwe woonvormen;
- er een goede balans moet worden gemaakt tussen de verschillende prijssegmenten in de huursector;
- 'reguliere' partijen, zoals ontwikkelaars en woningcorporaties, nog onvoldoende gericht zijn op deze opgave;
- er een gat zit in het aanbod van de huursector, specifiek op de middenhuur;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- het Actie Programma Nieuwe Woonvormen en Zelfbouw ook in te zetten voor de huursector, met daarbij speciale aandacht voor de middenhuur.

En gaan over tot de orde van de dag."

Janneke van Kessel, D66

Eric Logister, D66

Anne van Diemen-Vereijken, GroenLinks.

Motie M26-2020: Extra ondersteuning middelgrote steden (M7) stedelijke transformaties

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 8 mei 2020 behandelend het statenvoorstel 18/20 Bestuursopdracht terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties;

constaterende dat:

- er door de provincie voortvarend wordt ingezet op het realiseren van de woningbouwopgave in Brabant;
- het provinciaal ontwikkelbedrijf beter wordt toegerust om complexe, integrale locatie- en gebiedsontwikkelingen mogelijk te maken;
- de provincie steeds meer meedenkt en soms ook als partner inspringt bij concrete locatieontwikkelingen en complexe binnenstedelijke transformatieprojecten;
- er regionale verschillen ontstaan in het uitvoeren van stedelijke transformaties;
- de samenwerking op stedelijke transformaties voor de M7 (behalve Oss) zich pas in de oriënterende fase bevindt;

overwegende dat:

- juist in de middelgrote steden (M7) zijnde Roosendaal, Waalwijk, Oosterhout, Bergen op Zoom, Uden, Veghel en Oss nog veel winst te behalen valt;
- er op deze locaties tal van andere provinciale beleidsdoelen integraal gerealiseerd kunnen worden, zoals mobiliteit, klimaat, kwaliteit leefomgeving en energie;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

- extra energie te steken in de stedelijke transformatieopgaven van de middelgrote steden en ervoor zorg te dragen dat overgegaan kan worden naar de verkennende fase en uitvoeringsfase."

En gaan over tot de orde van de dag.

Janneke van Kessel, D66

Eric Logister, D66.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van Kessel voor haar bijdrage en merk voor de goede orde op dat de moties 25 en 26 nu deel uitmaken van de beraadslagingen. Daarbij vul ik de nestor, die over de spellingswijze van de gemeente Roosendaal in motie 26 een opmerking maakte, graag aan, dat daar de gemeente Veghel wordt genoemd, een gemeente die mij zeer dierbaar is, maar die in termen van de gemeente intussen de gemeente Meierijstad is. Ik wil vragen of de nieuwste kaart van Brabant aan onze Statenleden ter beschikking kan worden gesteld, zodat dit soort vergissingen tot het verleden gaan behoren.

Ik geef nu het woord aan de fractie van GroenLinks, mevrouw Van Diemen.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Dank je wel, voorzitter. Voor de Brabantse aanpak ter versterking van de omgevingskwaliteit wordt ons gevraagd de bestuursopdracht Terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties vast te stellen. Laat ik daar kort over zijn. Het gevraagde budget via geormerkte reserve bij het ontwikkelbedrijf en aanpassingen in het beheersstatuut ontwikkelbedrijf voor die complexe binnenstedelijke transformatieopgave is wat GroenLinks betreft akkoord. De behoefte aan woningen, en volgens mij heeft iedereen dat al gezegd, voor jong en oud is er en dat vraagt juist om al die variaties van woningen. Dus ook wij zijn niet, zoals door Forum gezegd, voor minder woningen. Wij zijn er juist voor om die woningopgave wel te realiseren, maar dan wel op onze manier. Tevens willen wij onze complimenten uitdelen voor het actieprogramma Nieuwe woonvormen en zelfbouw, want daar liggen mooie kansen. Wij zien projecten voor nieuwe woonvormen, zoals tiny houses, gedeelde woningen en corporatieve initiatieven, graag tegemoet, maar willen ook dat ze snel binnen de gemeentelijke woningbouwopgave gerealiseerd kunnen worden, en daar hapert u nog weleens.

GroenLinks zou GroenLinks niet zijn, als we onze vraag in de themabijeenkomst niet verder zouden oppakken en doorpakken, en die vraag lag met name bij de complexe transformaties waar we als PS aan mee gaan doen. Hoe gaan we die vorm geven? En daar zien wij een kans, omdat naast het terugdringen van het woningtekort ook een aantal maatschappelijke opgaven, zoals klimaatadaptatie, circulariteit, energietransitie en versterken biodiversiteit daar gerealiseerd kunnen worden. Juist deze langdurige projecten lenen zich ervoor om deze opgave vorm te geven. Het is een win-winsituatie. Daarbij zien we ook dat het GreenLabel-consortium, met daarin de bouwbedrijven, wetenschappelijke instellingen, maatschappelijke organisaties en de overheid, hebben opgeroepen om natuurinclusief bouwen de norm te maken. Zelfs in de presentatie van het kabinet over de aanpak van de stikstof is aangegeven dat we natuurinclusieve woningbouwontwikkeling en natuurinclusieve ruimtelijke inrichting moeten nastreven om onze biodiversiteit in stand te houden, vandaar dat wij een motie indienen om bouwprojecten toekomstbestendig te laten bijdragen aan onze maatschappelijke opgave. Wij willen bij projecten harde voorwaarden ten behoeve van natuurinclusief bouwen, zeker bij die projecten waar wij een risicodragende financiering in hebben. Wij willen die win-winsituatie, waarbij we gebruikmaken van houtbouw, vergroening van de omgeving, om wateroverlast en verkoeling te bieden, maar ook om een aantrekkelijke omgeving te bieden, waardoor niet alleen de biodiversiteit versterkt wordt, maar ook de sociale cohesie. Want juist nu, in deze tijd, zien we het belang van een prettige woonomgeving, waar we er kunnen zijn voor elkaar en kunnen genieten van stadsvogels en groen om ons heen. Het belang van natuurinclusieve ruimtelijke ontwikkeling willen we niet alleen in deze projecten, maar ook in alle andere projecten, vandaar dat we het college ook verzoeken om te onderzoeken hoe we dit kunnen verankeren in onze Brabantse omgevingsverordening. Voor GroenLinks staat vast dat wij een toekomstgericht beleidsklimaat willen creëren voor alle Brabanders, stad, kleine steden, maar ook de kleine kernen. Met deze motie kunnen we dat gestalte geven. Dus bij dezen dien ik onze motie dan ook in.

Motie M27-2020: Natuurinclusief bouwen de norm

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 8 mei 2020, handelend de door Gedeputeerde Staten Statenvoorstel 18/20 Bestuursopdracht Terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties;

constaterende dat Gedeputeerde Staten van Brabant het woningtekort willen terugdringen en daardoor participeren in bouwprojecten en transformaties;

constaterende dat Brabant naast het terugdringen van het woningtekort ook nog andere maatschappelijke opgaven kent, zoals klimaatadaptatie, circulariteit, energietransitie en versterken biodiversiteit;

overwegende dat het GreenLabel consortium, met daarin (bouw)bedrijven, wetenschappelijke instellingen, maatschappelijke organisaties, de overheid heeft opgeroepen om natuurinclusief bouwen de norm te maken¹;

overwegende dat het kabinet in de presentatie van haar aanpak van het stikstofprobleem heeft aangegeven een natuurinclusieve woningbouwontwikkeling en natuurinclusieve ruimtelijke inrichting na te streven om zodoende bij te dragen aan een gunstige staat van instandhouding van onze biodiversiteit²;

van mening dat elk bouwproject toekomstbestendig dient te zijn en moet bijdragen aan de maatschappelijke opgaven voor klimaatadaptatie, energietransitie, circulariteit en versterken biodiversiteit;

verzoeken het college enkel in bouwprojecten te investeren indien er harde voorwaarden worden gesteld aan natuurinclusief bouwen zoals klimaatadaptatie, circulariteit, energietransitie en versterken biodiversiteit;

verzoeken het college te onderzoeken op welke wijze in de toekomstige Brabantse Omgevingsverordening voorwaarden kunnen worden gesteld voor natuurinclusieve ruimtelijke inrichting, daarover in gesprek te gaan met de Brabantse gemeenten en partners en de uitkomsten daarvan aan de Provinciale Staten voor te leggen.”

En gaan over tot de orde van de dag.

¹ <https://www.nlgebiedslabel.nl/nieuws/minister-verhef-natuurinclusief-bouwen-tot-norm/>

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/24/voortgang-stikstofproblematiek-structurele-aanpak>

Anne van Diemen-Vereijken, D66

Tom Ludwig, D66.

De **voorzitter**: De motie is ingediend en gaat u straks zien onder nummer 27, motie 27 van GroenLinks over natuurinclusief bouwen. Ik dank mevrouw Diemen voor haar bijdrage. Dan is nu de PVV bij monde van de heer Van Hattem aan de beurt.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Op de valreep voor het aantreden van een nieuw college met een nieuw bestuursakkoord wordt dit Statenvoorstel nog snel door PS gejaagd, een voorstel waarbij langjarig middelen worden vastgezet en op afstand worden geplaatst van Provinciale Staten. Dit roept de prangende vraag op of de nieuwe coalitiepartijen en het nieuwe college dat zij voordragen dit voorstel één op één overnemen. Past dit naadloos in hun bestuursakkoord? Graag een reactie van VVD, FvD, CDA en Lokaal Brabant hierop.

Voorzitter. Het Statenvoorstel draagt de titel 'Terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties'. De vraag is waar de balans tussen beide delen van de titel ligt. Want het voorstel zelf gaat vooral nadrukkelijk in op het participeren in transformaties en verwijst ook naar het overzicht binnenstedelijke transformatielocaties. Bij die locaties gaat het niet alléén om woningbouw, maar om binnenstedelijke gebieden met allerlei functies, zoals winkels, kantoren of cultuurcomplexen. Met name de genoemde spoorzones grossieren in gebouwen voor culturele instellingen, zoals de Tramkade in Den Bosch. Kan het college duidelijk maken of het nu de bedoeling is om met de reserves van het ontwikkelbedrijf ook te investeren in cultuurcomplexen? En hoe ligt dan de verhouding met woningbouw, hoeveel woningen gaan er daadwerkelijk gerealiseerd worden? En is zulke cultuurclusters ontwikkelen ook de wens en bedoeling van de nieuwe coalitie? Graag reacties. Over de cultuurcomplexen dienen we een motie in.

Voorzitter. Daarnaast is bij de verkende binnenstedelijke transformatieprojecten vaak sprake van doelstellingen op het gebied van verduurzaming, energietransitie en CO₂-reductie. Klimaat en energie worden in het Statenvoorstel ook als provinciale beleidsterreinen genoemd, die hieraan gekoppeld worden. Dit betekent dus jarenlang miljoenen verspillen aan het gasloos maken van woningen en kantoren en het strooien met zonnepanelen en warmtepompen. De PVV wil deze duurzame geldverbrassing niet steunen en roept dan ook op om hier niet op in te zetten. We dienen daarom ook een motie in om de gasloze ambities los te laten.

Marktpartijen zijn blijkbaar ook niet geïnteresseerd in deze prestigeprojecten, want, zo zegt het voorstel, dat bij complexe binnenstedelijke transformatie-opgaven, ik citeer: "een in marktperspectief onevenredig risico ten laste van de Reserve ontwikkelbedrijf wordt gebracht". De risico's van de marktpartijen worden via de provincie dus afgeschoven op de belastingbetaler. Zeer onwenselijk wat de PVV-fractie betreft.

Voorzitter. Het voorstel spreekt ook over "het grote belang van de ruimtelijke kwaliteit van onze steden en dorpen als een van de centrale pijlers van een aantrekkelijk woon-, leef- en vestigingsklimaat". Dat belang onderschrijft de PVV-fractie volmondig, maar dan moet die kwaliteit en aantrekkelijkheid door de provincie ook daadwerkelijk geborgd worden. In plaats daarvan worden door onze provincie voortdurend maatregelen genomen en toegelaten die de kwaliteit van de leefomgeving ernstig aantasten, zoals de bouw van windturbines: funest voor het woonklimaat, volgens onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen kunnen woningwaardes rond windparken met 15 procent dalen. Ook steeds meer en steeds grotere grootschalige distributiecentra tasten die kwaliteit ernstig aan. En de vestiging van complexen voor arbeidsmigranten en asielzoekerscentra verpesten het leefklimaat en de woningwaarde. Bij transformaties

moeten leegstaande gebouwen dan ook niet worden omgebouwd tot huisvesting voor statushouders of asielzoekerscentra. Neem het genoemde belang dan ook serieus en verzoek de leefomgeving van omwonenden niet met zulke ontwikkelingen. Over windparken en migranten dienen we dan ook twee moties in.

Voorzitter. Dan geeft het voorstel aan, en ik citeer: "Om de komende jaren te kunnen voorzien in de nog altijd flinke en – gevoed door actuele demografische ontwikkelingen – naar verwachting voorlopig ook groot blijvende behoefte aan nieuwe woonruimte". Bij die demografische ontwikkelingen wordt de bevolkingsgroei vooral veroorzaakt door buitenlandse migratie. Met name asielzoekers en arbeidsmigranten dragen hier aan bij. Landelijk is het aantal nieuw gebouwde sociale-huurwoningen praktisch gelijk aan het aantal statushouders. De bouwinspanningen in dit voorstel moeten niet bedoeld zijn om de massa-immigratie te huisvesten, maar het bouwen van betaalbare woningen voor onze eigen bevolking. Geen volkerenhuisvesting, maar volkshuisvesting. En daarbij moeten statushouders al helemaal geen voorrang meer krijgen, terwijl de wachtlijsten voor onze inwoners vele jaren lang zijn. We dienen hierover een motie in.

Voorzitter, tot slot. In de themavergadering gaf de gedeputeerde aan te sturen op realisatie, kwaliteit en betaalbaarheid. Om die betaalbaarheid te borgen dienen we een motie in tegen de prijsopdrijvende duurzaamheidsambities.

Voorzitter, tot zover in eerste termijn.

Motie M28-2020: Woonomgeving en windparken

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 8 mei 2020 ter bespreking van het Statenvoorstel 18/20 Bestuursopdracht Terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties;

constaterende dat:

- het voorstel spreekt over 'het grote belang van de ruimtelijke kwaliteit van onze steden en dorpen als een van de centrale pijlers van een aantrekkelijk woon-, leef- en vestigingsklimaat';

overwegende dat:

- uit onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen¹ blijkt dat een woning nabij een toekomstig windpark tot 15 procent minder opbrengt;
- windparken een negatief effect hebben op een aantrekkelijk woon-, leef- en vestigingsklimaat;

roepen GS op:

- het grote belang van de ruimtelijke kwaliteit van onze steden en dorpen als een van de centrale pijlers van een aantrekkelijk woon-, leef- en vestigingsklimaat niet aan te tasten door de bouw van windparken;

en gaan over tot de orde van de dag."

¹ <https://www.nu.nl/economie/6013490/woning-bij-toekomstig-windmolenpark-brengt-tot-15-procent-minder-op.html>

Alexander van Hattem, PVV

Harry van den Berg, PVV.

Motie M29-2020: Geen voorrang statushouders

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 8 mei 2020 ter bespreking van het Statenvoorstel 18/20 Bestuursopdracht Terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties;

constaterende dat:

- gemeenten statushouders nog regelmatig voorrang verlenen bij toewijzing van woningen;

overwegende dat:

- andere woningzoekenden hierdoor op een achterstand worden gezet;
- hierdoor verschil wordt gemaakt tussen statushouders en andere ingezetenen;

roepen GS op:

- gemeenten te blijven attenderen om geen voorrang meer te verlenen aan statushouders bij toewijzing van woningen;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Alexander van Hattem, PVV.

Motie M30-2020: Woonomgeving en migranten

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 8 mei 2020, ter bespreking van het Statenvoorstel 18/20 Bestuursopdracht Terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties;

constaterende dat:

- het voorstel spreekt over "het grote belang van de ruimtelijke kwaliteit van onze steden en dorpen als een van de centrale pijlers van een aantrekkelijk woon-, leef- en vestigingsklimaat";

overwegende dat:

- asielzoekerscentra¹ en huisvesting van arbeidsmigranten² een negatief effect hebben op een aantrekkelijk woon-, leef- en vestigingsklimaat;

roepen GS op:

- het grote belang van de ruimtelijke kwaliteit van onze steden en dorpen als een van de centrale pijlers van een aantrekkelijk woon-, leef- en vestigingsklimaat niet aan te tasten door de huisvesting van asielzoekerscentra en huisvesting van arbeidsmigranten;
- bij transformaties (leegstaande) gebouwen niet ombouwen tot huisvesting voor arbeidsmigranten of AZC's;

en gaan over tot de orde van de dag.”

¹ Bijvoorbeeld:

<https://www.ed.nl/cranendonck-heeze-leende/cranendonck-is-wanhoop-nabij-door-overlast-van-asielzoekers~adlel8c3/>

² Bijvoorbeeld:

<https://www.bndestem.nl/bergen-op-zoom/overlast-arbeidsmigranten-in-steenbergen-en-dinteloord-een-duiventil-is-er-niets-bij~a237377a/>

Alexander van Hattem, PVV.

Motie M31-2020: Geen transformatie cultuurcomplexen

“Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 8 mei 2020, ter bespreking van het Statenvoorstel 18/20 Bestuursopdracht Terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties;

constaterende dat:

- bij binnenstedelijke transformaties veelal sprake is van gebieden met cultuurcomplexen;

overwegende dat:

- investeren in stedelijke cultuurcomplexen geen provinciale kerntaak is;

roepen GS op:

- bij binnenstedelijke transformaties niet te investeren in cultuurcomplexen;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Alexander van Hattem, PVV.

Motie M32-2020: Bouwbesluit

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 8 mei 2020, ter bespreking van het Statenvoorstel 18/20 Bestuursopdracht Terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties;

constaterende dat:

- met grote spoed betaalbare woningen moeten worden gerealiseerd

overwegende dat:

- duurzaamheidsambities voorbij de eisen van het huidig geldende bouwbesluit veelal prijsopdrijvend zijn;

verzoeken het college:

- geen prijsopdrijvende duurzaamheidsambities in te brengen in de projecten die volgens het huidig geldende bouwbesluit niet noodzakelijk zijn;

en gaan over tot de orde van de dag."

Alexander van Hattem, PVV

Harry van den Berg, PVV.

Motie M33-2020: Los van van gas los

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 8 mei 2020, ter bespreking van het Statenvoorstel 18/20 Bestuursopdracht Terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties;

constaterende dat:

- met grote spoed betaalbare woningen moeten worden gerealiseerd;
- goede gasnetwerken veelal aanwezig bij of dichtbij de projecten zijn;

overwegende dat:

- gas een veilige, goedkope (excl. heffingen) en zeer schone brandstof is;
- 'duurzame' systemen direct of indirect veelal ook door gasinstallaties gevoed worden, met name in grote delen van de winter;
- in het gasnetwerk ook biogas, syngas en andere vormen van gas getransporteerd kunnen worden in de nabije toekomst;

verzoeken het college:

- in de gesprekken in te brengen af te willen zien van "van gas los"-ambities en per situatie de qua maatschappelijke kosten meest aantrekkelijke vorm van energievoorziening te willen kiezen;

en gaan over tot de orde van de dag."

PVV Noord-Brabant

Alexander van Hattem.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem dank ik voor zijn bijdrage. Ik heb een aantal moties voorbij horen komen, die ergens tussen 28 en 33 als nummer zullen krijgen; ze maken deel uit van de beraadslagingen en worden opgenomen in de iBabsfiles.

Dan zijn we nu bij de Partij van de Arbeid-fractie, de heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Dank je wel, voorzitter. Voorzitter, de heer Heijmans heeft weer eens gelijk: het zijn hele bijzondere tijden, echt zeker, zeker geen normale tijden. Ik heb ook niet eerder een voorstel gezien dat al ontzettend relevant was toen het door GS werd vastgesteld, maar waarvan de relevantie tussen vaststelling in GS en PS zo enorm is toegenomen als dit voorstel. Een woningtekort hadden we natuurlijk al, dat weet iedereen, ondanks de hele goede prestaties, zoals Forum voor Democratie al vertelde, in Brabant als het gaat om woningbouw, en de leegstand in de stadscentra was ook in de hoogconjunctuur al groot. Maar door de coronacrisis weten we een aantal dingen vrij zeker: de detailhandel wordt hard geraakt door

de coronacrisis – 25% van de winkels, is de voorspelling, zou dit jaar wel eens niet kunnen overleven –, en de horeca, nou ja, die ligt maanden plat en hoeveel horecazaken dat gaan overleven is echt de vraag. Het is echt een heel treurig toekomstbeeld voor de mooie stadscentra van de grote en middelgrote Brabantse gemeenten. De PvdA-fractie maakt zich daar echt wel grote zorgen over, maar gelukkig hebben we dit voorstel nu, dat alleen maar relevanter is geworden gezien de ontwikkelingen die de coronacrisis veroorzaken. Dus vanuit onze fractie hele grote steun voor dit voorstel. De hand van gedeputeerde Van Merrienboer is hierin meer dan zichtbaar. Het is een voorstel waarin duidelijk een visie zit. De corona-uitbraak lijkt zelfs voorzien, zou ik wel durven zeggen. Ambitie: ze hebben een robuuste aanpak voor een hele forse opgave. Inventief, want we gaan dit slim aanpakken. En, mevrouw Dirken, we zijn geen pinautomaat als provincie. De PvdA-fractie is het daar volledig mee eens. En het zet in op realisatie. Daar kennen we gedeputeerde Van Merrienboer ook weer in terug. Het ontwikkelbedrijf krijgt een grote rol en dat is een hele goede zaak, want dan krijgen we ook nog iets voor elkaar als provincie. En met het langjarig commitment dat de provincie bij deze stedelijke transformaties neerlegt kan de gedeputeerde ook echt trots zijn op zijn werk. We hopen ook dat de nieuwe gedeputeerde snel, samen met de gemeentes, met de uitvoering aan de slag kan gaan. Wij gaan de gedeputeerde daar in ieder geval scherp op houden.

Tot slot heb ik in het kort nog een aantal vragen over moties, voorzitter. De motie over de M7 van D66 maakt volgens mij integraal onderdeel uit van dit voorstel, dus ik begrijp deze motie niet zo goed. Ik vraag de indiener om dat in tweede termijn nog even toe te lichten. De middenhuur-motie van D66 is supersympathiek, maar volgens mij al onderdeel en door de Staten vastgelegd in de Brabantse Agenda Wonen en ik wil de gedeputeerde vragen om daarop in te gaan. De motie over natuurinclusief bouwen van GroenLinks zal de PvdA-fractie niet steunen. Dan denken jullie natuurlijk allemaal: hé, wat is de PvdA-fractie nou raar aan het doen! Nou, we vinden dat we moeten focussen. We willen nu vooral dat er gebouwd en getransformeerd gaat worden in de stadscentra. Als je huis brandt, ga je blussen en niet het tuinschuurtje schilderen.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Smeulders. Dan nu de fractie van 50PLUS bij monde van de heer Brouwers. Aan u het woord.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Ook namens 50PLUS willen wij graag complimenten uitdelen aan deze gedeputeerde. Ik kan u zeggen: ik heb hem een keer meegemaakt met een aantal wethouders, want een van de rollen bij de provincie is inspireren, en als ik de heer Van Merrienboer bezig zie met die wethouders, dan zit hij bijna op die stoel, maar hij geeft ze toch nog het gevoel dat ze de baas zijn, en dat heeft in ieder geval geresulteerd in dit Statenvoorstel. 50PLUS kan zich daar geheel in vinden, niet alleen als het gaat over nieuwe woonvormen, maar ook woningen voor senioren worden heel duidelijk genoemd en u snapt dat wij dat als 50PLUS natuurlijk zeer appreciëren.

De vraag die ik aan de heer Van Merrienboer gesteld heb in de themavergadering was van: goh, die rol van de provincie, hoe kun je die nou verder vorm geven, behalve door alleen maar misschien financieel wat zaken te doen, of, zoals hij zelf heel goed kan, inspireren? Het antwoord was toen: wij doen dat samen met de gemeentes, met de woningbouwverenigingen, met de projectontwikkelaars, inwoners en ga zo maar door. Ik wist niet dat de heer Van Merrienboer wist dat dat een van de hoofdwoorden zou zijn van de nieuwe coalitie, want daar zou hij dan bijna al in passen. De vraag die ik heb aan de heer Van Merrienboer is: help de nieuwe coalitie eens aan welke karaktertrekken je eigenlijk moet hebben om, zeg maar, dit plan dat er ligt ook tot uitvoering te brengen, in samenwerking met alle partijen die ik net genoemd heb.

Mijnheer de voorzitter, dank je wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Brouwers. Dan ben ik nu bij de Partij voor de Dieren, bij de heer Van der Wel. Aan hem het woord.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Fijn dat alle partijen het zo'n beetje met elkaar eens zijn. We moeten bouwen, bouwen, bouwen voor de Brabanders. Maar, voorzitter, dat is dus niet waar. Als je naar de bevolkingsgroei en de opbouw kijkt tot aan 2050, dan komen er netto nagenoeg geen Brabanders bij en bouwen we ook niet voor de Brabanders. De groei zit hem met name in het aantal arbeidsmigranten. Voorzitter. Wij gaan daar nu geen inhoudelijk oordeel over geven, maar we geven wel aan dat in de praktijk deze enorme aantallen nieuwe woningen waar het college nu op doelt, en vooral in het buitengebied, een enorme druk geven op onze omgeving: op het landschap, op de natuur en op de wegen. Het risico is dan ook zeer groot dat Brabant eigenlijk alleen maar onleefbaarder wordt. De prognose is dat deze tienduizenden woningen in 2050 bijna 10% meer inwoners opleveren, en dan is de vraag: waar gaan al die mensen werken, hoe gaan ze zich verplaatsen, hoeveel energie verbruiken ze en wat is de druk op de omgeving? Kortom: hoe ziet de leefbaarheid in 2050 eruit? En dat missen we in deze visie. In de visie wordt nu gesuggereerd dat er verbondenheid is met allerlei thema's waar de provincie over gaat, over duurzaamheid, over natuur, over mobiliteit, en dat is dus echt niet het geval. Er worden geen harde voorwaarden gesteld, er worden geen harde afspraken gemaakt. Woningen worden niet per definitie klimaatneutraal, er is geen financiële bijdrage aan vervoer, aan mobiliteit, aan OV, of aan nieuwe natuur, of aan wegen, en dat terwijl de problemen waar we voor staan het toekomstgericht maken van Brabant, en ook de woningen, de bestaande woningen, nauwelijks van de grond komt. De visie moet echt een andere koers krijgen: niet meer bouwen, maar bestaande woningen verbeteren, en als er al gebouwd wordt, dan wel klimaatneutraal, met een verplichte financiële bijdrage aan die overige thema's. De maatschappelijke problemen die veel partijen schetsten in de commissievergadering, over beschikbaarheid van huurwoningen, of geschiktheid van woningen voor ouderen, zijn van alle tijden, van de afgelopen decennia, en dat lossen we niet elke keer weer op met nieuwe woningen, maar wel met een sociaal, een nieuw, een ander sociaal beleid.

Voorzitter. Brabant is nu al voor 20% bebouwd en wij willen graag weten hoe dat er in 2050 uitziet. Wat ons betreft gaan we niet door op deze koers, maar we willen wel dat GS actief het percentage bebouwing gaan monitoren en daar jaarlijks mooi verslag van doen en daarbij ook de parameters voor leefbaarheid opnemen.

Voorzitter, als laatste. Ook de verhouding tussen bebouwd en natuur mag niet scheefgroeien, dus als er per se meer gebouwd gaat worden, ook in het buitengebied, moet er wat ons betreft ook meer natuur komen. Graag een reactie van GS.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel voor zijn bijdrage. Dan nu Lokaal Brabant, de heer Van Pinxteren. Hij heeft het woord.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank u wel, mijnheer de voorzitter. De heer Van der Wel vergeet in zijn gedachten één ding mee te nemen, en dat is dat we sinds de jaren '70 van de vorige eeuw al zien dat het aantal inwoners in een wooneenheid steeds verder afneemt. Was dat nog fors in de jaren '70 van de vorige eeuw, meer dan 3,0, is dat nu ergens nog dicht bij de 1 tot 1,5 en dat neemt nog verder af, en daardoor heb je voor hetzelfde aantal Brabanders steeds meer woningen nodig. Wij zijn als Lokaal Brabant ook blij dat er de afgelopen jaren al 12.000 woningen per jaar gebouwd zijn. Echter, dat is niet voldoende om de druk op de woningmarkt af te doen nemen. De druk is nog aanzienlijk en er komen nog steeds meer behoeftes bij, zeker behoeftes in de zin van woonvormen die passen bij de levensstadia waarin mensen zijn. Daarin is een mismatch, die duidelijk zichtbaar is, en daar geeft ook deze visie een stuk van een oplossing voor.

Lokaal Brabant is dus voorstander van het opvoeren van de snelheid waarmee de wooneenheden gerealiseerd kunnen worden in de diverse vormen die noodzakelijk zijn. Zeker op het platteland is er een groot tekort aan geschikte, passende woningen voor met name huurders in de sociale-huursfeer, woonruimte voor jongeren en ook arbeidsmigranten, dit nog naast de mismatch tussen woonbehoeften en beschikbare typen van woonruimten. Lokaal Brabant is van mening dat we door moeten gaan met het bouwen van woningen zoals we dat nu gewend zijn, en als het kan nog een schepje erbovenop moeten doen. We moeten bouwen, niet mauwen.

Een aantal zaken die in dit voorstel meegenomen zijn, zijn ook voor Lokaal Brabant grote aandachtspunten die naar voren komen. Binnenstedelijke transformaties: ja, daar moeten we zeker op inzetten. Meer ruimte voor eigen beslistmogelijkheden van gemeenten: ja, ook daar moeten we op inzetten. Beleid en inpassing van de vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen voor eventueel andere woonvormen: ja, ook daar moeten we op inzetten. Inzet van het ontwikkelbedrijf bij een tiental majeure transformaties in de verschillende steden, M7, maar ook in de dorpen: ja, ook daar moeten we op inzetten. Ophoging van de risicoreserve ontwikkelbedrijf voor goede majeure projecten: ja, daar willen wij ook op inzetten. Daar zijn goede resultaten te noemen, en dan denk ik maar, en dat is niet gelegen in een grote stad of in een M7-gemeente, aan het KVL-terrein in Oisterwijk, dat juist met inzet van het ontwikkelbedrijf positief getransformeerd is naar een prima woonwijk, en waar de provincie uiteindelijk weinig risico bij gelopen heeft. Brede inzet van de WAP's in het kader van moderne woonvormen, ook daar zullen we inzet voor moeten plegen. En wij hopen als Lokaal Brabant dat de mede namens ons in de Eerste Kamer ingediende motie over de huurdersheffing uiteindelijk een keer een positieve stemming krijgt, zodat die komt te vervallen, want daarmee...

De **voorzitter**: Wilt u afronden, meneer Van Pinxteren?

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dat zullen we doen. Daarmee krijgen de verhuurders ruimte om nog meer in te zetten op nieuwe woningbouw.

Dank je wel, mijnheer de voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank u voor uw bijdrage. Dan de ChristenUnie-SGP-fractie, bij monde van de heer Vreugdenhil, nu het woord.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik kon het toch niet laten om met een schuin oog vanuit deze visie ook naar het nieuwe bestuursakkoord te kijken, want het is natuurlijk een bijzondere situatie om dit nu te bespreken. Aan de andere kant denk ik dat het wel ook de gedeputeerde waard is, dat we dit nu daadwerkelijk ook gaan bespreken....

[± 16.30 uur 28 seconden stilstaand beeld]

De **voorzitter**: Werkendam, kom erin!

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, is hij weer terug? Ben ik hoorbaar, voorzitter?

De **voorzitter**: U bent hoorbaar, meneer Vreugdenhil. Ga uw gang.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Oké, bij mij valt het stil, maar misschien is dat ook een groot vraagstuk inderdaad om ook te zorgen dat ook op het gebied van bereikbaarheid op het platteland, dat dat ook goed geregeld is. Ik houd het dan even kort, voorzitter. Wat ik zei: dat de heer Van Merrienboer het

ook wel verdient om dit voorstel nog behandeld te hebben hier. Wat wij nog in het voorstel aangedragen hadden in de commissievergadering, waar we echt nog extra aandacht voor willen hebben, dat zijn met name de dorpen en de kernen, want niet alleen in de transformatiegebieden, maar zeker ook in de dorpen en de kernen lag de afspraak om met de dorpendeals ook de leefbaarheid, bereikbaarheid en voorzieningen mee te nemen. Gelukkig heeft dat ook weer een stevige plek gekregen in het nieuwe coalitieakkoord. Wij gaan er graag zo snel mogelijk met de nieuwe gedeputeerde over in gesprek hoe we dat punt ook in die hele woonvisie kunnen verankeren. En dan leggen wij ook alvast in de week dat wij ook het gesprek willen aangaan met de Staten over de Ruimte voor ruimte-regeling, want het kan toch niet zo zijn dat ook in dorpen wel gebouwd kan worden als je 125.000 euro neerlegt voor een kavel, maar tegelijkertijd er niet gebouwd mag worden voor jongeren in de dorpen en voor de ouderen die daar graag willen blijven wonen. Ook die discussie willen wij in de komende periode aangaan rondom dit vraagstuk. Wij dienen er geen motie voor in, omdat we dat graag met de nieuwe gedeputeerde willen bespreken, maar het is wel een van de thema's die we daarin ook op willen gaan pakken. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil voor zijn bijdrage. Hiermee komen we aan het einde van de eerste termijn van de zijde van uw Staten. Ik kijk even naar de gedeputeerde of hij meteen door wil. Ja? Ik stel voor dat we meteen doorgaan dan. Oké. De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, dank je wel en ik wil de Statenleden heel erg danken voor de complimenten die ik her en der heb gehoord; dat waardeer ik zeer. Mensen die mij een beetje kennen weten hoe zeer ik gecommitteerd ben aan juist dit voorstel; dat zal ik dadelijk ook nog even verder toelichten. Ik wil wel op voorhand even melden dat ik een hoop bijdragen hoor die ook vrij breed gaan, ook in het verlengde van de door de heer De Heer aangevraagde commissiebehandeling, toen we het ook hebben gehad over de Brabantse Woonagenda, de voortgangsrapportage, het actieprogramma Nieuwe woonvormen – eigenlijk het hele woonbeleid. Ik wil toch met u echt even proberen de focus te vinden op de bestuursopdracht.

De bestuursopdracht zoals u die mij heeft gegeven, is: probeer nu de forse woningbouwopgave maximaal in te zetten voor vraagstukken van omgevingskwaliteit in steden en in dorpen – meneer Vreugdenhil –, dus juist ook probeer maximaal profijt te trekken van het feit dat we veel woningen mogen bouwen, wel vraaggericht, dus met een bepaalde kwaliteit, betaalbaar, voor specifieke groepen, maar de provinciale toegevoegde waarde zit hem denk ik ook juist in “zorg dan ook dat je daarmee ook rendement pakt op andere vraagstukken”, of dat nu de leegstand is van bijvoorbeeld vrijkomende agrarische bedrijfscomplexen, of de winkelleegstand. Ik denk dat de heer Smeulders er terecht een dikke streep onder zet, dat de urgentie daarvan alleen nog maar is toegenomen. Dat is volgens mij de kern van dit voorstel. Een enkele van u refereerde al aan het feit dat dit net voor de wisseling van de wacht is. Laat ik toch beginnen om dit voorstel een beetje over de generaties heen te plaatsen, want dit is volgens mij hardcore provinciebeleid, en dus ook uw verantwoordelijkheid nemen ten aanzien van keuzes die soms decennia geleden al gemaakt zijn in relatie tot hoe wij groeikernenbeleid bijvoorbeeld invullen.

Mijn wiegje stond in Roosendaal, met dubbel o s, dat stond er maar heel even, want daarna ben ik in een dorpje daarbij opgegroeid. Wat je in Brabant als typisch verstedelijkingspatroon hebt gezien, zijn natuurlijk vooral die middelgrote steden, en dan ben ik bijna al meteen bij de motie van mevrouw Van Kessel: de middelgrote steden waar we echt een specifieke opgave voor hebben. Die middelgrote steden zijn gegroeid onder een demografisch profiel waarbij ze regionaal voorzieningencentrum konden zijn. De vijftigers onder ons kunnen zich allemaal sowieso voor de geest halen hoe dat in het verleden werkte. Dat betekende, en ik maak hem maar gewoon heel praktisch in de richting van Roosendaal, dat Roosendaal een nieuwe markt kreeg, naast een oude, en dat je ziet dat een enorme toevoeging, bijvoorbeeld ook van

winkelmeters, nu een probleem is geworden, omdat die demografische groei in die middelgrote gemeenten niet meer van dien aard is dat ze regionaal voorzieningencentrum zijn. Grotere steden zijn aantrekkelijker geworden om je boodschappen te doen, of omdat je niet alleen maar boodschappen wilt doen, maar ook nog andere dingen. Dus wat je ziet, en in Roosendaal heb je daar plekken, in Waalwijk ook, is dat de middelgrote steden op dit moment echt voor het vraagstuk zitten hoe ze de enorme leegstand die ze zien op basis van de in het verleden gekozen strategie om regionaal voorzieningencentrum te zijn, dat je nu ziet dat ze dat niet meer zijn en dat er één grote opdracht is voor die steden, en dat is de aantrekkelijkheid eigenlijk voor de eigen bewoners zo groot mogelijk te maken, dus de koopkrachtbinding van de mensen die in Roosendaal wonen, of in Veghel – en, voorzitter, er staat “steden”, dus ik noem toch even Veghel en niet Meierijstad, want het gaat juist over de stedelijke kern Veghel in de gemeente Meierijstad. Daar zijn extra opgaven aan de orde om ook voor de langere termijn aantrekkelijk te blijven. Dat gaan we niet doen via subsidie, dat gaan we doen via het ontwikkelbedrijf, maar ik spreek niet voor niks in het voorstel over een langjarig commitment, en dat is ook op basis van wat ik dan maar de historische verantwoordelijkheid noem die we hebben, omdat het verstedelijkingspatroon zoals we dat in Brabant gekozen hebben nu ook deze consequentie heeft. Dat betekent dat we niet moeten doen alsof het in die steden vanzelf gaat, maar langs zij moeten komen. De heer Brouwers vroeg, dat vond ik wel een aardige uitdaging, wat we moeten meebrengen in karaktertrekken. Ik wil het toch maar een beetje bescheiden maken, ik denk: echt lokaliseren, de lokale vraagstukken tot je willen nemen en het niet afdoen in algemeenheden die ik hier en daar hoor als het gaat over hoe je naar woningbouwbeleid moet kijken. Maar je moet ook langs zij willen komen bij die gemeente en je moet volgens mij bereid zijn om op de realisatie in te zetten. Ik ken de gedeputeerde die u volgende week waarschijnlijk gaat benoemen enigszins en ik vertrouw erop dat hij die karaktertrekken ook heeft en hetzelfde engagement bij dit vraagstuk als ik heb.

Juist het ontwikkelbedrijf positioneren – dat is niet op afstand zetten, meneer Van Hattem, dat is ons eigen ontwikkelbedrijf – is de manier om ervoor te zorgen dat we niet pinautomaat zijn. En nogmaals: laten we uit de vorige woningbouwcrisis leren dat we dat niet moeten zijn. Want op het moment dat je dat bent, stel je de structurele gedragsaanpassingen die anderen moeten laten zien – of dat nu gemeenten zijn, of woningbouwcorporaties, of particuliere ontwikkelaars –..., het gaat hand in hand, het kan alleen maar samen en wij kunnen niet in de plaats treden van, dus zeker geen pinautomaat, maar juist via de methodiek van het ontwikkelbedrijf.

Mevrouw Dirken stelde daarbij de vraag over die lange termijn. Aan de ene kant ben ik er oprecht van overtuigd dat u nu de uitspraak moet doen dat u zich richting 2030 committeert aan deze opgave. Dan kunt u zeggen “ja, in de wisseling naar een nieuw college, en over drie jaar is er weer een volgend college”, maar laten we de provinciale kwaliteit om de lange lijn centraal te stellen ook in dit voorstel vertalen. Er is sprake van een langetermijncommitment, maar niet ongezien. Dus dat betekent dat we kort-cyclisch evalueren, willen leren van elk project, om daar mee te nemen wat in een volgend project haalbaar is. In die zin ben ik, en zo is het voorstel ook geformuleerd, blij met de middelen die voor deze periode worden toegekend en de evaluatie, maar daar hoort ten principale de houding bij dat we bereid zijn voor al die grote opgaven ook dat engagement te laten zien, want ik denk dat het vreemd zou zijn als we in Roosendaal en Waalwijk wel het engagement tonen, om vervolgens in Veghel te zeggen dat we er geen ruimte meer voor hebben. Dus een langjarig commitment, maar dat bouwen we wat mij betreft stapsgewijs op.

Richting Forum, en ook in de richting van de heer De Heer: kijk, het is altijd heel aardig om een tegenstelling te suggereren tussen versnellen en transformeren, en laat mijn stelling nou zijn dat die twee op dit moment zo zeer in elkaars verlengde liggen. Wij zijn transformatiekampioen, en bij “wij” moet ik echt de credits geven aan onze wethouders, die dat in een aantal steden fantastisch realiseren. Je ziet ook dat voor de volgende transformaties je steeds meer van gebouwen naar gebieden gaat. Je zult op gebiedsniveau moeten kijken naar herontwikkelopgaven. Dat is een grote opgave, dat betekent ook dat

kosten voor de baat uit gaan, en daar zit dat grote risico, althans een groter risico dan wij nu in het ontwikkelbedrijf gebruikelijk zijn te nemen. Maar onze kaders stellen nog steeds dat wij een maximaal risico daarin accepteren en wij sturen nog steeds op principes van revolverendheid, al accepteren we daar met dit voorstel inderdaad een wat groter risico.

Versnellen? Ja, juist versnellen, omdat ik ervan overtuigd ben dat, als je vraaggericht wilt bouwen, je dan heel veel bouwt in bestaande kernen, dorpen en steden. Dan ga je zorgen dat het maatschappelijk vastgoed dat historisch gezien op interessante plekken ligt, ook voor sociale samenhang, of dat nou kerken zijn, of wijkcentra, getransformeerd wordt, en daarmee draag je volgens mij bij aan de kwaliteit die we met elkaar zoeken.

Bouwen we dan niet meer aan de randen? Dat doen we nog steeds, maar dat doen we in Brabant in een gemiddelde verhouding van zo'n 1/3-2/3, iets meer nu binnenstedelijks van 70%. Er zijn enorme verschillen tussen gemeenten en ook tussen kernen binnen gemeenten, maar laten we inderdaad niet doen alsof we alleen het een doen en het ander niet. De versnelling zit er volgens mij juist in door op lange termijn vertrouwen te geven, ook aan marktpartijen, dat een investering in een transformatie in de binnenstad ook de moeite loont om daar in tijd en kwaliteit te investeren, en dat is juist, denk ik, waar ook marktpartijen nu behoefte aan hebben.

Als het gaat over betaalbaarheid, had een aantal van u de vraag, ik dacht ook de heer Heijmans: let dan ook even op hoe de ontwikkeling van de prijs in de huursector en zo gebeurt. Nou, u weet, meneer Heijmans, beter dan ik nog, of ongeveer even goed – laat ik dat zeggen –, waar onze rol daarin wel of niet ligt. Wij maken ons hard om de investeringscapaciteit voor de corporaties maximaal te maken, of dat via een afschaffing van de verhuurdersheffing gebeurt, of anderszins. Wij voegen ons inderdaad in een pleidooi om niet in de trade off te stappen, de fouten van nu bouwen en geen verduurzaming, nee: én-én. Als je nu bouwt, dan zul je meteen moeten verduurzamen, en dat doe je niet alleen maar vanuit ambities rond klimaat, maar dat doe je ook gewoon vanuit comfort en leefkwaliteit, en dat kan ook.

De heer De Heer had een aantal opmerkingen die gingen over die bredere woonagenda. Het aanspreken van trage en te passieve gemeenten: ze zullen het niet van u willen horen, meneer De Heer, maar wij hebben volgens mij een heel zorgvuldige monitoring, waarbij gemeenten, ook raadsleden, worden geïnformeerd. Men kan precies met elkaar volgen het aantal in aanbouw genomen woningen per gemeente, welke gemeente meer tempo maakt dan andere en welke al dan niet verschoonbare argumenten dan worden opgevoerd.

Ik denk, en dat wil ik nog even in uw richting aanstippen, dat we woningzoekenden een stem geven. Onze participatie in Brainport Smart District is daar een voorbeeld van. Maar het actieprogramma dat het college heeft gelanceerd, en dat ik 'de derde bouwstroom' noem, is juist heel erg inzetten op zelfrealisatie vanuit mensen die hier wonen, ambitie hebben en woningzoekend zijn. Dat is wat we op die manier faciliteren.

Ik heb u al gezegd, in het kader van het voorstel: de risico's voor het ontwikkelbedrijf en de mate waarin het ontwikkelbedrijf daar met besluitvorming via GS zelf keuzes in maakt, of wanneer naar uw Staten toe, daar verandert helemaal niets aan. Op het moment dat er sprake is van een groot risico, zal een voorstel ook naar u toe komen. Wat dat betreft, nogmaals, maakt het voorstel gewoon gebruik van de bestaande kaders. De heer Heijmans vroeg om extra geld. Ja, dat is natuurlijk net een beetje ingewikkeld als je in zo ongeveer de laatste Statenvergadering met u in debat gaat. Ik ben zelf van de school dat er voor goede ideeën altijd geld is. En u kent mij: eerst beleid, dan geld. Als je begint met het geld, leidt dat niet altijd tot de beste ideeën. Ik vind zelf het feit dat we wat schaarste organiseren en dat eerst moet worden aangetoond dat we de goede aanpak hebben en dan de afweging moeten maken of we ook in de volgende periodes daar financieel kunnen bijpassen. Ik vind wel dat u de bereidheid uitspreekt om dat te doen, maar ik vind het ook heel verstandig om het nu nog niet hard te maken, zodat we echt in de scherpte kunnen zoeken naar zoveel mogelijk waar voor ons geld.

Ja, mevrouw Van Kessel, en de heer Smeulders vroeg dat ook al aan u: uw motie ten aanzien van meer aandacht voor de middelgrote steden. Kijk, natuurlijk hoor ik eigenlijk volgens de regels van dit huis te zeggen dat dat een overbodige motie is, omdat dat wat mij betreft de kern van het voorstel is. Aan de andere kant: als u als Staten op deze manier wilt markeren dat hier een heel stevig accent moet worden gelegd, dan ben ik dat zonder meer met u eens.

De **voorzitter**: Mijnheer de gedeputeerde, er is een interruptie van de heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, het gaat er mij toch om dat de gedeputeerde mij goed begrijpt. Hij heeft het zelf ook gezegd: in het verleden leken we wel een pinautomaat. Ik geloof dat we in 2008/2009 250 miljoen euro beschikbaar hebben gesteld om de woningbouw vlot te trekken. Dat is absoluut niet waar ik om vraag. Maar ik heb u ook nadrukkelijk horen zeggen "we gaan met tijden evalueren", en evalueren betekent toch dat je gaat kijken, misschien over een halfjaar, misschien over een jaar, gezien de situatie, gezien de crisis, of we niet anders moeten gaan handelen, of we niet meer inspanningen moeten leveren. Wat ik graag van u wil horen, is de mogelijkheid dat, als de conclusie van die evaluatie is "ja, er moet meer gebeuren", we dan ook bereid zijn daar de middelen voor vrij te maken, juist omdat de woningbouw zo'n ontzettend belangrijke taak voor ons als provincie is.

De **voorzitter**: Oké, de gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, nogmaals: met het vragen van begrip voor de positie waarin ik nu zit, maar volgens mij hebben we juist daarin een hele goede aanpak gekozen. Meneer Heijmans: er komt twee keer per jaar een rapportage van het ontwikkelbedrijf voorbij. Twee keer per jaar meldt het ontwikkelbedrijf of het nog voldoende in de reserves zit om risico's te kunnen accepteren. Dus we zitten heel kort-cyclisch met elkaar te kijken naar: is ons ontwikkelbedrijf nog voldoende toegerust om inderdaad de partner van die steden te zijn en, als er dan sprake is van een succesvolle exit, bijvoorbeeld KVL is genoemd, ontstaat er dan meer ruimte bij het ontwikkelbedrijf om weer nieuwe projecten aan te gaan? Nogmaals: we gaan met die meerjarenprognose ontwikkelbedrijf dus één keer per jaar expliciet, voorafgaande aan de begroting, met u van gedachten wisselen. U zit als het ware heel kort op de bal, om te zien of het ontwikkelbedrijf inderdaad nog voldoende fit is en vitaal is om die slag te maken. En ja, ik blijf erbij dat ik wil praten in termen van investeringen en niet in termen van subsidie. Wat dat betreft denk ik dat we twee keer per jaar, en in ieder geval één keer per jaar, expliciet kunnen kijken of het ontwikkelbedrijf nog voldoende middelen heeft.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel. Vervolgt u uw betoog en ik wil u vragen zo langzamerhand te gaan afronden en de moties van een advies te voorzien. O, wacht even, er zit een time lag in, maar er is nog een interruptie van mevrouw Dirken, zie ik. Mevrouw Dirken, ga uw gang.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. Dat gaat ook over de motie die de gedeputeerde net behandelde over de extra steun voor middelgrote steden. Net als de gedeputeerde hanteren wij altijd het adagium "eerst beleid, dan geld". Als ik het goed begrijp, zegt de gedeputeerde: nou ja, dat hanteer ik in dezen ook, maar tegelijkertijd sta ik wel sympathiek tegenover deze motie. Kunt u aangeven uit welke middelen u dan deze extra middelen zou willen halen? In welke begrotingspost is daar ruimte voor op dit moment? Kunt u daar iets meer over zeggen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, met alle respect, maar ik begrijp de vraag van mevrouw Dirken niet zo goed. Over welk extra geld heeft u het?

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): De motie van D66 vraagt om extra middelen beschikbaar te stellen voor de middelgrote steden. Als u zegt "daar sta ik in principe wel sympathiek tegenover", dan verschillen we daar niet echt over van mening, alleen, wij zien verder in de motie geen dekkingsvoorstel. Ik vraag me af hoe u daartegenover staat.

De **voorzitter**: Het gaat om motie 26. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ik lees "energie", mevrouw Dirken, dus ik lees in de motie niet "geld", ik zie "energie", dus extra inspanningen, extra commitment, extra capaciteit, maar niet per se extra geld, nee, wat mij betreft het voorstel dat u nu heeft. Ik ben heel erg blij met de verruiming van de reserves bij het ontwikkelbedrijf met zo'n 10 miljoen euro voor deze periode, want dat is het voorstel. Dat is precies de armslag die ik zoek. Ik lees de motie van D66 niet als, nu, een verzoek om extra geld. Nee: extra focus, aandacht, zo lees ik hem, en dat vind ik gewoon steun voor het voorstel zoals het er ligt.

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde vervolgt zijn betoog en komt zo langzamerhand tot een afronding.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, ik denk, maar dan kijk ik even naar de verschillende bijdragen, dat ik het best de moties nu even door kan lopen. Ik heb ook de heer Brouwers beantwoord als het gaat over de karaktertrekken en de rol van de provincie. En nogmaals: ik heb alles in dank aanvaard, maar ik denk inderdaad dat we langszij komen en dat realisatie via het ontwikkelbedrijf het belangrijkste is. De heer Vreugdenhil suggereert dat we het ook over dorpen en kernen moeten hebben. Nou, u weet dat wij, nogmaals: vanuit de Brabantse Woonagenda, juist voor alle plekken aanspreekbaar zijn....

De **voorzitter**: Mijnheer de gedeputeerde, excuus: er is weer een interruptie, van mevrouw Van Kessel.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Ja, dank u wel. De interrupties lopen wat trager, maar dat is dan zo. Ik wil in aanvulling op de vraag van mevrouw Dirken nog graag zeggen dat zoals de gedeputeerde het uitgelegd heeft inderdaad is zoals de motie bedoeld is.

De **voorzitter**: Waarvan akte. Dank. De gedeputeerde vervolgt zijn betoog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, dan ga ik naar de moties. U moet me daar maar even in begeleiden, want ik weet niet of ik ze allemaal nu op nummer heb. We beginnen met motie 25, klopt dat?

De **voorzitter**: Ja.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ik moet u zeggen dat ik de moties van meneer Van Hattem niet allemaal genummerd heb..., of wel: vanaf 28, klopt dat?

De **voorzitter**: Ja.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ik zal snel een advies bij de moties geven.

Motie 25 gaat over de inzet van het actieprogramma ook voor de huursector. In de themavergadering heb ik al gezegd dat dat wat ons betreft ook zeker aan de orde is. Wat mij betreft is die motie daarmee overbodig. Aan de andere kant zie ik het als steun voor ons ingezette beleid, misschien ook indachtig wat de heer Heijmans zei. Het is oprecht zo dat zeker in het landelijk gebied substantieel meer aandacht nodig is voor de inzet van huur, ook kijkend naar veranderende woningbehoeften, zeker bij een vergrijzende generatie. Dus wat mij betreft geen bezwaar, zij het met een licht bezwaar vanuit uw mores dat hij overbodig is. Maar goed, dat is mijn oordeel.

Hetzelfde geldt eigenlijk voor motie 26. Dat heb ik al aangegeven. Ik denk oprecht, misschien ook in de wisseling van de wacht waarin we zitten, dat deze middelgrote steden uw uitspraak misschien eigenlijk ook best wel verdienen, zeker, en nogmaals: dan ga ik weer een beetje tegen de mores in, omdat ik me wel gesteund voel door een uitspraak van uw Staten dat inderdaad die M7 echt onze extra energie verdienen.

Motie 27, GroenLinks, het punt van natuurinclusief ruimtelijke inrichting. Ik snap de overwegingen en tegelijkertijd zit er bij mij die weerstand dat we het allemaal weer via onze omgevingsverordening gaan doen. Nogmaals: ik denk oprecht dat we hier doelen en instrumenten niet door elkaar moeten halen. Ik wil ook niet in de situatie terechtkomen dat wij hier, zeg maar, een soort aanvullend toetsingskader in de omgevingsverordening gaan ontwikkelen, waar die omgevingsverordening juist veel meer gaat over het in positie brengen van die gemeente als eerste overheid. Dus ik zou een volgend college inderdaad adviseren om, als het gaat over natuurinclusief bouwen, bijvoorbeeld houtskeletbouw en dat soort zaken, en nogmaals: volgens mij zat dat ook in het voorstel van collega Grashoff als het ging over de Bossche strategie, daar werk van te maken. Maar ik verzet me eigenlijk tegen het idee om dat vooral via de Brabantse Omgevingsverordening te doen en in die zin zou ik de motie toch, hoewel sympathiek, willen ontraden.

Dan ben ik bij de moties van de PVV, voorzitter. Die komen me allemaal wel bekend voor en aan de andere kant zijn ze natuurlijk niet echt aan de orde...

De **voorzitter**: Mijnheer de gedeputeerde, excuus. Er verschijnt op mijn scherm nu allereerst een interruptieverzoek van mevrouw Van Diemen en daarna van de heer Van der Wel. Eerst mevrouw Van Diemen.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Dank je wel. Hoe jammer is het dat zo'n motie dan echt alleen maar gekoppeld wordt aan een zinnetje waarop wij zeggen: onderzoek nou hoe je dat eventueel kunt verankeren in de omgevingsverordening. Daarmee laat u eigenlijk dat wat bedoeld wordt in die motie, en wat helpend is voor alles wat iedereen zegt: bouwen, bouwen, bouwen, bouwen, bouwen, bouwen, zul je moeten doen, natuurinclusief, zodat je minder stikstof gebruikt en meer ruimte kunt krijgen. U laat heel die gedachtegang weg en u focust zich op een vraag naar het onderzoeken hoe we dat wat nou nodig is om te bouwen, hoe we dat nou in die verordening kunnen zetten.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Mijn vraag is om daar dan op te reageren, omdat ik denk dat ik geen antwoord heb gehad op deze motie.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Dat heeft u wel gehad, mevrouw Van Diemen, namelijk dat ik heel erg voorstander ben van het stimuleren van die natuurinclusieve bouwwijze, en nogmaals: ik verwijs ook

naar het voorstel van de heer Grashoff. Dus ik ben heel erg vóór, alleen maak ik hem gewoon heel scherp, want u praat over op welke wijze in de toekomstige omgevingsverordening voorwaarden kunnen worden gesteld, dus u stelt het instrument centraal en niet het doel. Als wij elkaar aankijken, en dat kan ook digitaal, en zeggen: nee, we zijn het erover eens dat we natuurinclusief bouwen in Brabant willen stimuleren, dan ben ik het heel erg met u eens, maar als u zegt "ja, dat gaan we via de omgevingsverordening doen en het stellen van voorwaarden", dan vind ik dat eigenlijk heel erg op gespannen voet staan met de wijze waarop ik de omgevingsverordening in Brabant het liefst zou willen zien werken, en dat is niet met direct werkende regels op dit soort terreinen.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): De heer Van der Wel had nog een interruptie, zei u daarnet.

De **voorzitter**: Ja, Van der Wel is nu aan de beurt. Van der Wel, interruptie. Ook digitale interrupties worden beter als ze korter zijn!

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, eigenlijk twee punten, waar de gedeputeerde nog niet op geantwoord heeft. Wij maken ons zorgen over die grote aantallen woningen, de toename van het aantal mensen in Brabant en de combinatie naar leefbaarheid, omdat het college het koppelt aan allerlei andere thema's – ik heb zelf natuur genoemd, maar ook verkeer....

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Hoe gaat het college nu om met die koppeling? Want je kunt niet eindeloos bouwen zonder op die andere punten te investeren. En waar komt dat geld vandaan en welk beleid moeten we dan inschakelen om dat, zeg maar, in evenwicht met elkaar te brengen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, in mijn introductie heb ik aangegeven dat ik wil focussen op deze bestuursopdracht en de heer Van der Wel gaat nu over de volle breedte van het provinciaal beleid. Weet u: ik vind het een fantastische vraag voor mijn opvolger straks. Dus legt u die vraag maar eens neer in het debat over het nieuwe bestuursakkoord, want dat gaat veel meer over de integrale inzet. Dit gaat over de inzet stedelijke transformaties, inclusief transformaties binnen kernen, om daar het woningbouwprogramma voor te gebruiken. Ik snap uw drijfveren, maar daar gaat dit voorstel niet over. Daar hebben we in de themavergadering ruimte voor gehad, maar nu wil ik graag focussen op het voorstel, voorzitter.

De **voorzitter**: Oké. Gaat u verder met uw betoog.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, en dat geldt dan natuurlijk ook als leidraad voor de beoordeling van de moties van de Partij voor de Vrijheid. In motie 28 komt de bouw van windparken aan de orde. Nou, wij gaan geen windparken bouwen in het centrum van Roosendaal, Veghel, Waalwijk en Oosterhout, meneer Van Hattem, dus ik vind dit echt buiten de orde, maar nog los daarvan ontraad ik hem. Motie 29 ontraad ik ook, omdat wij helemaal niet de rol hebben om gemeenten te blijven attenderen om geen voorrang te geven aan statushouders, integendeel: wij zien erop toe dat gemeenten hun verantwoordelijkheid voor ook deze groep nemen. Dus die ontraad ik ook.

Motie 30, transformaties niet ombouwen tot huisvesting voor arbeidsmigranten of AZC's. Als er een gerechtvaardigde vraag is naar huisvesting, dan doen wij dat, dus ook die ontraad ik.

De **voorzitter**: Mijnheer de gedeputeerde, ik zie een interruptie van de heer Van Hattem, maar ik stel voor dat u eerst de adviezen over de moties geeft en dat ik dan de gelegenheid geef aan de heer Van Hattem. Eerst de gedeputeerde de adviezen over de moties.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Bij motie 31 wil ik misschien iets langer stilstaan, investeren in cultuurcomplexen. Binnenstedelijke transformaties gaan over de stimulerende rol die woningen kunnen vervullen ook om inderdaad de omgevingskwaliteit, en in een aantal gevallen horen daar ook cultuurcomplexen bij, om die met elkaar te versterken. Het verhaal is absoluut niet bedoeld om nu sec en specifiek te gaan investeren in cultuurcomplexen. Aan de andere kant: als ik kijk naar grote transformaties, dan weten we dat waar vroeger de plinten werden gevuld met commercieel programma, dat commercieel programma niet meer beschikbaar is en dat je juist heel veel waarde kunt toevoegen door daar andere functies aan te koppelen. Daar horen culturele voorzieningen zeer zeker bij, die kunnen in een aantal gevallen ook drager zijn van die ontwikkeling. Maar het gaat wat ons betreft altijd om een integrale opgave en niet sec om een investering in die complexen. Met die toelichting ontraad ik de motie.

Motie 32, prijsopdrijvende duurzaamheidsambities, veronderstelt dat die duurzaamheidsambities prijsopdrijvend zijn en we weten dat, als je nu investeert in bijvoorbeeld energiebesparing en het zuinig omgaan met energie, en ook in duurzame vormen van energie, je daarmee uiteindelijk in de exploitatie op het punt van de woonlasten eerder bewoners een dienst bewijst dan dat je de prijs opdrijft. Daar moet een balans in gevonden worden, maar om geen ambities in te brengen, dat vind ik veel te ver gaan. Wat mij betreft ontraden we die ook.

De laatste motie, afzien van 'van gas los'-ambities, per situatie de meest aantrekkelijke vorm van energievoorziening te willen kiezen. Dat laatste is wel het geval, meneer Van Hattem, maar dat doe je wel vanuit de drijfveer dat je probeert, al dan niet op korte of wat langere termijn, want nogmaals: daar gaan decennia overheen is mijn inschatting, om overal uiteindelijk van het gas los te komen. Dus ook die ontraadt het college.

De **voorzitter**: Oké. Nu de interruptie van de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Dank aan de gedeputeerde voor de antwoorden, maar ik hoor hem zeggen "we gaan geen windparken bouwen bij de centra van Roosendaal en andere steden", maar deze opgave gaat ook om bouwen in de kleinere kernen, in het buitengebied, dat is daarstraks ook allemaal benoemd. Die woningbouwambitie zit er ook en daar gaat het wel degelijk, als daar windparken komen, en die komen vaak dicht tegen kleine kernen aan te liggen, ten koste van het leef- en woonklimaat daar, dus in die zin is die motie wel degelijk aan de orde. En het verdere punt...

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Van Hattem** (PVV): Nou, mijn vraag is: hoe verhoudt zich dat dan tot die woningbouwopgave in de kleinere kernen?

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Nou, voorzitter, laten we gewoon een beetje focus in het debat houden. Kijk, wat we op dit moment op het punt van verduurzaming van energie in Brabant gaan zien, is

dat er van onderop, met gemeenten, en de term 'draagvlak' heb ik de nieuwe gedeputeerde al een aantal keren horen gebruiken, maar dat er van onderop ideeën op tafel komen over de manier waarop we inderdaad de energietransitie in Brabant gaan invullen. Daar hoort wind op land in zekere mate bij, en nogmaals: binnen de randvoorwaarden die u met elkaar daaraan stelt. Om nu in een motie te zeggen "we gaan geen windparken bouwen", ja, het is vragen naar de bekende weg. Ik bedoel: het is ook onze verantwoordelijkheid niet om dat in het kader van woningbouw op die manier te regelen, als we juist met regionale energiestrategieën een draagvlakstrategie van onderop aan het ontwikkelen zijn, waarbij, en nogmaals, dat markeer ik nog even: wind op land kan op dit moment ook in belangrijke mate drager zijn om mensen te helpen in de bestaande woningvoorraad te verduurzamen. Dus we zien daar juist slimme combinaties, die juist ook het draagvlak voor dat soort inspanningen ook vergroten, meneer Van Hattem. Door daar nu een streep door te zetten, laat u ook die kans liggen.

De **voorzitter**: Goed. Ik stel voor dat we concluderen dat dan de eerste termijn van de gedeputeerde hiermee afgerond is. De moties zijn van een advies voorzien. Dat betekent dat we zo dadelijk gaan vragen of er behoefte is aan een tweede termijn van uw Staten. Dat zal ik heel kort doen. Voordat we daarmee beginnen, schors ik de vergadering voor vijf minuten.

Schorsing (17.06-17.15)

De **voorzitter**: De vergadering is heropend. Ik begreep, mijnheer van der Wel, dat u wat wilde melden?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Niet plenair.

De **voorzitter**: We hebben een plenaire vergadering, dus dan moet dat straks maar. We gaan dan verder met de tweede termijn van de zijde van uw Staten. Mevrouw Dirken, wenst u een tweede termijn?

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik wens geen tweede termijn, dank je wel.

De **voorzitter**: De heer Duijs, Forum voor Democratie, wenst u een tweede termijn?... De heer Duijs geeft niet thuis...

De heer **Duijs** (FvD): Sorry, daar ben ik dan! Kunt u het even herhalen? Ja, ik ben er inmiddels...

De **voorzitter**: Ga uw gang.

De heer **Duijs** (FvD): O, of ik een tweede termijn wilde? Nee, dank u wel.

De **voorzitter**: Oké. De heer De Heer, tweede termijn?

De heer **De Heer** (CDA): Nee, dank u. Wij zien af van een tweede termijn.

De **voorzitter**: Oké. Heijmans, SP.

De heer **Heijmans** (SP): Die kan ook afzien van een tweede termijn, voorzitter. Bedankt.

De **voorzitter**: Van Kessel, D66.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Ja, ik wil nog even een paar dingen zeggen.

De **voorzitter**: Ga uw gang. Aan u het woord.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Dank je wel. Allereerst dank aan de heer Heijmans voor het signaleren dat we de spellingswijze van het mooie Roosendaal verkeerd hadden, met dank aan de griffie voor het aanpassen hiervan. En nog even over onze moties, dat is overigens weer een reactie op de heer Smeulders. De motie over de stedelijke transformaties in de middelgrote steden: het gaat erom dat we expliciet aandacht vragen voor deze steden. Deze zitten nog in de oriënterende fase en wij zien graag dat er ook daadwerkelijk transformaties gerealiseerd worden. De gedeputeerde heeft ons daarin goed begrepen en die kent ons als een partij die niet zomaar geld uitgeeft. Wij zouden deze motie dan ook niet hebben ingediend als deze gedeputeerde de komende jaren nog op de boeg zou staan, maar helaas is dit niet het geval. En wat betreft de nieuwe woonvormen: we zien dat nieuwe woonvormen echt nog achterblijven in de vraag en dat het dan vaak gaat over koopwoningen. Om er zeker van te zijn dat deze nieuwe woonvormen ook beschikbaar komen voor de huursector, en dan ook kijkend naar de middenhuursector, dienen wij deze motie in. Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel, mevrouw Van Kessel. De fractie van GroenLinks, mevrouw Van Diemen, tweede termijn?

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Jazeker.

De **voorzitter**: Ga uw gang.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Het is en blijft de overtuiging van GroenLinks dat bouwen alleen maar mogelijk is, zeker nu met de stikstofproblematiek, als je natuurinclusief gaat bouwen. De reactie van de gedeputeerde op onze motie zag met name op het tweede dictum: laten we het gesprek gaan voeren over borging hiervan, ook in de toekomst. Wij zullen dat tweede dictum eruit halen en dat gesprek later gaan voeren. We laten dus dat eerste dictum, van "laten we nu vooral zorgen dat we natuurinclusief gaan bouwen, zodat we kunnen bouwen", staan en ik dien dus een aangepaste motie in, met het twee dictum over "hoe verankeren we dat in de omgevingsverordening" eruit. Ik ben heel benieuwd of de gedeputeerde mij dan weer recht in de ogen kan aankijken en kan zeggen: ja, dat is wat we wel willen doen.

Motie M27A-2020: Natuurinclusief bouwen de norm

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 8 mei 2020, handelend de door Gedeputeerde Staten Statenvoorstel 18/20 Bestuursopdracht Terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties;

constaterende dat Gedeputeerde Staten van Brabant het woningtekort willen terugdringen en daardoor participeren in bouwprojecten en transformaties;

constaterende dat Brabant naast het terugdringen van het woningtekort ook nog andere maatschappelijke opgaven kent, zoals klimaatadaptatie, circulariteit, energietransitie en versterken biodiversiteit; overwegende dat het GreenLabel consortium, met daarin (bouw)bedrijven, wetenschappelijke instellingen, maatschappelijke organisaties, de overheid heeft opgeroepen om natuurinclusief bouwen de norm te maken¹;

overwegende dat het kabinet in de presentatie van haar aanpak van het stikstofprobleem heeft aangegeven een natuurinclusieve woningbouwontwikkeling en natuurinclusieve ruimtelijke inrichting na te streven om zodoende bij te dragen aan een gunstige staat van instandhouding van onze biodiversiteit²;

van mening dat elk bouwproject toekomstbestendig dient te zijn en moet bijdragen aan de maatschappelijke opgaven voor klimaatadaptatie, energietransitie, circulariteit en versterken biodiversiteit; verzoeken het college enkel in bouwprojecten te investeren indien er harde voorwaarden worden gesteld aan natuurinclusief bouwen zoals klimaatadaptatie, circulariteit, energietransitie en versterken biodiversiteit; En gaan over tot de orde van de dag.”

¹ <https://www.nlgebiedslabel.nl/nieuws/minister-verhef-natuurinclusief-bouwen-tot-norm/>

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/04/24/voortgang-stikstofproblematiek-structurele-aanpak>

Anne van Diemen-Vereijken, D66

Tom Ludwig, D66.

De **griffier**: Ik meld even dat de voorzitter even is weggevallen. We proberen dat technische probleem nu op te lossen.

De **voorzitter**: Ja, als het goed is, moet hij het weer doen. Ben ik weer hoorbaar? Ja, oké. Mevrouw Van Diemen, gaat u verder. U had uw bijdrage afgerond?

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Ja, volgens mij was ik klaar en is er een herziene motie beschikbaar.

De **voorzitter**: Prima, dank u wel. Dan nu de PVV-fractie. Tweede termijn, mijnheer Van Hattem?

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter.

De **voorzitter**: Ga uw gang.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik was eigenlijk wel benieuwd hoe de nieuwe coalitiepartijen staan tegenover het voorstel. Staan ze er ook echt één op één achter? En hoe staan ze tegenover onze moties? Want ik hoor aan onze moties door de huidige gedeputeerde een bepaalde uitleg geven in het kader van dit voorstel, maar nemen zij die uitleg ook voor lief? Betekent het dat alle coalitiepartijen, waaronder ook Forum, genoeg nemen met al die duurzaamheidsmaatregelen die erin zitten en de kwaliteit van de leefomgeving die wordt aangetast door windparken? Vinden ze dat ook allemaal prima? En vinden ze die eventuele investering in cultuurcomplexen ook een goede zaak? Ik ben wel benieuwd hoe ze daar in staan. Dan kom ik bij de opmerkingen die de gedeputeerde....

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem, een interruptie van mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, dit is de tweede keer dat de heer Van Hattem er nu naar vraagt, dus ik vind het wel terecht om even te reageren. Als u in brede zin wilt weten hoe wij over dit soort onderwerpen denken, dan denk ik dat volgende week daar de plaats voor is en niet vandaag, namelijk als we ook in brede zin over het bestuursakkoord met elkaar van gedachten gaan wisselen. En als u vraagt “hoe staat u tegenover de moties?”, ja, het zal heel flauw klinken, maar dat gaat u zien op het moment dat wij gaan stemmen. En als ik een vraag over uw moties had gehad, had ik hem bij dezen gesteld.

De **voorzitter**: Oké. Ik zie ook dat mijnheer De Heer wil reageren.

De heer **De Heer** (CDA): Jazeker wil ik reageren, want als de heer Van Hattem goed geluisterd had, dan had hij het antwoord ook al uit mijn toespraak kunnen destilleren. Ik heb letterlijk gezegd dat de CDA-fractie dit

een effectieve strategie lijkt, mits deze aanpak gedragen wordt door een brede instemming van de Statenfracties, want deze strategie reikt verder dan 2023 en zelfs verder dan 2027. Dus ik vind het een fantastisch voorstel, waarin echt verder wordt gekeken, en zelfs over de partijen heen wordt gekeken. Dus wij hebben er alle vertrouwen in dat de toekomstige gedeputeerde deze lijn gaat voortzetten.

De **voorzitter**: Oké, ik stel voor dat de heer Van Hattem nu zijn betoog vervolgt.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Het punt is nu juist dat de toekomstige gedeputeerde deze lijn zal moeten voortzetten, omdat met dit voorstel het geld langjarig voor dit doel wordt vastgezet. Dat vind ik nu net het punt bij dit voorstel, want gedeputeerde Van Merrienboer gaf in eerste termijn aan dat het gaat om beleid en opgaven die over generaties heen gaan en dat het gaat om hardcore provinciebeleid. Nou, bij hardcore provinciebeleid zou ik toch graag als Staten ook een stukje sturing mee willen geven bij tijd en wijle en dat betekent dus niet dat er generaties lang over het politieke graf heen geregeerd moet worden door dat geld zo lang voor dit doel specifiek vast te zetten, zonder dat PS daar actief op kan sturen. Nu komt het echt bij het ontwikkelbedrijf te staan. De gedeputeerde zegt van "ja, het staat niet op afstand van ons". Nou, het staat wel op afstand van PS. Het ontwikkelbedrijf gaat er wel over, maar PS kan niet meer direct over de middelen beschikken, omdat ze daar bij het ontwikkelbedrijf vaststaan in de risicoreserve. Dus daar zit wat ons betreft wel een zorgpunt in en ik had gehoopt dat daar nog wel iets meer duidelijkheid over zou komen en ook wat meer kritiek vanuit verschillende fracties.

Dan wordt er gezegd: we sturen nog steeds op principes van revolverendheid, maar nu wel met meer risico's. Ik zou toch van de gedeputeerde willen horen wat hij hier precies verstaat onder 'revolverendheid'. Is dat puur financiële revolverendheid, of kan er ook maatschappelijke revolverendheid onder vallen?, want dan kan het nog alle kanten opgaan met dit voorstel, waar we dus ook weer jarenlang aan vastzitten.

Dan zitten we nog met het punt over het onderscheid tussen woningbouw en transformaties. Ik heb geen duidelijk antwoord gehoord waar nou de verdeelsleutel ligt. In hoeverre wordt er ingezet op de transformaties van gebieden en wat gaat er echt naar woningbouw toe? En hoe zit het nou met die cultuurcomplexen? Kan nu door het ontwikkelbedrijf gewoon worden gezegd van: nou, wij gaan een flink bedrag investeren in een cultuurcomplex, in een theater, in andere dingen, zoals De Tramkade in Den Bosch, waar grootschalige culturele ontwikkelingen op het pad staan? Worden wij als Staten daar nog bij betrokken en vinden de nieuwe coalitiepartners dat ook allemaal even geweldig?

Tot slot de kostenopdrijvende duurzaamheidsmaatregelen die wij in de motie hebben aangekaart. De gedeputeerde roept van "ja, de bewoners die gaan het terugverdienen", maar die opbrengsten uit iets lagere energiekosten zijn echt niet in verhouding tot wat er meer betaald moet worden voor de duurdere bouwkosten van die complexen. Dat is zowel bij woningen zo, als bij kantoren. We zien bijvoorbeeld dat het stadhuis in Tilburg 80 miljoen euro duurder uitviel. Dat was gewoon echt een forse opgave die niet in verhouding staat tot een zeer beperkte energiewinst. Dus wat dat betreft zien we dat niet, en dat is ook niet aantoonbaar. Dus ik zou dat punt toch nog wel eventjes naar voren willen brengen.

Voorzitter. De PVV-fractie is niet enthousiast over dit voorstel en we zullen dit dan ook niet gaan steunen. Tot zover in tweede termijn.

De **voorzitter**: Ik ben dan bij de Partij van de Arbeid-fractie. De heer Smeulders behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Smeulders** (PvdA): Nee, dank je wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dan ben ik bij 50PLUS. De heer Brouwers behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Brouwers** (50PLUS): Nee, dank u wel, mijnheer de voorzitter.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren. De heer Van der Wel tweede termijn?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, dank u wel. Een vraag over de motie van GroenLinks over natuurinclusief bouwen en versterken biodiversiteit. Misschien kunnen zij op mijn vraag dadelijk nog even reageren hoe dat dan werkt, natuurinclusief bouwen in de omgeving. Komt er extra natuur bij, of komt het bij de natuur? Graag wat meer duiding, zodat we ook kunnen bepalen of we voor of tegen zijn.

Voorzitter. We hebben volgens mij een tweetal concrete vragen gesteld in de eerste termijn aan de gedeputeerde. Ik vind het jammer dat hij zich er wel erg makkelijk van afmaakt door naar het volgende college te wijzen, of naar de volgende gedeputeerde. Dat vind ik echt jammer, want het gaat in het voorstel over het versterken van de omgevingskwaliteit en daar hoort wat ons betreft ook natuur bij en daar hoort wat ons betreft ook leefbaarheid bij. Hij deed er zich echt makkelijk van af door te zeggen "nou, daar ga ik nu geen antwoord op geven". Dat vind ik eigenlijk de gedeputeerde onwaardig en daar wil ik toch wel even een opmerking over maken. Dus ik verwacht gewoon in de tweede termijn een net antwoord.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik wilde inderdaad vragen aan de gedeputeerde om gewoon in tweede termijn uw nadere vragen te beantwoorden. Uw vraag aan mevrouw Van Diemen: mijn suggestie was een interruptie, maar dat had ze zelf ook al als idee, zie ik. Bij dezen. Mevrouw van Diemen.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Natuurlijk wil ik die vraag graag beantwoorden. Natuurinclusief bouwen, het staat al voor een deel beschreven in de motie, is houtbouw, groene daken, alle bestrating, parkeerplekken, nestcapaciteit van vogels. Aan al dat soort elementen, met name in die stedelijke transitie, zou je moeten gaan denken. Daarmee maak je de ruimte die je met elkaar hebt groener en creëer je biodiversiteit. Wat ik erbij wil zeggen: bouwbedrijven willen dit graag, het geeft een prettig gevoel en het levert een stukje biodiversiteit en stikstof op.

De **voorzitter**: Dank u voor uw antwoord. Mijnheer Van der Wel nog behoefte aan een reactie?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter. Het gaat om die stedelijke omgeving en versterking van biodiversiteit en dat kunnen we wel steunen. In die zin hartelijk dank daarvoor.

De **voorzitter**: Daarmee was uw bijdrage in tweede termijn ook afgerond en ga ik naar de heer Van Pinxteren, Lokaal Brabant. Behoeftte aan een tweede termijn?

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Jawel, voorzitter, dank je wel. Even heel kort. Ik wil reageren op de heer Van Hattem, die een vraag stelde aan de coalitiepartners voor de toekomst. Ja, wij kunnen ook zeer goed leven met wat in dit plan zit en ook wat richting de toekomst gaat. Het debat erover zullen we volgende week met elkaar voeren, hoe dit aansluit bij het coalitieakkoord.

De **voorzitter**: De ChristenUnie-SGP behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Nee, dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Oké. Ik zag dat via de chat zorgen werden geuit of u nog wel een tweede termijn kreeg. Uiteraard krijgt u die, zoals iedereen krijgt wat hem of haar toekomt in deze vergadering, maar zo ver waren we nog niet. Nu zijn we wel aan het einde van die tweede termijn van de zijde van uw Staten en wil ik even kijken naar de gedeputeerde, of hij bereid en in staat is om zijn tweede termijn tot slot aan te vangen. Dat is het geval. De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, voorzitter, laat ik in eerste instantie reageren op mevrouw Van Diemen en de heer van der Wel. Kijk, meneer Van der Wel: op basis van uw eerste termijn had ik heel erg het beeld dat u over de volle breedte van de woonagenda aan de slag ging, vooral over, laat ik het zo maar zeggen, de intensiteit van ons ruimtegebruik, de uitleglocaties, de koppeling aan mobiliteit. Als we met u en met mevrouw Van Diemen kunnen focussen op wat nu eigenlijk de opgave is in het kader van transformatie, en daar zoeken naar – en dat hebben we bijvoorbeeld ook in onze woonagenda onderstreept – zorgvuldig ruimtegebruik, is juist ook ruimte maken voor groen en voor natuur, en dat doen we in de wetenschap dat Brabanders dat ook heel erg waarderen in de kwaliteit van de woonomgeving. We zoeken juist, en daarom wil ik ook positief zijn over de aangepaste motie van GroenLinks, omdat, als je naar het eerste dictum kijkt, dan zit ik weer op het niveau van de waarde en de doelen, zoals we die met elkaar in de omgevingsvisie ook hebben vastgesteld, en dan hoort inderdaad adaptief, circulair, de energietransitie, maar ook, nou ja, de biodiversiteit direct ook in die woon- en leefomgeving, dan denk ik: volgens mij zijn we het daar heel erg over eens. In de themavergadering ben ik op de breedte van de discussie ingegaan, en nogmaals, meneer Van der Wel: ik wil me er niet makkelijk van afmaken, integendeel: ik zou graag nog heel lang met u die discussie hier willen voeren, maar ik constateer alleen dat we vandaag een wat smallere orde hebben, en dat is echt die stedelijke transformatie. Nou, daarbinnen zijn waarden waar u voor staat, en die volgens mij verwoord zijn ook in de motie van GroenLinks, volgens mij door mij, nou ja, op deze manier ook beantwoord. Wat ik niet wilde, is de discussie verbreden naar de discussie die we in de themavergadering hadden over bijvoorbeeld de prognoses en de ontwikkeling van de Brabantse bevolking, want dat is iets wat inderdaad ook binnenkort op basis van die prognoses ongetwijfeld bij u op tafel komt, en dan zit daar inderdaad een andere gedeputeerde; daar kan ik zelf, denk ik, weinig meer aan veranderen.

Voorzitter. Voor alle helderheid: de aangepaste motie van GroenLinks, vind ik, dan ga je van het instrument terug naar ambities en doelen, en die acht ik allemaal in lijn met de door u vastgestelde omgevingsvisie, dus dat vind ik een motie waaraan ik geen bezwaar zou willen koppelen.

De **voorzitter**: En dat is dan motie 27A.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja. En misschien nog richting de heer Van Hattem, want hij gooit weer van alles door elkaar: meneer Van Hattem, even in de scherpste, het gaat nooit om zelfstandige investeringen in cultuurcomplexen. Het gaat over wonen. Alleen gaat het over wonen in de context van stedelijke transformatie, en dat betekent dat je op basis van verkenning en uitwerkingen bereid bent te investeren in de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, en daar kunnen culturele plekken heel erg een wezenlijke rol spelen. Kijk ook naar wat we bijvoorbeeld bij KVL hebben gedaan. Maar nogmaals: het is geen erfgoedbeleid, het is wonen dienstbaar maken aan. Dat daar ook andere functies bij horen, ja, dat kan op het moment dat je daarmee inderdaad een bijdrage levert aan het totaal van de kwaliteit, maar nooit zelfstandig, altijd als onderdeel van een eenduidige businesscase.

Revolverend, ja, financieel, meneer Van Hattem. Dus ik ga niet weglopen naar maatschappelijk revolverend, nee, het gaat over financieel revolverend. Essentie is dat, omdat het een langetermijninvestering is, waarbij, bijvoorbeeld als je gaat investeren in openbare ruimte, de kost echt voor de baat uitgaat, je inderdaad het risico loopt dat je je revolverendheid niet voor honderd procent haalt, en misschien ook niet voor tachtig

procent, maar bijvoorbeeld voor zestig procent. Dat risico is ook weer gemaximeerd in ons ontwikkelbedrijf, want boven dat maximum, 5 miljoen euro, bent u sowieso aan zet. De kaders van het ontwikkelbedrijf functioneren op dit moment en daarbinnen functioneren wij ook. In mijn reactie richting de heer Heijmans heb ik al aangegeven dat u daar ten minste twee keer per jaar de positie krijgt om te sturen, en dan vindt het echt geen pas geven om te zeggen dat het ontwikkelbedrijf op afstand staat. Nee, het ontwikkelbedrijf is onderdeel van de provinciale organisatie, past gewoon binnen sturen en verantwoorden, maar inderdaad wel met de ambitie om ondernemend te zijn en daarin ook enig risico te mogen accepteren. Voorzitter, tot zover.

De **voorzitter**: Een interruptie op de valreep van de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ja, op afstand zetten: het gaat om het op afstand zetten van geld. Het geld wordt langjarig vastgezet, zodat wij als PS misschien wel gedurende meerdere Statenperiodes nooit bij dit budget kunnen om het voor andere doelen in te zetten. Het wordt hiermee echt langjarig geparkeerd en we hebben er geen zeggenschap meer over, of we daar iets anders mee willen. Dat vind ik ook een vorm van geld op afstand zetten, daar wij geen beschikbaarheid meer hebben over dit budget, dat nog steeds, blijkend uit de antwoorden van de gedeputeerde, in cultuurcomplexen kan worden geïnvesteerd, als er maar een koppeling wordt gelegd met woningbouw.

De **voorzitter**: De gedeputeerde tot slot.

De heer **Van Merrienboer** (GS, PvdA): Ja, meneer van Hattem, daar klopt echt geen hout van wat u zegt. Het ontwikkelbedrijf opereert binnen spelregels en op het moment dat de risicoreserve van het ontwikkelbedrijf bijvoorbeeld boven een bepaalde omvang is, dan stroomt dat gewoon naar de algemene middelen. Maar u zult ook begrijpen dat, als wij investeren en een risico accepteren, het juist slecht financieel beheer is als u dan met uw hand in de portemonnee van het ontwikkelbedrijf gaat zitten, omdat u dan eigenlijk een veel groter risico neemt. Dus nogmaals: binnen de bandbreedtes en binnen de randvoorwaarden, en dan vind ik het geen pas geven om dat 'op afstand' te noemen. Dat is gewoon onder uw regie en controle.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Dan zijn we hiermee aan het einde van de tweede termijn en daarmee ook aan het einde van de behandeling van dit Statenvoorstel. Ik sluit de beraadslagingen hierover. Zoals bekend, zullen we aan het einde van de vergadering stemmen over dit voorstel en de ingediende moties, zijnde de moties 25 t/m 33.

Dan stel ik voor dat we nu doorgaan met minimaal de eerste termijn van het volgende Statenvoorstel. Ik had beloofd dat we tussen zes en half zeven de vergadering zouden schorsen voor een korte dinerpauze. Ik stel me voor dat dat nog steeds zou kunnen lukken ongeveer op het moment dat we de eerste termijn hebben afgerond zoals voorzien bij Statenvoorstel 09/20, de Datavisie.

09/20 Vaststelling Datavisie Provincie Noord-Brabant 2020-2025

De **voorzitter**: Ik open de beraadslagingen en merk op dat er een tweetal maidenspeeches zullen zijn. Dat betreft ook de eerste bijdrage in de eerste termijn van de VVD-fractie, die zal worden geleverd door de heer Robert Janssen. Zoals bekend geen ritueel met bloemen in de zaal, maar straks, of wie weet wanneer, thuis bezorgd. Aan de heer Janssen het woord voor zijn maidenspeech.

De heer **Janssen** (VVD): Ja, dank je wel, voorzitter. Digitalisering, dataficering, is fascinerend, uitdagend, innovatief, snel, maar tegelijkertijd soms ongrijpbaar, risicovol: wordt er wel op de juiste manier met privacy omgegaan? Kortom, digitalisering, dataficering, is balanceren op een koord, maar volgens ons heeft dat koord wel de dikte van een stevige kabel...

De **voorzitter**: Mijnheer Janssen, ik moet toch even interrumperen, want het zou eeuwig zonde zijn als uw maidenspeech niet ook met beeld zou worden gelardeerd..., en dat gebeurt nu wel. Ga uw gang.

De heer **Janssen** (VVD): Maar dan kan ik mijn speech niet meer zien, dus dan heb ik een probleem.

De **voorzitter**: Ach ja, kijk, dat is nou het dilemma...

De heer **Janssen** (VVD): Dat is een iPad-probleem.

De **voorzitter**: Nou, we hebben u nu een paar seconden mooi in beeld gehad, dan weten we dat het om die reden is dat u even weg bent. Succes met uw speech!

De heer **Janssen** (VVD): Dank u wel.

We leven in een digitale wereld, die steeds verder gaat. De recente coronatijd maakt maar weer eens duidelijk hoe groot de invloed van de digitale wereld inmiddels op ons leven en ons werk is. Als provincie spelen we ook in op de digitale transformatie. Dit is ook noodzakelijk om de beleidsambities voor de komende jaren te kunnen realiseren. We kunnen en willen in deze wereld niet meer zonder data. Maar dat vraagt wel om duidelijke spelregels en richtlijnen. Daarom is het zo belangrijk dat we deze Datavisie Provincie Noord-Brabant 2020-2025, 'Waardengedreven, digitaal transformeren', vandaag vaststellen. De datavisie biedt een kader om op een goed doordachte manier de kansen te benutten en de risico's te vermijden. Deze nota verdiept en bouwt voort op de nota Digitalisering, die meer gericht is op de kansen in de data-economie, een onderwerp dat mij als woordvoerder economie enorm aanspreekt. Ik ben dan ook erg blij dat ik de kans heb gekregen van mijn fractie mijn maidenspeech te houden over dit belangrijke onderwerp. Zoals ik net al aangaf: we leven in een wereld waar we niet meer zonder data kunnen, waar we met bijvoorbeeld artificial intelligence veel kansen kunnen benutten. Natuurlijk vindt de VVD ook het afspreken van spelregels belangrijk. Af en toe met elkaar in de spiegel kijken of we nog met de goede dingen bezig zijn, of toch niet per ongeluk ergens een grens overschrijden, is eveneens belangrijk en daarom is de VVD blij dat deze vernieuwde datavisie op tafel ligt als richtinggevend kader.

Met de komst van het JADS, Jheronimus Academy of Data Science, de langverwachte universiteit van 's-Hertogenbosch, heeft Brabant een troef in handen om met 's-Hertogenbosch als BIT Data-hoofdstad, Brainport met al z'n innovaties en alle andere kennisintensieve, innovatieve steden en regio's dé provincie van Nederland te zijn, waar we een leidende rol spelen als het gaat om digitalisering, innovaties en data. Hier zien wij ook de perfecte samenwerking tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid. Samen bereik je veel meer dan alleen.

We hebben als Staten inmiddels uitvoerig gesproken over deze datavisie en er zijn zelfs twee themavergaderingen aan gewijd. Blij was de fractie van de VVD met de verhelderende nota van onze gedeputeerde. Deze datavisie vervangt, integreert en consolideert het huidige ICT-beleid, de ICT-kernnota 2013 en het Informatiebeleid 2015. In deze datavisie worden twee processen ten aanzien van veiligheid, natuur en veehouderij als voorbeeld genoemd, om de komende jaren stappen op te zetten. Er zijn er natuurlijk veel meer, zoals beheer en onderhoud van onze wegen, op het gebied van wonen, werken en economie. Als provincie hebben we een belangrijke rol, ook naar de gemeentes toe. Deze visie zal de

bestuurskracht vergroten in Brabant, doordat we data en kennis die we als provincie hebben gaan delen en data slimmer zullen uitvragen.

De uitgangspunten en de leidende ethische principes onderschrijven wij als VVD volledig, net als de noodzaak dat een CIO-office nodig is om de datavisie te realiseren en de ICT-systemen verder te ontwikkelen, om zo de komende jaren de juiste balans op het koord, of in dit geval misschien balans op de datakabel, te houden. Wij wensen gedeputeerden veel succes met de verdere uitvoering van de datavisie.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Janssen en feliciteer hem met zijn maidenspeech. Wij hebben toch in de zaal kunnen genieten van een beeld. De techniek was zo ver, dat tekent deze visie, dat we én geluid én beeld hadden. We wensen u dat ook in de toekomst toe. Het is geloof ik Moederdag en geen Vaderdag, maar misschien een extra scherm, dat zou best aardig zijn voor een volgende keer. Maar complimenten.

Dan gaan we nu naar de CDA-fractie, bij monde van de heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Ja, dank je wel, voorzitter. Voorzitter. Hier ligt een prima voorstel. Het CDA ziet volop het belang van digitalisering en dataficering en wij zijn ervan overtuigd dat dit ons gaat helpen bij het maken en bij het uitvoeren van beleid. Het is ook niet voor niks dat dit onderwerp terugkomt in het bestuursakkoord dat gisteren bekend is geworden.

De twee belangrijkste punten die maken dat wij dit een goed voorstel vinden wil ik er heel even uitlichten. Het eerste is dat wij het belangrijk vinden dat het hier gaat om een visie op hoofdlijnen en dat deze visie het kader is voor de uitwerking op meer concreet niveau voor de verschillende beleidsterreinen. Die uitwerking zien we dan ook graag tegemoet.

Het tweede belangrijke punt is dat we in dit voorstel een hele goede balans zien tussen aan de ene kant de kansen die de digitale transformatie biedt en aan de andere kant de risico's op het gebied van privacy en ethiek. Met name de 8 principes die in dit voorstel zijn opgenomen zorgen naar ons idee voor borging van de privacy en van de ethische kant.

Tot slot, voorzitter, vragen wij bij de verdere uitwerking ruimte te bieden voor de input vanuit de verschillende beleidsterreinen zelf, want op die manier krijgen we nog waardevollere output.

Tot zover, voorzitter, dank je wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Thijssen voor zijn bijdrage. Dan ben ik nu bij de SP-fractie. De heer Everling heeft het woord.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank je wel, voorzitter. Ik begon in de eerste themavergadering met deze zin: "Het kiezen voor bepaalde algoritmen en het doorgronden en handelen op basis van data is mensenwerk." Als je kijkt naar de datavisie zoals die er ligt, ja, je ziet er echt wel elementen in en ik ben ook al blij dat je een bepaalde mate van de menselijke maat erin terug leest. De heer Thijssen haalde daarnet de 8 principes aan. Die zijn 'an sich' goed, alleen mis ik daar nog een stukje in. Ik mis daar eigenlijk nog het stukje in dat het hele handelen op basis van data, met data, het vergaren van data, de instrumenten kiezen, de algoritmen kiezen die je daarbij gebruikt, mensenwerk is, en de onderkenning daarvan. Dat lijkt misschien klein bier, maar dat is het eigenlijk nou juist net niet. Ook destijds gaf ik al aan dat data onafhankelijk lijkt, maar dat het vaak verre is van dat. Je maakt daar keuzes in, hoe je daarmee omgaat, en daarvan moet je je te allen tijde bewust zijn. Om die reden hebben wij een amendement, dat net dat stukje, de onderkenning dat het omgaan met data mensenwerk is, daarin geborgd wordt. Dus dat willen wij graag toegevoegd zien aan het voorliggende voorstel. Verder moge het duidelijk zijn dat het ICT-beleid van onze provincie echt aan vernieuwing en herziening toe was. Wat dat betreft goed bezig, maar ik vind dit extra stukje borging,

de extra onderkenning dat data mensenwerk is, wel van belang dat dat toegevoegd wordt aan de visie zoals die voorligt.

Dank u wel, voorzitter.

Amendement A16-2020: Data is mensenwerk

“Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 8 mei 2020, behandelend het Statenvoorstel 09/20 over vaststelling Datavisie Provincie Noord-Brabant 2020-2025; besluiten, dat de volgende tekst aan het ontwerpbesluit van het Statenvoorstel wordt toegevoegd als laatste gedachtestreepje onder de overwegingen:

‘Het verwerken, analyseren en hanteren van data uiteindelijk mensenwerk is en zou moeten blijven’;

besluiten, dat de volgende tekst aan het ontwerpbesluit van het Statenvoorstel wordt toegevoegd onder besluit nummer 1, een nieuw besluit nummer 2 wordt toegevoegd:

‘2. Aan de Datavisie een onderliggend ethisch principe toe te voegen, voorafgaand aan de acht genoemde principes: ‘We onderkennen dat het kiezen van de te gebruiken algoritmen, de inzet daarvan en het analyseren en handelen op basis van data mensenwerk is’;

besluiten, dat ontwerpbesluit 2 wordt hernoemd naar ontwerpbesluit 3.

Toelichting:

In haar huidige vorm onderkent de Datavisie te weinig dat het werken met data, van het programmeren van algoritmen tot het maken van keuze welke je inzet en van het analyseren en verwerken van data tot het gebruiken van data voor beleid, mensenwerk is. Deze onderkenning lijkt vanzelfsprekend, maar in een tijd waarin data vaak leidend is voor beleid en dataverzameling en analyse gemeengoed is moeten we onszelf blijven herinneren aan dit onderliggende principe.”

Maarten Everling, SP.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Everling. Hij heeft het over een amendement. Ik schat in dat dat amendement 16 gaat worden. De griffier bevestigt dat en dat zal zo digitaal dan ook beschikbaar zijn. Dan zijn we nu bij de fractie van D66, bij monde van de heer Meijer. Aan hem het woord.

De heer **Meijer** (D66): Dank u wel. Voorzitter. Voorzitter. Ik kan het niet nalaten om deze inbreng te beginnen met een klein, goedbedoeld plaagstootje in de richting van de heer Van der Maat, want zijn literaire ontwikkeling is noemenswaardig. Waar de OV-visie las als een vrolijk weekblad als de Donald Duck, hebben we vandaag met de datavisie een stevig werk van Bordewijk te pakken. Zoals u van mij gewoon bent, refereer ik in de Staten graag aan mijn ouders, en zeker vlak voor Moederdag ontkom ik daar niet aan. Mijn moeder is bibliothecaresse, moet u weten, dus met dankzegging aan haar heb ik ook deze stevige pil weten te doorgronden, maar voor de gemiddelde Brabander is dit schrijfsel zeker niet geschikt. Ik begrijp de complexiteit van de materie, maar wellicht kan het college de ambtelijke organisatie hier toch wat op bijsturen in de toekomst.

De visie van D66 is dat technologie kansen moet bieden aan welvaart en welzijn. Data en informatie kan helpen om vrijheden van Brabanders te vergroten, bijvoorbeeld door de luchtkwaliteit actueel en transparant te presenteren, zodat ook inwoners in Oost-Brabant die zorgen hebben over hun gezondheid direct weten waar ze aan toe zijn. Want er zijn veel zorgen in deze regio, die door Q-koorts toch al een trauma heeft opgelopen. Data en informatie kan deze inwoners helpen om de keuzes die door de overheid zijn gemaakt in het verleden, beter te begrijpen en ter discussie te stellen. Zo kan data bijdragen aan de versteviging van onze democratie, mits je er goed mee omgaat tenminste, want we kennen allemaal ook de voorbeelden van misbruik van data. De Rijksoverheid laat ons bij monde van minister De Jonge deze weken zien hoe het niét moet. Het toont ons dat we te maken hebben met een voortdurende zoektocht naar evenwicht – de VVD-fractie refereerde er ook al aan –: evenwicht tussen vrijheid en transparantie enerzijds

en inperking en onnodige bemoeizucht anderzijds. D66 is dan ook blij dat deze datavisie spreekt over principes en waarden, en terecht worden ook ethische dilemma's door dit college onderkend. Het is bij dergelijke vraagstukken van belang om dilemma's te bespreken met de omgeving: toetsen of de afwegingen in balans zijn, onderzoeken of redeneerlijnen standhouden, verkennen of er geen sprake is van tunnelvisie. Daarbij helpt het als externe deskundigen meedenken, gevraagd en ongevraagd. In Brabant zijn hiervoor veel mogelijkheden. Met name het JADS springt hierbij in het oog. D66 dient daarom samen met GroenLinks een motie in om een klankbord op te richten, waardoor het college én Provinciale Staten een sparringpartner hebben bij dit soort vraagstukken.

Voorzitter. Ook voor ons als Provinciale Staten is datagedreven werken nog nieuw. Onze toezichthoudende rol zal veranderen wanneer beleid meer en meer gebaseerd zal worden op data en algoritmen. Wat betekent dat eigenlijk voor ons? Wij zien hierover in het voorliggende stuk nog redelijk weinig uitwerking, en dat is waarschijnlijk een bewuste keuze, omdat ik het college ken als zuiver in de rolopvatting, en dat is terecht. Dit is een vraagstuk voor ons als Statenleden en het zou goed zijn als we dit in een werkgroep verder als Staten met elkaar uitwerken. Daarom heeft D66 een motie ingediend.

Voorzitter, tot slot. D66 is blij dat de provincie Noord-Brabant aanhaakt bij de trein van de vooruitgang en de waardengedreven digitale transformatie. Laten we samen zorgen dat de trein op het juiste spoor blijft en vooral in balans.

Motie M34-2020: 'Digitaal transformeren' ook voor Statenleden

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 8 mei 2020, behandelend het Statenvoorstel 09/20 over de Voorstel

vaststelling Datavisie Provincie Noord-Brabant 2020-2025;

constaterende dat:

- de provincie Noord-Brabant vandaag haar datavisie 'Waardengedreven digitaal transformeren' vast wil stellen;
- deze visie het huidige ICT-beleid wil vervangen en daarmee een nieuw kader biedt voor de wijze waarop de provincie omgaat met digitalisering, data en ICT;
- Provinciale Staten in het besluitvormingstraject op diverse gelegenheden grote betrokkenheid heeft getoond;

overwegende dat:

- de nieuwe datavisie uitgaat van grote transitie; ook in ons eigen handelen als politici;
- datagedreven provinciaal beleid niet enkel een zaak is van de uitvoerende macht, maar zeker ook zaak is voor de controlerende macht;
- er - in lijn met de datavisie - nog veel geleerd moet worden over de invulling van deze transitie in handelen van de Provinciale Staten.

besluiten:

- een werkgroep in te stellen waarin Provinciale Staten met elkaar verder uitwerken op welke wijze de taakinfilling transformeert als gevolg van de implementatie van de datavisie;

en gaan over tot de orde van de dag."

Arend Meijer, D66

Michiel Philippart, GroenLinks.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Meijer. Ik schat in dat dit dan motie 34 gaat worden. De griffier bevestigt dat en die zal worden toegevoegd. Dank voor uw bijdrage. Dan zijn we nu bij de fractie van GroenLinks. Het woord is aan de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, goeienavond.

Voorzitter. Eind februari zijn krachtige antibiotica gevonden voor twee van de drie gevaarlijkste resistente bacteriën op aarde dankzij zelflerende algoritmen in bergen data, onverwerkbaar voor de mens. Op datzelfde moment komen in onze zusterprovincie Jiangsu burgers op een zwarte lijst te staan, omdat ze te vaak door rood hebben gelopen of anderszins ongehoorzaam zijn en nu de trein niet meer mogen nemen, of hun provincie niet meer mogen verlaten. Dankzij artificiële intelligentie. Datzelfde Chinese ministerie van Openbare Veiligheid, waar Nederlandse bedrijven emotieherkenningssoftware aan hebben verkocht, volgt de Oeigoerse bevolking aan de hand van hun typische uiterlijke kenmerken met behulp van gezichtsherkenningcamera's. Volgens mensenrechtenorganisaties worden gezinnen definitief gescheiden in concentratiekampen en jonge kinderen gehersenspoeld om de moslimminderheid homeopathisch te verdunnen. De Washington Post berichtte twee maanden terug dat het mogelijk al gaat over meer dan 1 miljoen mensen. Dankzij AI. Een toilet dat iedere gebruiker op basis van zijn boodschap kan vertellen hoe gezond hij is, singles duurzaam aan elkaar koppelen, het grootste taxibedrijf ter wereld worden zonder ooit een taxi te bezitten: allemaal AI, gevoerd met zoveel mogelijk kwalitatieve data. Het unieke aan deze waardevolle grondstof is dat het amper iets kost en alleen maar groeit, bij overheden, bedrijven en mensen. Een gedegen ethische reflectie is daarom onontbeerlijk om de data ten goede te laten komen aan de publieke zaak waarvoor wij hier zitten.

Het voorliggende voorstel beantwoordt aan de noodzaak van het hebben van een datavisie en ik complimenteer de heer Van Gruijthuisen dan ook dat hij dit onderwerp zo snel heeft opgepakt, extra ruimte heeft gemaakt voor ideeënuitswisseling en openstaat voor een gezamenlijk proces met PS, om het digitaliseringsbeleid als levend document te verbeteren, want ik deel zijn noodzaak van een waardengedreven digitale transformatie. Want technologie is niet deterministisch, getuige ook het verschil tussen het Chinese staatssurveillance en het Amerikaanse model, waar een paar monopolisten vrijwel alle data in handen hebben. Een Europees model is het publieksmodel, waar de mens centraal staat. Zoals de Europese Commissie het aangeeft: the human-centric approach staat in het centrum. Als wereldwijde technologische hotspot dragen wij in Noord-Brabant een bijzondere verantwoordelijkheid om publieke waarden, zoals menselijke waardigheid en vrijheid, ook in China met westerse technologieën, gelijke behandeling en een eerlijke rechtsgang, te beschermen en te vertalen naar ons digitaliserings- en databeleid. In het Statenvoorstel wordt niet gerept over het fundamentele basisprincipe dat de mens centraal staat. Graag een reactie van de gedeputeerde op dit punt.

Hoe verzekeren wij menselijke, politieke en bestuurlijke controle op besluiten van algoritmen? Hoe wordt dat transparant en begrijpelijk gemaakt? Hoe kunnen wij bedrijven en overheden helpen om te profiteren van elkaars data? Hoe maak je non-personal data open source en handzaam beschikbaar? Ik verwacht geen antwoorden op deze vragen van de gedeputeerde, maar een visie op deze hoe-vragen, waar het zo over ging in de themabijeenkomsten, ontbreekt, terwijl er wel uitgangspunten en principes zijn die voor vijf jaar vast komen te liggen. Zo baart het mij grote zorgen dat er noch in de datavisie, noch in het Statenvoorstel überhaupt wordt gesproken over dataopslag, niet centraal, niet decentraal, niet gedifferentieerd tussen bedrijven, personen en overheden, voor thematieken als data-uitwisseling, interoperabiliteit, dataminimalisatie en differentiatie tussen persoons- en open data en een mix van databestanden. Het wordt niet of amper betrokken, laat staan verwerkt in de principes. Waar je bedrijven juist moet stimuleren om niet-persoonsdata te verwerken, toe te passen en te delen met elkaar en overheden en vice versa, daar dien je de data van je burgers juist te beschermen en hen in positie te zetten. De grootste uitdagingen qua data, eveneens onbeschreven in de twee stukken, gaat over de beschikbaarheid ervan, in het bijzonder de kwaliteit die gebruikt en hergebruikt kan worden, en in het bijzonder in het midden- en klein bedrijf dat mijlenver achterloopt met het gebruik van AI, ondanks de zin over het 2030-droombeeld.

Ik heb hiervoor geprobeerd aan te geven welke ontbrekende thema's in mijn optiek inherent zijn aan een datavisie. Het andere punt waar ik tegen aanloop bij het beoordelen van dit voorstel is dat het weliswaar een datavisie heet, maar eigenlijk een datavisie en digitaliseringsvisie tracht te zijn. Het voorstel spreekt

namelijk over de reikwijdte van een breed scala aan technologieën en in de titels van de principes wordt over zowel technologisch, algoritmisch, digitaliserings- als dataïstisch perspectief gesproken. Het is daarom veel breder dan data en daarom is een goed doordachte ethische omkadering nog veel gewenster. Is de gedeputeerde dit met mij eens? En mag ik de toezeggingen van de gedeputeerde in de themabijeenkomsten zo opvatten dat dit Statenvoorstel een levend document betreft en in de komende jaren in samenwerking met de Staten de principes en de uitgangspunten kunnen worden herijkt, aangevuld met extern advies van experts, zoals het Rathenau Instituut, JADS, BrabantKennis en BrabantAdvies? En welke status heeft de memo die we hebben gekregen, die niet bij de stukken zat, nu eigenlijk in deze beraadslaging? En hoe kijkt de gedeputeerde aan tegen de oprichting van een ethische klankbordgroep om waardengedreven digitaal te transformeren, waar bijvoorbeeld de experts die ik net noemde hun advies in kunnen geven? Het Rathenau Instituut heeft een specifiek rapport namens VNG geschreven over...

De **voorzitter**: Mijnheer Philippart, wilt u gaan afronden?

De heer **Philippart** (GL): Ja, ik rond af. ... een specifiek dossier geschreven over waardengedreven digitalisering. Kunnen we dat ook in de provincie vragen?

Voorzitter, ik rond af. De technologische revolutie zal ieder facet van ons leven ingrijpend veranderen en hoe moeilijk dat misschien nu ook voor te stellen is, we staan pas aan het prille begin. Nanotechnologie, biotechnologie en quantum-computing staan nog in de kinderschoenen. Technologie is niet deterministisch, maar stuurbaar. De markt ontwikkelde coronavaccins een aantal jaar terug niet door omdat het economisch niet aantrekkelijk was, terwijl de MIT-universiteit twee maanden terug essentiële antibiotica tegen resistente bacteriën vond met AI, zonder winstoogmerk, maar met het oog op het publieke belang. Dank u wel.

Motie M35-2020: Onderzoek waardevol digitaliseren

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 8 mei 2020, behandelend het Statenvoorstel 09/20 over de vaststelling Datavisie Provincie Noord-Brabant 2020-2025;

constaterende dat:

- de datavisie niet op een wetenschappelijke grond is gestoeld;
- in totaal drie externe bronnen worden gebruikt voor de datavisie, te weten het journalistiek onafhankelijke De Correspondent over de vraag wat een algoritme is, het digitaal commerciële CFO-magazine over datamining bij bedrijven en een nieuwsartikel van de universiteit Twente over smartgrids;
- er leidende ethische principes worden geformuleerd aangaande dataficering en digitalisering in de datavisie voor de komende vijf jaar;

overwegende dat:

- de datavisie een 'levend document' is en jaarlijkse geëvalueerd wordt;
- het opdoen van diepgaande kennis over digitalisering bij GS, PS en ambtenaren van de provincie Noord-Brabant bijdraagt aan betere afwegingen en kaderstellende rol inzake digitaliseringsbeleid;
- het Rathenau Instituut een rapport heeft geschreven voor de VNG om lokale bestuurders te adviseren in 'Waardevol digitaliseren: Hoe lokale bestuurders vanuit publiek perspectief mee kunnen doen aan het 'technologiespel';

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- om het Rathenau Instituut een soortgelijk rapport te laten schrijven over de provinciale praktijk met case study Brabant en bijbehorende datavisie;

en gaan over tot de orde van de dag."

Michiel Philippart, GroenLinks.

Motie M37-2020: Oprichting ethische klankbordgroep

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 8 mei 2020, behandelend het Statenvoorstel 09/20 over de Vaststelling Datavisie Provincie Noord-Brabant 2020-2025;

constaterende dat:

- digitalisering en dataficering op alle aspecten van het leven invloed hebben, waardoor ethische omkadering inzake het gebruik van algoritmes, data en technologie noodzakelijk is om fundamentele grondrechten zoals menselijke waardigheid, vrijheid, gelijke behandeling en een eerlijke rechtsgang te beschermen;
- de provincie Noord-Brabant in haar datavisie uitgangspunten benoemt waarlangs zij de belangrijkste ethische vraagstukken die samenhangen met de digitale transformatie wil toetsen;
- en daarbij ook de leidende (ethische) principes heeft geformuleerd in de datavisie die gaan over data, algoritmen en technologie;

overwegende dat:

- de datavisie een 'levend document' is en jaarlijkse geëvalueerd wordt;
- een diepgaande ethische afweging beter gemaakt kan na consult van (externe) onafhankelijke partners;
- diverse kennisinstellingen in Brabant hun expertise aangeboden hebben om mee te werken aan de digitale transformatie;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- tot de oprichting van een ethische klankbordgroep voor 'Waardengedreven digitaal transformeren', waar experts vanuit bijvoorbeeld het Rathenau Instituut, BrabantKennis, BrabantAdvies en JADS voor Gedeputeerde en Provinciale Staten jaarlijks gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen over het digitaliseringsbeleid van de provincie Noord-Brabant;

en gaan over tot de orde van de dag."

Michiel Philippart, GroenLinks

Arend Meijer, D66.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Philippart voor zijn bijdrage. Dan zijn we nu bij de fractie van de PVV. Mevrouw Van der Kammen heeft het woord.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Zoals de PVV in de themabijeenkomsten over dit onderwerp ook al heeft betoogd, ligt hier eigenlijk een heel incompleet voorstel in een setting die ook nog niet volwassen is. Met veel poeha en proza vertelt de provincie dat zij bij de beleidsvorming meer rekening gaat houden met het gebruik van data en digitale mogelijkheden en GS noemt daar ook een aantal toepassingen bij. Voorzitter. Op zich is het gebruik van data, daar is helemaal niets mis mee. Dat is prima, het is ook helemaal niets nieuws. Het was namelijk in 2013 ook al de inzet en de insteek. En toen lag er een heldere ICT-kadernota waarin strategische keuzes ten aanzien van ICT-organisatie, voorzieningen en architectuur onderbouwd aanwezig waren. Het huidige voorstel Datavisie beoogt die kadernota ICT-beleid uit 2013 en de Informatievisie uit 2015 te vervangen. Maar de notitie bevat helemaal niets over hoe de provincie gaat borgen dat deugdelijke digitalisering van de grond komt, over hoe de provincie gaat zorgen voor naleving van privacy issues, over ICT-governance, kritische reflectie op algoritmes, et cetera. Niets over het eigenaarschap van data, ICT-auditfunctie, de noodzaak van afbouw van legacy-systemen, de visie op architectuur of sourcing en niets over het voldoen aan archiveringsregels. Dat waren in de ICT-kadernota nog allemaal onderwerpen van belang, en die thema's ontbreken hier volledig.

Welke lessen heeft het college geleerd uit de kadernota ICT? Waar staat de ICT van deze provincie? Wat moeten we vasthouden, welk ingeslagen pad bleek minder succesvol, en welke thema's zijn na al die jaren nog steeds niet van de grond gekomen? Waar moeten we nou qua strategie op voortbouwen? Het wordt allemaal niet geadresseerd. Deze datavisie is alleen maar een aaneenschakeling van gejubel over waar we data zoal voor kunnen inzetten.

Voorzitter, waarom wordt er geen woord besteed aan die stand van zaken ten aanzien van de ICT strategie? Misschien is het omdat de resultaten nogal tegenvallen, omdat veel van de zaken die in 2013 werden gesignaleerd en geagendeerd, nu nog steeds niet op orde zijn. Bijvoorbeeld: in 2013 werd een prioriteit gemaakt van het uitfaseren van oude systemen. Maar hoeveel ICT-systemen de provincie überhaupt in gebruik heeft, weet men tot op de dag van vandaag niet, alleen dat het een hele grote diversiteit is. In het provinciale verwerkersregister – verplichte kost voor organisaties om aan de bepalingen uit de privacywetgeving te voldoen – is veel onbekend of niet ingevuld. Verwerkersovereenkomsten zijn er niet, of men weet niet of ze er überhaupt zijn. Ja, daar ga je dan met je privacybeleid, en dat is er trouwens ook nog niet. De provincie weet ook niet hoeveel systemen er zijn die archiefwaardige informatie bevatten. Er is pas onlangs een inventarisatie gestart. Misschien wel dat die eindelijk is ingezet omdat de provinciearchivaris al vijf jaar om actie vraagt. Too little too late dus.

Over de provinciearchivaris gesproken: deze onafhankelijke toezichthouder heeft ook in zijn jaarverslag over 2019 over de uitvoering van archiefbeleid, waaronder ook informatiebeheer een belangrijke plek heeft, de nodige ontstellende bevindingen en conclusies. Ik neem u even mee in wat quotes: "In 2019 is onderzoek gedaan naar welke applicaties procesgebonden informatie bevatten en daarmee onder de Archiefwet vallen. Het bleek een onmogelijke operatie." "Uit mijn onderzoek bleek opnieuw dat er allerlei opslagmedia naast Corsica gebruikt worden, zoals netwerkschijven, websites en Sharepoint. Hierop wordt weinig tot geen beheer uitgevoerd." Ten aanzien van de aanschaf van applicaties constateert de provinciearchivaris dat er sprake is van een 'ongecontroleerde wildgroei' en hij mist 'centrale aansturing in dezen'. Ten aanzien van het niet voldoen aan vernietigingsverplichting van documenten overtreedt de provincie de Archiefwet alsmede de AVG. "Op het datakerkhof" – citaat – "van de provincie rust nu 15Tb aan bestanden", aldus de provinciearchivaris.

Voorzitter. Ik zou de collega's het verslag, net als dat van de voorgaande jaren, willen aanbevelen. Het is lezenswaardig en wellicht opent het de ogen van Statenleden over waar de provincie staat ten aanzien van informatie en ICT. Het is in die context, in die context van alles wat er niet goed gaat, in die constellatie, dat dit college meent om groots met data en met algoritmes te moeten gaan knoeien. Als je niet weet wat je aan het doen bent als het gaat om privacy, data-eigendom, data-archivering, als je het niet op orde hebt, informatiebeheer, dan zou de boodschap nu eigenlijk moeten zijn: begin daar nog niet aan, breng eerst nou eens die basis op orde, zoals je dat eigenlijk in 2013 al had voorgenomen.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van der Kammen voor haar bijdrage. Dan zijn we nu bij de fractie van 50PLUS aanbeland, bij de heer Spooren, die zijn maidenspeech houdt. Ik wens hem daarbij veel succes en geef hem graag het woord. De heer Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Ja, vandaag mijn maidenspeech, maar het voelt niet echt feestelijk. Ik denk aan Rinus van Weert, die onlangs is overleden, en voor wie ik in de plaats ben gekomen. Ik houd het dan ook kort en hoop snel weer in de Statenzaal met elkaar face to face in debat te kunnen gaan, wat natuurlijk ook veel persoonlijker is dan op deze digitale wijze.

Aan het belang van dit onderwerp is door de voorgaande sprekers al veel aandacht besteed. Ik ga niet in herhaling vallen, maar de impact die de datavisie heeft is voor 50PLUS wel een onderwerp om er bovenop te zitten, nu en in de toekomst. Aan dit onderwerp zijn ook twee themadagen besteed, en in die

bijeenkomsten heeft de gedeputeerde veel aandacht besteed aan de vragen die in de bijeenkomsten door de partijen zijn gesteld. Voor 50PLUS gaf deze beantwoording voldoende vertrouwen dat het een zorgvuldig doordacht traject wordt, maar we houden de vinger aan de pols, want het gaat over privacy en de vrijheid van onze inwoners. De gedeputeerde heeft ook bevestigd dat het gaat om een dynamisch stappenplan, waarbij evaluatie/herijking op gezette tijden is ingebouwd en waarbij ook de transities optimaal samen worden voorbereid en geïmplementeerd. Over dit laatste punt gaat ook een amendement van D66 en onze vraag aan de gedeputeerde is of dit amendement een toevoeging is, of zijn, zoals in de themabijeenkomsten is toegezegd, deze stappen al ingepast in het plan?

Daar wil ik het in eerste termijn bij laten, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Spooren voor zijn maidenspeech. Fijn dat u ook uw gewaardeerde voorganger Rinus van Weert nog even noemde. Wij denken aan hem en aan zijn familie. Het is uw maidenspeech, dus komen er bloemen, maar die worden, zoals u al aangaf en verwachtte, thuis bezorgd. Dan zijn we nu bij de Partij voor de Dieren. Mevrouw Vlasveld heeft het woord.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel.

In een wereld die steeds technologischer en digitaler wordt, is het van belang dat Noord-Brabant daar een bijbehorende visie over heeft. Dit stuk voldoet daar wat ons betreft aan. In eerdere themabijeenkomsten is uitgebreid gesproken over het gebruik van algoritmes en privacy. De Partij voor de Dieren is een van de grootste voorstanders van privacybescherming van burgers. Onder het mom van veiligheid, en dat is handig, raakt de burger stukje bij beetje digitale vrijheid kwijt. U kunt er dan ook op rekenen dat wij hier in Brabant de vinger aan de pols blijven houden, om dit recht van de burger te beschermen.

Verder, voorzitter. Digitalisering en toename van data brengt met zich mee dat er steeds meer vraag is naar datacentra. Naast dat deze centra een ruimtelijk vraagstuk zijn, brengen ze ook een energievraagstuk met zich mee. Servers genereren veel warmte en het koelen ervan kost veel energie. Brabant kent twaalf datacentra, waarvan eentje in Eindhoven dient als voorbeeld van hoe restwarmte op een duurzame manier kan worden ingezet. Dit lijkt vooralsnog de enige te zijn. Wel komt er een test in 's-Hertogenbosch met de restwarmte van een datacentrum daar. Landelijk gezien is de RVO bezig om te kijken hoe restwarmte op een duurzame manier kan worden ingezet. De genoemde voorbeelden daar spelen zich niet af in Brabant, vandaar dat mijn fractie een motie in zal dienen waarin wij GS oproepen om een voorstel te doen voor een Brabant-brede inzet voor duurzaam restwarmtegebruik. De veelvuldig genoemde innovatiekracht van Brabant kan zich hierin op haar best profileren.

Dank u wel.

Motie M36-2020: Brabant-brede inzet op restwarmtegebruik bij datacentra

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 8 mei 2020, behandelend Statenvoorstel 09/20 vaststelling Datavisie Provincie Noord-Brabant 2020-2025;

constaterende dat

- in Brabant twaalf datacentra staan;¹
- er een gestage toename is in oppervlakte van, en energieverbruik door, datacentra;²

overwegende dat

- warmte een aanzienlijke (deel)opgave in de energietransitie is;
- het restwarmtegebruik van een datacenter in Eindhoven als succesvoorbeeld wordt beschouwd;³
- momenteel een verkenning uitgevoerd wordt of restwarmtebenutting van een datacenter in de gemeente 's-Hertogenbosch op het industrieterrein 'De Brand' kan worden gerealiseerd;⁴
- het bij de provincie echter niet bekend is welke initiatieven door/voor de andere datacentra in onze provincie worden ondernomen op het gebied van restwarmtegebruik;⁵

verzoeken Gedeputeerde Staten

- aan Provinciale Staten een voorstel te doen toekomen over een Brabant-brede inzet op restwarmtegebruik bij datacentra; en gaan over tot de orde van de dag."

¹ <https://noord-brabant.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=10292284d5024bea9e3e9e594d110eb3>

² <https://tweakers.net/nieuwsZI53918/totaal-vermogen-nederlandse-datacenters-stijgt-naar-1391mw.html>

³ <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2018/03/Restwarmte-uit-datacenters.pdf>

⁴ Beantwoording technische vragen:

<https://brainps.brabant.nl/media/2ca008bd4c634eb2a7a9055b6cd7d41c.pdf?la=nl&hash=D053DDPCC4C24056EB7B1FB8B3D029CB21BAEB70>

⁵ Beantwoording technische vragen:

<https://brainps.brabant.nl/media/2ca008bd4c634eb2a7a9055b6cd7d41c.pdf?la=nl&hash=D053DDPCC4C24056EB7B1FB8B3D029CB21BAEB70>

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren

Arend Meijer, D66.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Vlasveld. Ik denk dat uw motie nummer 36 zal krijgen, omdat er ook nog een motie door de fractie van GroenLinks is ingediend, en die krijgt nummer 35. Dat is een motie die de heer Philippart had willen noemen. Ik stel voor het nu praktisch op te lossen: hij 35, u 36. En dan nu het woord aan de heer Van Pinxteren van Lokaal Brabant.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. De datavisie, dat hebben meerdere partijen al gezegd, is een belangrijke verandering/verbetering die we tegemoet gaan. De vernieuwing is en was nodig. Dit is een heel belangrijk traject, maar ook een risicovol traject, zeker daar waar een stuk mensenwerk omgaat naar algoritme en heel veel data waar we iets mee kunnen, of iets mee zouden kunnen misbruiken. Laten we met elkaar kijken hoe we dat in de toekomst het beste invullen. Ik ben heel benieuwd naar het antwoord van de gedeputeerde op de inbreng van de heer Meijer en de heer Philippart, hoe hiermee om te gaan en of hierbij ondersteuning dan wel sparringpartners van buiten gebruikt gaan worden om dit zo zorgvuldig mogelijk te doen.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Pinxteren. Dan nu de laatste in de rij, de fractie van de ChristenUnie-SGP, bij monde van de heer Vreugdenhil. Aan hem het woord.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter, ik zou graag een interruptie op Lokaal Brabant willen plegen.

De **voorzitter**: Daar hebben we een afspraak voor: dat u dat via de chat doet.

De heer **Meijer** (D66): Dat heb ik gedaan.

De **voorzitter**: Dat is vreemd, u zat niet in mijn chatbox, mijnheer Meijer, maar ga uw gang.

De heer **Meijer** (D66): We laten het onderzoeken! Ik had een vraag aan de fractie van Lokaal Brabant, omdat in de vorige themabijeenkomst door uw partij nadrukkelijk ook stilgestaan is bij het leertraject dat ook beleidsmedewerkers moeten doorgaan als het gaat over datagedreven werken. Ik had eigenlijk verwacht dat u in uw inbreng daar iets meer over zou zeggen, misschien een motie over zou indienen,

omdat we daar in de themabijeenkomst een soort van afspraak over hadden. Daarom heb ik hem zelf ook niet genoemd. Maar laat ik hem dan voor het doel leggen. Bent u het met mij eens dat er ook een leer- en ontwikkeltraject zou moeten zijn voor beleidsmedewerkers binnen het provinciehuis, om meer datagedreven te gaan werken en bent u bereid om daar dan ook op te investeren?

De **voorzitter**: Ik dank de heer Meijer. De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ik begrijp de vraag van de heer Meijer. Ik denk dat het zich niet alleen beperkt tot beleidsmedewerkers, ik denk dat in principe een veel grotere groep mensen in de toekomst zal moeten leren hiermee om te gaan, dat past bij het verandertraject. Ik hoor graag van de gedeputeerde of dat in het project voldoende ingebed is. Om een extra investering ga ik nu niet vragen, omdat ik dat ten eerste nog niet kan overzien en ik het antwoord afwacht van de gedeputeerde.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank de heer Van Pinxteren. Ik ben dan nu bij de fractie van ChristenUnie-SGP. De heer Vreugdenhil als laatste in de rij het woord.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Ja, die meneer Van Pinxteren praat al bijna als een gedeputeerde in zijn antwoorden.

Voorzitter. Ik kan niet heel veel meer toevoegen aan deze discussie. Ik was eigenlijk wel onder de indruk van de bijdrage van de heer Philippart. Natuurlijk, ik heb ook een aantal voorbeelden opgeschreven, maar de heer Philippart maakte indrukwekkend duidelijk hoe goed je de data kan gebruiken en tegelijkertijd wat ook de risico's zijn van het gebruik van de data. Ook voorbeelden hier in Nederland laten zien dat we hier echt heel zorgvuldig mee moeten omgaan. Ik denk dat het het belangrijkste is, wat ik ook haalde uit een aantal bijdragen die ik vandaag mocht horen, dat we onze eigen controle goed organiseren en daarmee ook voorkomen dat we die data ook op een verkeerde manier gaan gebruiken. We hebben ook in de themabijeenkomsten aan aantal vragen over de opslag ervan gesteld. Daarom wil ik eigenlijk de gedeputeerde vragen om heel specifiek in te gaan op de motie die door de heer Philippart en de heer Meijer is ingediend. Daar hoor ik graag de beantwoording op, want dat zal voor ons ook voor een groot gedeelte bepalen of wij voor dit voorstel kunnen stemmen, of dat we toch onze bezwaren daarin zwaarder moeten laten wegen. Dus graag het antwoord van de gedeputeerde op een heldere manier hierop. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil voor zijn bijdrage. Dan is hiermee het einde gekomen van de eerste termijn van de zijde van uw Staten. Ik had u in het vooruitzicht gesteld om zes uur ongeveer de dinerpauze te hebben. Excuses, het is tien minuten later geworden, maar nog redelijk binnen de marges van voorspelbaarheid die elk algoritme ons zal leren, denk ik. Ik schors de vergadering tot tien over half zeven.

Schorsing (18.12-18.51)

De **voorzitter**: De vergadering is heropend. Aan de orde is nu de eerste termijn van de zijde van het college over de datavisie. Het woord is aan gedeputeerde Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Goed om hier deze datavisie in de Staten te bespreken. Fijn om in deze bijzondere omstandigheden die mogelijkheid te hebben, want een aantal van de woordvoerders in de Staten hebben er al aan gerefereerd: het zijn bijzondere tijden en we zien dat data en digitalisering niet meer weg te denken zijn, ook niet in de periode waar we nu in zitten. Daar hebben we

een aantal goede voorbeelden van gezien, maar ook een aantal voorbeelden waarbij, nou ja, nog ruime is voor verbetering, of het nu gaat over hoe wij ermee omgaan in de gezondheidssector, op basis waarvan we mogelijke vaccins kunnen ontwikkelen, hoe we omgaan met het openbaar vervoer, of de verkeersstromen, hoe we de bezoekers in natuurgebieden, op de stranden en in de winkelcentra bekijken, in ieder geval hoe we daar de bezetting monitoren en daar de zaken zouden kunnen voorspellen. We zien ook, de heer Meijer refereerde daar volgens mij aan, wat minder goede voorbeelden rondom bijvoorbeeld een ontwikkeling van een app. Nou, laten we dat maar als leermeester ervaren, om te kijken hoe wij het beter zouden kunnen doen. Maar we zien ook dat we nu digitaal kunnen vergaderen en we zien ook dat niet alleen wij als provinciaal bestuur, maar dat iedereen de digitale mogelijkheden heeft ervaren en aan het ontwikkelen is om toch zoveel mogelijk business as usual doorgang te laten vinden. Wat als wij niet digitaal zouden kunnen vergaderen? Zou Nederland dan nog wel door kunnen gaan? Ikzelf zou zeggen: Nederland zou stilstaan als wij elkaar niet digitaal zouden kunnen ontmoeten, niet digitaal stukken zouden kunnen versturen, geen gebruik zouden kunnen maken van data en specifiek voor ons als provinciaal bestuur zou dit ook niet kunnen zonder de spoedwet zoals die is aangenomen. Op basis daarvan kunnen wij hier nu op deze manier vergaderen. En ik moet zeggen: daar ben ik wel een beetje trots op, dat dat op deze manier kan.

Het gaat hier niet zozeer om alle inhoudelijke zaken, maar je ziet dus dat data en digitalisering een steeds prominentere rol hebben in de samenleving. Als middenbestuur, als provinciaal bestuur, hebben we daar dus ook een opvatting over en een blik richting de toekomst. Deze datavisie wil op een abstractieniveau – daar kom ik dadelijk nog even op terug – een kader schetsen waarlangs wij de komende jaren kunnen gaan werken, sterker nog: waarlangs de komende jaren u als Provinciale Staten, en dan de inhoudelijke beleidsthema's, de woordvoerders op die belangrijke thema's, daadwerkelijk ook aan de slag kunnen gaan, en mijn collega's op de inhoudelijke programma's...

De **voorzitter**: Mijnheer de gedeputeerde, er is een interruptie van de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik vroeg me af of de heer Van Gruijthuijsen ervoor koos om het digitaal vergaderen dat we momenteel doen als voorbeeld te nemen van de mogelijkheden van digitalisering. Dan vond ik het wel een mooi haakje om hem te vragen of hij dit nou ziet als een mooie alternatieve werkwijze en modellering eigenlijk van het echte werk, om in zijn woorden te spreken: business as usual. Of ziet hij dit toch als een beperkte weergave van het hele democratisch proces dat wij normaal fysiek in het provinciehuis doorlopen, en dat eigenlijk de technologie hier laat zien dat het ons in beperkte mate wel kan ondersteunen, maar bij lange na niet de werkelijkheid representeert, zoals bijvoorbeeld databestanden dat ook nog wel eens willen doen?

De **voorzitter**: Oké, uw vraag is duidelijk. Het is in ieder geval in die zin beperkt, dat wij u niet zien, meneer Philippart. De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Gelukkig kan de heer Philippart door menselijk handelen zichzelf wel zichtbaar maken, vermoed ik. Nee, natuurlijk, mijnheer Philippart: zeker Brabanders zijn sociale dieren en wij komen het liefst bij elkaar om met elkaar van gedachten te wisselen, en dan is het goed dat wij nu de technologie hebben om toch de belangrijke besluiten die we als provinciaal bestuur moeten nemen, om ervoor te zorgen dat Brabant niet stil komt te staan, dat we daarvoor de technologie hebben. Ik ben er blij mee dat dat kan. Maar is het ideaal? Nee, ik moet zeggen: ik vind het jammer dat we nu niet met z'n allen in de Statenzaal kunnen zitten, zeker ook voor de mensen die zojuist hun maidenspeech hebben gehouden, dan hadden we nu niet digitaal hoeven te applaudisseren, maar hadden we gewoon echt de bos bloemen fysiek kunnen overhandigen, meneer Philippart.

De **voorzitter**: Oké. Ik zie dat de heer Van Gruijthuijsen ook zijn oude vertrouwde plekje in de Statenzaal heeft opgezocht, maar dit terzijde. Gaat u verder met uw betoog.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik was bezig te zeggen dat deze datavisie eigenlijk een startpunt is voor alle woordvoerders die op de specifieke beleidsterreinen woordvoerder zijn, om echt samen met het bestuur, met de collega-gedeputeerden, aan de slag te gaan om invulling te geven aan de manier waarop data en digitalisering gebruikt wordt, of het nu gaat over mobiliteit, over energie, over natuur, over economie...

De **voorzitter**: Interruptie wederom, in dit geval van mevrouw Van der Kammen. Aan u het woord.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, dank je wel. Ik hoorde de gedeputeerde het zojuist aan het begin van zijn betoog hebben over leermaterialen, in relatie tot die app waarmee van alles mis gaat. Ik ben eigenlijk wel heel erg benieuwd. De eigen organisatie van de afgelopen tien jaar, dat is eigenlijk leer materiaal genoeg, zou je zo denken. Maar het college vertikt het om ook maar één kritische noot aan reflectie te geven in de datavisie als het gaat om die afgelopen tien jaar ICT-informatie...

De **voorzitter**: En uw vraag is, mevrouw Van der Kammen?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Wil de gedeputeerde daar eens op reageren?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Het is goed dat u deze interruptie pleegt, mevrouw Van der Kammen, want ik was inderdaad vergeten aan te geven dat ik niet alleen vanuit het college hierover het woord voer, maar ook mijn collega de heer Van der Maat, en die zal ongetwijfeld van harte bereid zijn om dat element van de datavisie nog nader met u te bespreken.
Ik ga door, voorzitter.

De **voorzitter**: Ja, vervolgt u uw betoog.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Data en digitalisering is – ik heb dat laatst nog gezegd bij de tijdelijke commissie in de Tweede Kamer over de digitale toekomst – eigenlijk een wetenschap die jong en ontwikkeling is. Daarvoor moeten we dus ook goed oog hebben voor alle kansen, maar ook de risico's. Daar hebben een aantal van de woordvoerders van uw Staten al het een en ander over gezegd. Met deze datavisie hebben we ook op papier aangegeven dat we ons daar ontzettend van bewust zijn en dat we uitgangspunten en principes goed hebben beschreven. Het is een stevige ambitie, maar, en dan kom ik op de menselijke maat: de menselijke maat staat wat dit college betreft centraal. Daar hebben we ook in themavergaderingen al bij stilgestaan en in onze memo, die wat ons betreft integraal onderdeel uitmaakt van deze datavisie. Die memo diende als toelichting op de visie, hoe wij om kunnen gaan met die menselijke maat en met die publieke waarden die wij hier in de provincie zeer hoog in het vaandel hebben. Dat deze datavisie op een bepaald abstractieniveau is, is een bewuste keuze. Het zijn kaders, richtinggevende punten, maar uiteindelijk moet het landen bij de beleidsinhoudelijke thema's. Langs de knoppen die hier genoemd worden kunnen uw collega-woordvoerders de inhoud samen met de collega-gedeputeerden verder bepalen.

De **voorzitter**: Interruptie de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. De gedeputeerde zegt dat hij de menselijke maat centraal wil stellen. In het Statenvoorstel en in de datavisie komt het woord niet voor. Kunnen wij dan tot een overeenkomst komen, dat, zoals ik sprak over de human centric approach, die ook door de Europese Commissie zowel in hun datavisie als in hun visie op artificial intelligence centraal wordt gesteld in het begin, we die bij de vijf uitgangspunten als eerste, aangezien die centraal in het hele document stond, verankeren, op basis ook van de wetenschappelijke literatuur die er is rondom de human centric approach van data-oplossingen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): U loopt iets voor op mijn betoog, meneer Philippart. Ik denk dat ik daar dadelijk op terug zal komen aan de hand van de inbreng van de diverse fracties, en ook bijvoorbeeld het amendement dat door de SP genoemd is, en ook op de wetenschappelijke beschouwing en input die zeker onderdeel uitmaakt van deze datavisie.

De **voorzitter**: Oké, vervolgt u dan uw betoog, dan gaan we straks verder.

De heer **Philippart** (GL): Nee, nee...

De **voorzitter**: De heer Philippart, ten tweeden male.

De heer **Philippart** (GL): Sorry...

De **voorzitter**: Nee, nee, u heeft een tweede keer.

De heer **Philippart** (GL): Ja, kijk: het punt van de SP is een totaal ander punt dat wordt gemaakt rondom de menselijke maat dan het punt dat ik maak. Het zijn totaal verschillende zaken. Ik stel de gedeputeerde een heel concrete vraag, namelijk of we dit dan kunnen amenderen in het Statenvoorstel, omdat het woord 'mens'..., en u zegt zelf dat de mens centraal staat in het hele document, dat we deze approach, die breed gedachtegoed is binnen dit soort visies, ondanks dat u spreekt van "dit is maar een abstract kader", dit is een kernvoorbeeld van een abstract kader, wat er dan in zou moeten. Dus ik vraag u heel concreet: wilt u overwegen om dat erin te kunnen amenderen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik denk dat we hier, met alle respect, meneer Philippart, haren aan het kloven zijn. Ik ben ervan overtuigd dat de menselijke maat centraal staat en de basis vormt voor deze datavisie. Ik ben er ook van overtuigd, en dat hebben we ook in de themavergadering gedeeld, dat we dat als college belangrijk vinden. Ik zal dadelijk ingaan op de punten die de diverse woordvoerders genoemd hebben, meneer Philippart.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Het is volgens dit college nu met name van essentieel belang om meters te maken, en meters te maken op de inhoudelijke beleidsprogramma's, zodat

we, en dat hebben we ook aangegeven in een van de twee themabijeenkomsten, niet een keer in de twee jaar, maar elk jaar de opbrengsten vanuit de datavisie, vanuit de principes, vanuit de ethiek, vanuit de uitgangspunten, daadwerkelijk kunnen meten. Dus bij dezen nogmaals de toezegging dat wij graag met u in gesprek gaan, dat het een levend document is en dat we u elk jaar zullen rapporteren met een Statenmededeling over hoe wij als provinciaal bestuur de toepassingen en de visie ontwikkelen. Dat is volgens mij ook de frequentie en het ritme dat dit college zou willen toepassen. Dat is in algemene zin de toelichting. Dan ga ik even langs alle fracties, voorzitter.

De **voorzitter**: Mijnheer de gedeputeerde, eerst nog een interruptie van de heer Meijer. De heer Meijer heeft het woord.

De heer **Meijer** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik wil de gedeputeerde niet te veel storen in zijn blokjes per fractie, dus ik heb een algemene vraag. We stellen vandaag hopelijk een visie vast. Wanneer is de gedeputeerde nou tevreden? Welke stap moeten wij nu zetten de komende drie jaar? Want dan zit u in ieder geval nog aan de knoppen, zo lijkt het. Welke stap moeten we nou zetten en welk concreet resultaat wil deze gedeputeerde bereiken hebben?

De **voorzitter**: De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Van Gruijthuisen** (GS, VVD): Dit college, en ook het toekomstig college, wil bereiken dat op de beleidsinhoudelijke programma's, dus de toepassing van data, keer op keer per dossier heel goed door u als Statenleden en door het college beargumenteerd wordt langs welke principes en uitgangspunten data worden geïmplementeerd, en dat we dat heel bewust met elkaar oppakken, per dossier, en op die manier slimmer, beter en sneller beleid kunnen maken op die beleidsinhoudelijke dossiers. Dat zou ik graag zien over drie jaar, dat we dat met elkaar hebben bereikt.

De **voorzitter**: Dat is duidelijk. Mijnheer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Als coördinerend portefeuillehouder digitalisering hebt u natuurlijk ook een aanjagende rol. Ik kan me voorstellen dat u ook gewoon vanuit uw intrinsieke motivatie om met dit onderwerp bezig te zijn een prioriteit wilt stellen en zegt: hier zou ik vooral graag resultaat willen hebben. Kunt u daar iets duidelijker over zijn? Ik snap wat u abstract zegt, maar concreet...

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van Gruijthuisen** (GS, VVD): U loopt al een beetje voor op uw eigen blokje, zou ik bijna willen zeggen. Ik snap heel goed, en uiteindelijk is dat oordeel aan u zelf, over die werkgroep. Ik zou graag daar vanuit het college onze ondersteuning bij willen aanbieden, om periodiek, en dat is frequenter dan elk per jaar, u mee te kunnen nemen in de ontwikkeling van data, dus het aanjagen, het 'aanvonken' zoals sommige mensen zeggen, in de bewustwording van data, dataficering en digitalisering. Dat kan de ene keer zijn dat we op werkbezoek gaan, en daar onderdeel van maken dat u het heeft over uw onderwerp van de werkgroep, en dat ik daar dan namens het college bijvoorbeeld een expert op digitalisering en ethiek kan plaatsen. Dat zou ik een hele prettige samenwerking vinden, om die bewustwording, die elke keer in die beleidsinhoudelijke dossiers nodig is, denk ik, de komende tijd, om samen te leren, samen te ontwikkelen, en dat we dan dus ook samen bewust elk jaar een rapportage en een evaluatie kunnen doen, om samen te ontwikkelen.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): De heer Janssen van de VVD heeft zijn maidenspeech gehouden. Als ik me goed herinner, was hij ook woordvoerder rondom digitalisering toen hij nog raadslid was in Den Bosch. Bij dezen de complimenten. Ik herken veel in wat hij zei over het moeten benutten van de kansen aan de ene kant en het vermijden van risico's aan de andere kant.

Ik hoop dat ook het CDA vindt dat we voldoende ruimte geven op deze manier en input geven, om, zoals ik net al zei over de beleidsinhoudelijke dossiers, dat u de ruimte heeft om daarin uw eigen koers te kunnen varen, uitgaande van de principes en uitgangspunten zoals die hier staan.

De SP, de heer Everling, geeft aan: mensenwerk. Ja, zeker. Volgens mij hebben we elkaar daar in de themavergadering goed over gesproken, goed ook gehoord. Totale onafhankelijkheid, objectiviteit, ja, zelfs daar kun je objectief niet altijd gelijk in geven, maar ik snap u daarin en ik kom dadelijk nog even op de adressering van uw amendement. Ik denk dat we elkaar in ieder geval goed verstaan, dat het essentieel is dat de menselijk maat daarin zit.

De heer Meijer. In principe ben ik al her en der ingegaan op het voorbeeld dat de heer Meijer noemde van een app rondom corona. Ik ben het helemaal eens over de vrijheid en de transparantie en de dilemma's. Wat ik net zei: ik hoop dat we daar samen die reis in kunnen maken over dat we daar bewust het gesprek aangaan over die vrijheid, over die transparantie. Mochten de Staten voor uw motie stemmen over het instellen van die werkgroep, dan bied ik vanuit het college aan om dat te ondersteunen.

De heer Philippart gebruikt in zijn betoog voorbeelden, en terecht denk ik, van hoe het niét moet. Hij gebruikte het voorbeeld van een land, waarvan de heer Philippart, en ik ook, zeggen dat we blij zijn dat wij in Nederland mogen wonen en ook in Nederland de politiek mogen bedrijven en mogen besturen. Ik deel helemaal met de heer Philippart dat de manier waarop wij dit aanpakken een andere is dan het in Azië, in China, wordt aangepakt. Ik deel ook zijn urgentie en importantie van de ethische reflectie. Ik kom dadelijk terug op de motie die door hem is ingediend, en überhaupt de complimenten aan de heer Philippart over hoe zijn bevlogenheid is op dit onderwerp.

De **voorzitter**: Interruptie de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank voor de beantwoording. Het is goed te horen dat u het systeem, zoals het in China is gedaan, afwijst. Het leek me ook wel een evidentie, maar het is in ieder geval goed om het bevestigd te horen. Maar vindt u het dan nu nog langer houdbaar, als wij hier vandaag leidende ethische principes – dat zijn de letterlijke woorden uit het stuk – rondom data en digitalisering afspreken, en waar we nu net zeggen dat de menselijke maat, de menselijke waardigheid voorop staat, dat wij nog langer een speciale handelsband kunnen onderhouden met een provincie waar op grove wijze mensenrechten worden geschonden met behulp nota bene van westerse, Nederlandse, en niet naar ik weet, maar mogelijk ook Brabantse technologieën? En zo ja, toont dat niet aan dat we veel breder moeten nadenken over hoe wij omgaan, op het gebied in dit geval van internationale samenwerking, met ons data- en digitaliseringsbeleid?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik waardeer het dat de heer Philippart alles in de breedte trekt. Zoals we ook op een van de eerdere Statendagen, een aantal maanden geleden, hebben gezegd: wat betreft onze relatie, onze internationaliseringsstrategie, sluiten wij aan bij de Nederlandse overheid. Daar zou ik het ook graag bij willen laten. Dat is de overweging die in de Tweede Kamer een rol speelt en wat ons betreft wijken wij daar niet van af.

De **voorzitter**: De heer Philippart, ten tweeden male.

De heer **Philippart** (GL): Maar, voorzitter, hoe kunt u dan vandaag beweren dat u de menselijke maat centraal stelt, en zelfs de human centric approach, waar we gewoon verantwoordelijk zijn, indirect, voor die schending van de mensenrechten? Hoe kunt u dan met glazen ogen beweren dat die menselijke maat, die mens, centraal staat? Het is óf u aansluiten...

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Philippart** (GL): ... bij dergelijk handelsbeleid...

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. Korte interrupties graag.

De heer **Philippart** (GL): ... of dit hier beweren.

De **voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen heeft het woord.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik heb inderdaad een bril, maar ik heb geen glazen oog voor zover ik me kan herinneren, meneer Philippart...

De heer **Philippart** (GL): Ja, ik kwam niet goed uit mijn woorden, dat klopt meneer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Nogmaals: complimenten voor uw bevoegenheid, meneer Philippart. Ik denk dat we deze discussie, en dat meen ik uit de grond van mijn hart, buiten deze datavisie zouden moeten houden. Ik ga graag op een ander moment met u in gesprek over onze internationaliseringsstrategie. Daarin wijken wij niet af van de strategie zoals die in Nederland gevoerd wordt. Ook dat is een levendige discussie, een discussie die in ontwikkeling is, maar daarover ga ik graag op een ander moment met u in gesprek.

De **voorzitter**: Volgende interruptie van de heer Meijer.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik zag hem al aankomen, voorzitter!

De heer **Meijer** (D66): Ja, dat is dan weer het voordeel van die chatbox! Als je het trucje eenmaal doorhebt, is het simpel.

Voorzitter. Mijn interruptie gaat helemaal niet over de internationaliseringsstrategie van de provincie, daar wil ik het helemaal niet per se over hebben. Ik wil wel even aanhaken op het punt dat de heer Van Gruijthuijsen uitsprak, dat hij zich schaart in de lijn van de Tweede Kamer en de landelijke lijnen. Volgens mij hebben wij als provincie wel degelijk ook eigen beleidsvrijheid als het gaat over waar wij onze handelsbanden voor inzetten.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Meijer** (D66): Mijn vraag is of de gedeputeerde ietsje strakker zou willen zijn op dat uiteraard ook het humane aspect meegenomen wordt wanneer hij namens ons als provincie gesprekken voert met buitenlandse partners.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ja, dat heb ik volgens mij bij het rondvraagmoment met de heer Philippart enkele maanden geleden al beantwoord. Alle formele kanten, dat is de ene kant, en daarvan heb ik aangegeven: daar volgen wij de Nederlandse, nationale lijn. Maar via informele contacten, en daar zijn dan geen verslagleggingen van of iets dergelijks, wordt zeker gesproken over..., en ook na een eerste keer, want dat was het punt destijds bij de heer Philippart, zullen we dat doen.

De **voorzitter**: Oké, vervolgt u uw betoog nu, mijnheer de gedeputeerde. We gaan nu echt verder, want anders blijven we in dit debat hangen. De gedeputeerde gaat verder.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik wil toch nog even het punt maken van wat de heer Philippart spreekt over het midden- en kleinbedrijf. Inmiddels hebben we daar al een aantal projecten op ondersteund, om het midden- en kleinbedrijf digitaal en data-wise te maken en ook vanuit veiligheidsoogpunt data security te ondersteunen, om hen in ieder geval meer data-volwassen, of data mature, te maken. Dus dat wil ik in ieder geval al wel even meegeven en wat mij betreft zullen wij daar ook in brede zin doorgaan.

Dan 50PLUS. Ja, het is inderdaad een dynamisch moment....

De **voorzitter**: Mijnheer de gedeputeerde, ik moet u wel wijzen op het feit dat tweederde van de spreektijd van het college nu voorbij is, dus u moet echt gaan afronden, willen we uw collega nog het woord kunnen geven.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Excuus. Ik ga meteen door naar het amendement van de SP. We hebben daar in de themavergadering al over gesproken. De visie, zoals ik al mondeling heb toegezegd, gaat uit van die menselijke maat. De themavergadering en de memo waarin daar nog eens over wordt geschreven maakt daar integraal onderdeel van uit. Maar uiteindelijk snap ik, en dat hebben we ook in de themavergadering aangegeven: u vindt dat belangrijk en ik ben van harte bereid om dat oordeel Staten te laten zijn, geen bezwaar. En als u aan mij vraagt "wat gaat er dan veranderen in de handelwijze van de provincie?": niet, maar ik vind het belangrijk dat u allen comfort heeft bij de menselijke maat.

De motie van D66 is een oproep aan PS zelf. Geen oordeel over, maar zoals ik net al in mijn betoog zei: van harte bereid om vanuit het college mede bij wijze van spreken activiteiten te ondersteunen, gespreksonderwerpen te ondersteunen, werkbezoeken te ondersteunen. Dus mochten de Staten daartoe beslissen, van harte bereid om daar aan mee te denken.

En dan spring ik over naar de motie van zowel GroenLinks als D66, als ik me niet vergis, over de ethische commissie. De ethiek is ook een levendig onderwerp, niet alleen binnen de provincie Noord-Brabant, maar ook binnen andere provincies, binnen gemeenten en binnen het Rijk. Wat mij betreft zou ik graag voorlopig nu aansluiten bij de discussie die op landelijk niveau gevoerd wordt. Nu het instellen van een ethische commissie zou ik op dit moment te vroeg vinden. Ik vind dat we eerst aan de slag moeten gaan langs inhoudelijke beleidsprogramma's, maar wat ik me wel kan voorstellen is dat we experts rondom ethiek tussentijds met u van gedachten laten wisselen in aanloop naar de eerste rapportage en evaluatie, over een jaar. Dus dat zou ik een prettige manier vinden, om eerst aan de slag te gaan en samen met u die bewustwording over ethiek verder te laten ontwikkelen. Ook daarin een plek, denk ik, voor de motie door GroenLinks ingediend over het rapport van Rathenau. Ik weet niet of u ervan op de hoogte bent, maar....

De **voorzitter**: Een interruptie van de heer Meijer.

De heer **Meijer** (D66): Ja, voorzitter, op het punt van motie 37, die ethische klankbordgroep. U noemt dat een commissie, maar dat is wat mij betreft al een veel te groot woord voor wat hier bedoeld wordt. Ik denk eigenlijk dat uw uitleg prima past in wat de motie beoogt. Dus als wij met elkaar de duiding geven dat dat juist bedoeld is in dat eerste jaar, waarin wij eigenlijk aan twee kanten nog aan het verkennen zijn "wat willen we hier nu eigenlijk, wat zijn we hier aan het doen?", nou ja, op het moment dat we die uitleg geven aan deze motie, kan die dan rekenen op "geen bezwaar"? Want we zijn eigenlijk aan twee kanten bezig met een zoektocht...

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Als we in dat traject van komend jaar een data-ethicus met uw Staten in gesprek laten gaan, als dat de vorm is die u en ook uw collega Philippart, volgens mij de eerste indiener, bedoelen, ja, volgens mij heb ik bij een van de themavergaderingen al aangegeven dat ik dat graag aanbied.

De **voorzitter**: Goed, dank u wel. Dan zie ik nog een interruptie van de heer Philippart. Dat zal over hetzelfde onderwerp gaan, denk ik. De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): In ieder geval dank voor deze beantwoording van de gedeputeerde. Ik denk dat het antwoord op die vraag is, dat de motie inderdaad zo gelezen moet worden zoals hij is opgeschreven. We hebben inderdaad heel bewust niet gekozen voor een adviescommissie, of een ethische toets, of een ethisch toetsingskader, maar we hebben heel bewust voor dit woord gekozen, om ook te zorgen dat we een breder draagvlak in de Staten hebben, het liefst inderdaad ook met omarming vanuit de gedeputeerde. Dat was mijn aanvulling.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel. Een kort antwoord en dan gaat u verder met uw betoog.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): In alle scherpte: ik ben van harte bereid om een expert rondom ethiek regelmatig uit te nodigen en met u en met mij ook van gedachten te laten wisselen. Dus als ik hem zo kan lezen, dan geen bezwaar.

De Rathenau-motie, ook van GroenLinks. Rathenau heeft op verzoek van de provincie Noord-Holland, niet alleen gemeenten dus, maar ook een collega-provincie, een rapport uitgebracht over data en hoe daarmee om te gaan. Onze CIO zit bij begeleidingscommissies van Rathenau, sterker nog: de directeur van het Rathenau Instituut is hier op bezoek en heeft een voordracht gegeven bij een van de BrabantStad-sessies. Dus wij zijn nauw verbonden met het Rathenau Instituut.

De **voorzitter**: Wilt u gaan afronden, mijnheer de gedeputeerde?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ja. Voor nu zou ik deze motie te vroeg vinden, maar ik kan u wel aangeven dat u het rapport van Noord-Holland mee kunt nemen in een van die sessies.

Ten slotte, voorzitter, de motie van de Partij voor de Dieren. Hiervoor staan echt de gemeenten aan de lat, om ervoor te zorgen wat je daarmee kan doen. Rondom innovatie zou ik mee willen geven: daar zijn wij actief bij betrokken rondom data, om, als voorbeeld Fotonica, om daar om te gaan dat wij veel energiezuiniger onze datacenters in de toekomst kunnen inrichten.

Voor zover tot nu, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Gruijthuijsen. Ik zie dat er in de chat een discussie was over het aantal woordvoerders. Ik laat dat even door de griffier uitvogelen, maar we gaan nu verder. Ik zag nog twee interrupties op de valreep voor de heer Van Gruijthuijsen. Die sta ik nog toe en daarna geef ik direct het woord aan de heer Van der Maat. Twee interrupties, kort en krachtig graag. Allereerst mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel. De gedeputeerde gaf net aan dat dat werk is voor de gemeentes, als ik het goed begrepen heb. Het gaat om de motie. Hoe zit het dan met instellingen die worden ingehuurd zagezegd door de provincie om onze data te verwerken? Worden daar eisen aan gesteld?

De **voorzitter**: Oké, uw vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Daar zou ik u even op dit moment..., ik neem aan van wel, maar dan zou ik een te grote toezegging doen. Daar kom ik in de tweede termijn even bij u op terug, of mijn collega Van der Maat kan er misschien antwoord op geven.

De **voorzitter**: Oké, dan is er nog een interruptie van de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik had nog één vraag over het punt dat maakte dat een aantal onderdelen die in mijn optiek in een datavisie moesten, niet terugkwamen, van data-uitwisseling, interoperabiliteit en dataminimalisatie. Enerzijds zit dat er niet in, maar anderzijds wordt er binnen de principes wel gesproken over technologisering en digitalisering, waardoor het veel breder lijkt dan een datavisie. Wat is de oorzaak ervan dat eigenlijk enerzijds binnen dat themathema niet die verdieping is gevonden binnen die datavisie en anderzijds de reikwijdte eigenlijk van dit stuk? Is dit in de optiek van de gedeputeerde misschien ook iets breder dan alleen een datavisie?

De **voorzitter**: Oké, de gedeputeerde.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ja, het wordt bijna filosofisch, mijnheer de voorzitter. Digitalisering, dataficering, big data, artificial intelligence: het zijn allemaal benamingen waar ik me heel goed bij thuis voel, hoewel ik me realiseer dat het vanuit technologisch, strak inhoudelijk punt misschien net even wat anders is. Ik zit er een beetje rekkelijk in, laat ik het zo formuleren. Of het nu om data of digitalisering gaat, het heet een datavisie, maar ik denk dat we de lange lijn met elkaar delen, dat het ook af en toe wat breder is.

De **voorzitter**: Oké, dan geef ik nu het woord aan gedeputeerde Van der Maat voor de resterende beantwoording.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank, voorzitter. Dit debat begon met een opmerking van de heer Meijer over de leesbaarheid, maar mijn dag begon...

De **voorzitter**: Ik moet u even in de rede vallen, want er is een ordepunt door mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, bedankt. Ik heb het punt van orde zojuist ook al in de chat gemaakt. Volgens mij is er een nieuw reglement van orde, waarin nadrukkelijk is opgenomen dat er sprake zou zijn van één woordvoerder per onderwerp. Ik verwijst naar artikel 24.5, alsmede de specifieke verduidelijking die ik daarover in de Statenvergadering van 6 maart heb gedaan. En daar zou sprake van

zijn: één woordvoerder voor GS. Dus ik vraag me af hoe het kan dat er nu ineens twee woordvoerders voor dit onderwerp zijn, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik heb uw punt gehoord en heb het even met de griffier overlegd. Ik schors even voor één minuut, om even precies te kijken en dat in alle rust te doen. Hoewel het onderwerp 'digitalisering' is, doen we dat nog even analoog.

Schorsing

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen. Wij hebben er even naar gekeken en er zijn op z'n minst onduidelijkheden over de feitelijkheid en de wenselijkheid. Overigens zeg ik u beiden toe: het zou wel eens kunnen zijn, als je te veel regelt, dat je vooraf niet alles helemaal doordacht hebt blijkbaar. Maar we gaan even kijken hoe dit zit. Ik zeg u toe dat het presidium hier opnieuw naar kijkt, hoe dit precies zit. Het vervelende is dat we nu niet over een ordedebat kunnen gaan stemmen, want dat is in de digitale orde een van de mogelijkheden die we wat minder flexibel hebben. Ik zeg u toe dat we bij wijze van uitzondering nu dan maar even de heer Van der Maat kort het woord geven. Uw punt is gemaakt en dat onderzoeken we, waarvoor veel dank, want we hebben altijd nood aan oplettende leden van deze Staten. Waarvoor dank dus, maar we gaan nu de heer Van der Maat kort het woord geven – het was sowieso maar een paar minuten –, en dan gaan we daarna verder. We zoeken dit uit, dat zeg ik u toe. Ik stel voor dat we het nu maar even praktisch oplossen, anders houden we de vergadering echt te veel op. Maar uw punt is gemaakt. Het woord is nu aan de heer Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik zal het inderdaad puntig en zakelijk houden, maar niet dan nadat ik nog iets in de richting van de heer Meijer kwijt wil. Hij heeft me namelijk stevig aangesproken. Hij heeft bij het begin van deze vergadering aangegeven dat hij eigenlijk niet te spreken was over de leesbaarheid van de stukken. Ik snap dat ergens ook wel, want toen ik vanochtend aan deze dag begon zag ik wat vrijpostige tweets van de heer Ludwig, de heer Meijer en de heer Vreugdenhil, waarin ze hun wielerkuiten aan het showen waren met de laatste mannenmode. Toen keek ik even ook op een foto bij de heer Meijer en daar zag ik het type lectuur op zijn bureau staan waar hij meer de voorkeur aan geeft. Dat zijn namelijk boeken als "Oma weet raad" en "Hoe krijg ik altijd gelijk?" – die staan aan de rechterkant van zijn scherm. Ik had die graag eerder gezien, meneer Meijer, want dan hadden we er rekening mee kunnen houden dat dat toch meer het type taalgebruik is waar u de voorkeur aan geeft. Dus wij gaan ons voordeel daarmee doen in het vervolg, en interrupties zijn natuurlijk altijd welkom, meneer Meijer. Dan even naar misschien iets meer de kern van de zaak...

De **voorzitter**: Daar is 'ie dan, mijnheer de gedeputeerde, de interruptie van de heer Meijer!

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ach, kijk: ik ging bijna al teleurgesteld naar huis!

De heer **Meijer** (D66): Ja, ik wou deze gedeputeerde ook niet teleurstellen. U heeft gelijk dat ik het inderdaad afwissel tussen lichte literatuur en wat zwaardere literatuur. U zag ook een boek van Rothko liggen, dus als we de behandeling van het bestuursakkoord gaan doen, kunnen we het ook nog even over cultuur hebben misschien. Maar in alle ernst was de grap natuurlijk ook wel bedoeld, dat we stukken proberen te produceren die voor de Brabanders ook begrijpelijk zijn. Misschien is het goed als de gedeputeerde ook heel even in alle ernst reageert of het niet mogelijk was geweest om het in een 'In één oogopslag', of een...

De **voorzitter**: Uw punt is duidelijk.

De heer **Meijer** (D66): ... infographic te maken, zodat het ook duidelijk was voor de Brabanders.

De **voorzitter**: Het punt is duidelijk en nu begrijp ik ook waarom uw achtergrond bij dit debat een stuk waziger is. De heer Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik neem uw opmerking ter harte, meneer Meijer, en dat geldt niet alleen voor deze nota, maar voor alle nota's. Misschien kunnen uw Staten nog een keer een prijs uitreiken voor wat u het best leesbare stuk in een jaar tijd vond, dan weten we ook dat dat een beetje de maat der dingen is zoals u die graag ziet.

Ik wil in de richting van mevrouw Van der Kammen reageren, want ik denk dat zij, als het gaat over de organisatie, en in het verlengde daarvan pak ik het punt van de heer Philippart en ook nog van de heer Meijer mee. Zij geeft aan van, ja, we hadden toch die twee documenten uit 2013 en 2015, waar juist ook specifieke informatie veel meer op de uitvoering gericht staat; die twee documenten 'verdwijnen', omdat we nu deze visie vaststellen. Dat klopt, mevrouw Van der Kammen. Wij hebben er expliciet voor gekozen, en zo hebben we dat ook in de themasessie met elkaar besproken, dat wij nu op een ander abstractieniveau, juist op een andere thematiek, en dat is volgens mij ook heel goed onder anderen door de heer Meijer, maar ook door de heer Philippart en anderen naar voren gebracht, dat we juist rondom de meer waardengedreven principes met elkaar, met de Staten, laten we zeggen de kaderstelling aan willen, en één niveau dieper, tussen GS en de directie, hebben wij natuurlijk veel meer op het niveau van de uitvoering ook gewoon afspraken gemaakt en eigenlijk daar ook een uitvoeringskader vastgesteld over hoe we met heel veel zaken, ook allerlei zaken waar u de afgelopen dagen zeer interessante technische vragen over heeft gesteld, die daarin geborgd zijn...

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, dank je wel. Ja, het is toch heel erg jammer dat het college nu weer net doet alsof die kadernota uit 2013, alsof dat een soort uitvoeringsschriftje was of zo. Dat was het niet. Dat was een strategisch stuk, daar stond een visie in, daar stonden uitgangspunten in. U moet het nu niet doen voorkomen alsof dat alleen maar uitvoering was. Ik wil daar echt een serieuze reactie op.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik vind het heel vervelend dat u mijn woorden, die ik zojuist heb uitgesproken, ervaart als een gek schriftje, of dat soort zaken. Geenszins. Daar stonden zeker ook hele belangrijke zaken in. Alleen, u zult het hopelijk wel met mij eens zijn dat, toen wij – nou ja, ik zeg 'wij', maar ik was er niet bij in 2013 – die nota hebben besproken, het niet ging over de thema's zoals die vandaag wel aan de orde zijn geweest. Dan is het ook niet dat wij daar ingewikkeld over doen, of dat we dat ergens in een bijzaaltje willen krijgen. Nee, we hebben expliciet de afweging gemaakt, en juist ook zie je dat volgens mij terug in het debat dat we vandaag hebben, dat je veel meer op een ander niveau met elkaar het gesprek moet voeren over hoe u hier politiek, laat me zeggen, de kaders wilt zetten waar wij mee aan de slag gaan. De thema's die u noemt zijn relevant, maar daarvan geven wij nu expliciet aan: die zitten veel meer in de uitvoering. Maar ik wil daar dadelijk nog wel op terugkomen, want u heeft ook nog een paar andere dingen gezegd.

De **voorzitter**: Een interruptie, ten tweeden male, mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, het college heeft het erover dat er nu, vandaag, onderwerpen aan de orde zijn die destijds niet genoemd werden. Dat kan wel zo zijn, maar destijds waren er ook strategische onderwerpen aan de orde die nu niet meer terugkomen, en dat zijn nog steeds dezelfde essentiële onderwerpen, waar toch wel een kaderstellend item in zit, en daar zou ik toch wel graag iets over willen horen en zien, in plaats van het inhoudsloze stuk dat er nu ligt.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik vind het lastig hier een reactie op te geven, want ik herken me gewoon totaal niet in de laatste opmerking van mevrouw Van der Kammen. Inhoudsloos stuk, met dat soort kwalificaties kan ik niks. Ik vind het ook geen recht doen aan de inbreng van uw collega's in het afgelopen uur. Het is wel zo dat we inderdaad een andere afweging maken dan enkele jaren geleden, dat wij inderdaad de discussie voeren zoals die ook vandaag hier in de agenda ligt en de thema's die veel meer over de uitvoering gaan. Ja, die afweging hebben we gemaakt en wij komen daar niet tot een vergelijk, denk ik, mevrouw Van der Kammen, dus dan zult u zich tot de andere Statenleden moeten richten.

Dat laat onverlet dat u wel een paar dingen noemt waarop ik graag even door wil gaan, zoals bijvoorbeeld archivering. Daarvan had u ook een aantal kwalificaties in uw eerste termijn, alsof we dat allemaal niet serieus zouden nemen, en dat is dan nog een beetje de nette variant van de woorden die ik zojuist heb gehoord. Wij nemen die zorgen zeer serieus. Ik vind het ook goed dat u aan de commissaris eerder heeft gevraagd om gelijktijdig met de stukken zoals ze nu voor de datavisie voorliggen ook een rapportage van de archivaris bijvoorbeeld toegezonden te krijgen, zodat u die kunt meenemen in deze bespreking. Ik zou ook op dat punt graag willen zeggen – dat heeft u volgens mij ook kunnen lezen in die Statenmededeling – dat juist op het punt van archief en juist ook als het gaat over wat digitalisering betekent voor de archieffunctie, en de scherpe observaties die de archivaris daarover heeft gegeven, dat we die die opmerkingen zeer serieus nemen. Dat is ook de reden geweest waarom ik naar aanleiding van die inbreng van de archivaris, maar ook van u persoonlijk, mevrouw Van der Kammen, en de griffier, die een aantal opmerkingen in onze richting heeft gemaakt, opdracht heb gegeven aan nog een expert van buitenaf, om juist op die thema's nog een aantal verdiepingsslagen te maken, en dat niet door alleen maar mensen bij ons intern in huis te spreken, maar ook met de griffier, ook met een aantal Statenleden, en ik kan me zomaar voorstellen dat u het ook op prijs stelt dat u daar een uitnodiging voor krijgt, om uw ideeën in te brengen.

De **voorzitter**: Voor de orde van het debat is het misschien handig, mevrouw Van der Kammen, dat u hier nog één keer aansluit. Dan geef ik daarna het woord aan de heer Philippart voor een interruptie. Over dit onderwerp neem ik aan, mevrouw Van der Kammen?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, dat klopt, want ik hoor het college zeggen van: ah ja, die archivering, dat nemen we hartstikke serieus. Ik heb zojuist in mijn bijdrage betoogd dat er al vijf jaar lang – en ik ben slechts tot vijf jaar teruggegaan wat betreft die jaarverslagen – helemaal niets gebeurt met de dringende adviezen van de provinciearchivaris. Dus hoe kan het college nou beweren dat ze die archivering serieus nemen en hoe verhoudt zich dat tot al die ambities die er nu rondom data liggen, waar je misschien nog wel meer serieus moet omgaan met dat soort onderwerpen?

De **voorzitter**: Oké, de gedeputeerde kan reageren nog.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ja, maar dat doe ik heel kort, want ik vind het echt een verkeerde en zelfs enigszins flauwe voorstelling van zaken, mevrouw Van der Kammen. U heeft in de afgelopen weken behoorlijk wat technische vragen gesteld, daarop heeft u heel veel antwoorden gekregen en daarvan weet u ook dat, juist als het gaat over de archivering en wat digitalisering vraagt van de archivering, daar veel nieuwe systemen in ontwikkeling zijn en dat wij in de volle breedte aan het kijken zijn hoe we ons daarop moeten voorbereiden. Ik geef hier ook aan dat wij de zorgen inderdaad serieus nemen. Ik geef aan dat we daar ook een extra opdracht op hebben uitgezet. Ik wilde zelfs in het vervolg van mijn betoog aangeven dat ik bereid ben om in de al eerder toegezegde Statenmededeling, die veel meer gaat over de doorontwikkeling van de organisatie, de uitkomsten van die opdracht daar een plek te geven, zodat we ook op dat moment daarover in gesprek kunnen gaan. Maar ik vind het wel een beetje vervelend dat daar waar wij u op alle manieren proberen te bedienen in wat er allemaal speelt en ik niet de zorgen terzijde wil schuiven, maar dat we die juist serieus nemen, dat u hier nou een voorstelling van zaken geeft alsof er allemaal niks zou gebeuren en we de zorg niet serieus nemen. Daar herken ik mij totaal niet in. Dan zou ik graag door willen...

De **voorzitter**: Nee, er was nog een interruptie van de heer Philippart. Mevrouw Van der Kammen vraagt een interruptie vanwege een persoonlijk feit. Ik heb kwalificaties over en weer gehoord, maar ik stel echt voor nu te proberen verder te gaan met het debat en ik wil u vragen, mevrouw van der Kammen, om eventuele opmerkingen in dit spoor in uw tweede termijn even te maken. Dan geef ik graag ook in die tweede termijn, als u dat wilt, de gedeputeerde Van der Maat namens het college nog een keer het woord. Nu is de heer Philippart aan het woord met een korte interruptie.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank je wel, voorzitter. Dank ook aan de heer Van der Maat voor de beantwoording en ook het feit dat hij zegt dat hij de zorgen serieus neemt. Dat is ook iets wat ik heb gevoeld gaandeweg het hele proces en ik heb ook geprobeerd mijn complimenten daarvoor te maken. Als ik dan op een dag als vandaag de balans uiteindelijk opmaak, en ik kijk wat er dan uiteindelijk nog in het Statenvoorstel staat, waar geen letter aan is gewijzigd, en ik lees wel dat we deze principes voor vijf jaar gaan vastzetten, en ik hoor ook de heer Van Gruijthuisen niet expliciet zeggen dat we die principes en uitgangspunten gaan herijken – hij zegt wel: we worden meegenomen, we kunnen het aanjagen en we worden op de hoogte gebracht...

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Philippart** (GL): Dat ik dus niet hoor dat u de zorgen begrijpt, dat dus die principes en uitgangspunten die geformuleerd zijn gewoon in de kern niet volledig zijn, deels overlappend en deels niet bij het thema van data, maar in een veel bredere visie. Die bevestiging zou ik graag horen, inclusief die toekomstige herijking.

De **voorzitter**: Oké, mijnheer de gedeputeerde krijgt het woord.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Zonder in herhaling te vervallen met de voorgaande bespreking kan ik het misschien wel een stap concreter maken, als ik het bijvoorbeeld heb over mobiliteit. We zijn op dit moment volop bezig de mobiliteitsfunctie van de toekomst te ontwikkelen. Dat doen we nu door, en dan kan ik meteen een andere vraag van de heer Meijer beantwoorden, op de hele beleidsketen te kijken welke expertise we nou naar de toekomst toe nodig hebben. We zijn aan het kijken of wij samen met Rijkswaterstaat, I&W, de B5 en de M7-gemeenten expertise moeten gaan poolen. We zijn samen met de NDW in gesprek op nationaal niveau wat nou de slimste strategie is om bijvoorbeeld data juist wel of niet

bij elkaar te brengen. Wat ik daarmee wil zeggen is dat, als je bijvoorbeeld naar het mobiliteitsdomein kijkt, daar zoveel speelt, publiek-privaat, principes, governance, opbouw, enzovoort, dat is massief, dat is een totale omvorming eigenlijk van wat we gewend zijn. En dan kun je zeggen "we blijven in de theorie heel lang aan de voorkant praten over het meest optimale model, waarvan we misschien denken dat we het nooit hoeven aan te passen", nou, wij denken dat we hier een goed startschot hebben. Ik sluit helemaal niet uit dat, bijvoorbeeld als er een verdiepingssessie mobiliteit wordt gedaan en jullie aan onze experts vragen hoe nou die transformatie eruit ziet, want die gesprekken ben ik nu aan het voeren met die club, "hoe ziet die transformatie er de komende drie jaar uit?", want ik heb als ambitie uitgesproken "ik wil over drie jaar dat het eigenlijk gewoon staat", wat komen we dan allemaal tegen? Ja, ik weet zeker dat ik waarschijnlijk meer dilemma's tegenkom als wat ik nu al op voorhand kan beantwoorden, dus ik neem die zorgen uiterst serieus, en daar moeten we vooral volop mee aan de slag gaan en iedere vraag gaandeweg beantwoorden.

De **voorzitter**: Ja. De gedeputeerde vervolgt zijn betoog en komt tot een afronding.

De heer **Philippart** (GL): Voorzitter, ik zou graag één interruptie als antwoord willen geven, een tweede interruptie.

De **voorzitter**: Ik moet het u toestaan, een tweede interruptie, maar we lopen in de tijd al behoorlijk uit en als ik zie wat er allemaal nog op de agenda staat, en ook nog de stemmingen, wil ik echt proberen nu wat korthed en zakelijkheid te betrachten. U hebt recht op een tweede interruptie, maar ik verzoek u het kort te houden, want u hebt nogal de neiging om hele betogen te houden in de vorm van een interruptie.

De heer **Philippart** (GL): Ja, omdat de antwoorden soms ook wat lang zijn. Om op het voorbeeld van die mobiliteit door te gaan: waar het nou principieel over gaat, is dat je op basis van die principes betere mobiliteitskeuzes maakt op het gebied van data. Als je bijvoorbeeld kijkt naar de OV-chipkaart: hoe hebben we die vormgegeven? Daar hebben we in principe als dataminimalisatie niet opgenomen...

De **voorzitter**: Mijnheer Philippart, graag kort en krachtig!

De heer **Philippart** (GL): ...waardoor nu al onze persoonsgegevens centraal zijn terug te vinden bij de eigenaar van de OV-link, of hoe het heet. Dat is de reden dat dataminimalisatie bijvoorbeeld niet in de principes staat, dat komt doordat we heel veel persoonsdata nu onnodig centraal opslaan en dat het bedrijf weet waar wij van A naar B op welke tijd naartoe zijn gegaan. Dat is mijn fundamentele punt op die principes.

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik begrijp de zorg, maar ik begrijp ook de oproep van de voorzitter en ook de aanmoediging van de heer Philippart om nu niet te lang te antwoorden. Ik wil eigenlijk nog twee, drie opmerkingen maken. Na de zomer wil ik met een Statenmededeling over de doorontwikkeling van de organisatie komen. Daar spelen meerdere zaken, maar ik wil ook eigenlijk de elementen die in de bespreking vanavond voorbij zijn gekomen daar één slag dieper ook, om aan de zorgen uitgesproken door mevrouw Van der Kammen en misschien ook wel aan de zorgen van de heer Philippart tegemoet te komen, daar een plek geven en ook daar bijvoorbeeld inzichtelijk maken wat wij doen rondom de HR-kant van de organisatie, dat we inzage geven in wat dit bijvoorbeeld betekent voor onze strategische personeelsplanning, wat we op opleidingstrajecten doen, traineeship doorontwikkelen, opleidingsprogramma's samen met JADS die we aan het maken zijn, en zo nog wat zaken. Het lijkt me ook

goed om dat een beetje uit elkaar te trekken, want we zijn op twee abstractieniveaus aan het praten. Ik begrijp dat er ook behoefte is aan dat andere abstractieniveau. Voor de derde keer eigenlijk kan ik dezelfde toezegging doen, dat ik in die brede Statenmededeling over de doorontwikkeling van de organisatie hierop terug zal komen en ook specifiek het punt van archivering daarin een plek zal geven.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn aanvullende beantwoording. Dan stel ik voor even te kijken of er behoefte is aan een tweede termijn, en dat nu meteen te doen. Daarna kijken we dan wel even of er nog een korte schorsing nuttig en nodig is. O, wacht even, er is nog een interruptie zie ik. Er zit echt een time lag in, het berichtje is even onderweg, maar ik sta mevrouw Vlasveld een interruptie toe. Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Ik heb van beide gedeputeerden niet begrepen of zij onze motie aanraden, of juist niet. Ik zou dat graag nog willen weten.

De **voorzitter**: Het antwoord wordt gegeven door gedeputeerde Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Voorzitter dank u wel. Excuus als het niet zo expliciet was. Dit speelt nu echt bij de gemeenten, daar moeten we ook de bal leggen. De motie van de Partij voor de Dieren, en ook D66 volgens mij, ontraden we.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank de gedeputeerde voor het aanvullende antwoord. Dan gaan we nu kijken naar de tweede termijn. De heer Janssen van de VVD. Heeft u behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Janssen** (VVD): Nee, en dank aan de gedeputeerden voor de heldere beantwoording.

De **voorzitter**: Oké, dan kijk ik naar de fractie van het CDA, de heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Nee, dank je wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Everling, SP.

De heer **Everling** (SP): Ja, heel kort, voorzitter. Dank voor het positieve oordeel van de gedeputeerde op het amendement. Ik wil er nog wel iets aan toevoegen: nee, het zal niet direct iets veranderen aan het handelen, maar de ontwikkeling van technologie en alle verleidingen die daarbij meekomen gaan wel gewoon door, en daarom lijkt het ons nou juist van zo groot belang om de onderkenning dat het mensenwerk is op deze manier vast te leggen in de datavisie.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Everling. De heer Meijer van D66 behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Meijer** (D66): Ja, heel kort ook vanuit mijn kant, voorzitter. Ik ben blij met de beantwoording op de moties. Ik roep de andere Statenfracties op om ook goed te luisteren dat GS benieuwd zijn om met ons in een werkgroep aan de slag te gaan, dus laten we dat vandaag ook vaststellen. Nog één opmerking over de restwarmte van datacentra. Ik kan me voorstellen dat deze twee gedeputeerden er niet per se behoefte aan hebben om daarop te reageren vanuit de datavisie, maar waarom D66 het in ieder geval interessant vond om wel deze motie mee in te dienen, is dat het gaat over het gebruik van restwarmte, en restwarmte is toch

wel degelijk ook een thema dat de gedeputeerde energie zou moeten aanspreken. Dus ik kan me voorstellen dat hij voor dit moment niet opportuun is, maar ik denk dat het afschuiven richting gemeenten iets te gemakkelijk gaat op dit moment en ik ben benieuwd of het college daar nog even op wil reageren straks.

De **voorzitter**: De heer Philippart van GroenLinks heeft me laten weten hij een tweede termijn wil, zie ik in de chats.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank u wel. Ik zal het ook kort houden, ik ben genoeg aan het woord geweest op dit moment. Ik ben eerlijk gezegd niet helemaal overtuigd door de beantwoording van de gedeputeerden, dus daarom wil ik zeker op het gebied van de human centric approach nog een amendement indienen, dat ook naar de Statengriffie is gestuurd. Daar zou ik ook graag de appreciatie van de gedeputeerde op willen horen.

Het laatste punt dat ik wil maken heeft misschien te maken met het punt dat ik niet helemaal kon maken over de coronavaccins. We zijn al heel lang gewaarschuwd voor een coronavirus, dat dit zou komen. De WHO waarschuwt al heel lang voor pandemieën en wat je dan aan beademingsmateriaal en mondkapjes moet voorzien. De technologie heeft laten zien dat dingen kunnen die wij als mensen niet kunnen....

De **voorzitter**: Mijnheer Philippart?

De heer **Philippart** (GL): Ja?

De **voorzitter**: U heeft het over een amendement dat u alsnog indient. Dat is bij de griffie totaal onbekend.

De heer **Philippart** (GL): Ik heb het ongeveer tien minuten geleden gestuurd.

De **voorzitter**: Er is niets binnengekomen hier, maar ik noteer nu maar voor de orde dat er mogelijk nog een amendement zal worden ingediend, dat dan amendement 17 zal zijn. Dan verzoek ik u nu uw betoog te vervolgen en zo mogelijk af te ronden.

De heer **Philippart** (GL): Het punt dat ik wilde maken is dat de markt door de prikkels die het heeft niet het vaccin heeft geleverd dat we wel hadden kunnen leveren als we publiek centraal hadden gesteld, de menselijk approach centraal hadden gesteld. Dat is fundamenteel voor de richting waar wij onze technologie naartoe moeten sturen.

Dank u wel.

Amendement A17-2020: Human centric design voor de datavisie

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 8 mei 2020, behandelend het Statenvoorstel 09/20 over de vaststelling Datavisie Provincie Noord-Brabant 2020-2025; besluiten, dat de volgende tekst aan het ontwerpbesluit van het Statenvoorstel wordt toegevoegd als eerste uitgangspunt bij de bestaande vijf uitgangspunten:

'De mens staat centraal

De human-centric approach als uitgangspunt te nemen in de datavisie waarbij toekomstige oplossingen voor problemen worden ontwikkeld vanuit het menselijk perspectief bij alle stappen in het probleemoplossingsproces te betrekken, zodat publieke waarden zoals menselijke waardigheid, vrijheid, gelijke behandeling en een eerlijke rechtsgang zo goed mogelijk dienen worden beschermd in het Noord-

Brabantse digitaliserings- en databeleid ten dienste staat voor het algemene publieke belang in de data-economie.'

en gaan over tot de orde van de dag."

Michiel Philippart, GroenLinks

De **voorzitter**: Dank mijnheer Philippart. We gaan even na of uw amendement inderdaad is binnengekomen. Dan nu de fractie van de Partij voor de Vrijheid mevrouw Van der Kammen behoefte aan een tweede termijn?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Zeker, voorzitter.

De **voorzitter**: Ga uw gang.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Dank u. Voorzitter. In de reactie van het college naar aanleiding van de eerste termijn werd specifiek dat punt van die leermaterialen genoemd. De PVV-fractie roept het college toch echt met klem op om de eigen organisatie en de eigen voorbeelden waar het niet goed ging in de afgelopen jaren, als leer materiaal ter harte te nemen, om daar ook daadwerkelijk iets mee te doen. Het is ook best teleurstellend dat GS zo laconiek reageert als het gaat om het loslaten van de strategie en de weinige kritische reflectie die het college daarop heeft.

Verder: de gedeputeerde meent mij de mond te moeten snoeren door te stellen dat ik veel technische vragen zou hebben gesteld over dit onderwerp. Voorzitter. Ik heb vier korte vragen gesteld en drie documentjes opgevraagd. Dat staat in schril contrast tot de informatie die ik bij andere dossiers zo af en toe wel eens opvraag, en dat zal bij een aantal van u bekend zijn. En daarbij: wie is deze gedeputeerde om te vinden dat ik als volksvertegenwoordiger te veel vragen naar zijn zin zou stellen? Graag een reactie van het college daarop.

Dan ten aanzien van de moties en amendementen. De motie van de Partij voor de Dieren zullen wij niet steunen. We vonden hem bovendien ook buiten de orde.

Ten aanzien van motie 37 nog een persoonlijke mededeling. Ik zal mij onthouden van stemming over die motie.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dat hebben we genoteerd, mevrouw Van der Kammen. Dank dat u dat meldt. Dan ga ik nu kijken of de fractie van 50PLUS, de heer Spooren, een tweede termijn wil.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ja, kort, voorzitter. Als eerste bedanken wij de beide gedeputeerden voor de beantwoording. We hebben al lang gepraat over dit onderwerp, we kunnen er eigenlijk nog veel en veel langer over praten en dat gaan we ook doen de komende jaren, want we zullen de vinger aan de pols houden en we zullen ook over de schouder meekijken dat alles naar behoren loopt en, zeg maar, alle inwoners en alle bedrijven et cetera veilig met hun data om kunnen gaan en dat we hem kunnen gebruiken op een goede manier.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank de heer Spooren voor zijn bijdrage. Dan kijk ik nu naar de Partij voor de Dieren. Mevrouw Vlasveld, behoefte aan een tweede termijn?

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ja, graag.

De **voorzitter**: Ga uw gang.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dat is een reactie op de gedeputeerde. Het dictum van onze motie is dat wij vragen om een voorstel te doen voor een Brabant-brede inzet. De gedeputeerde gaf aan dat dat gericht is op de gemeenten. Nu is het dictum redelijk breed opgesteld. Zou de gedeputeerde het, zeg maar, mee kunnen nemen in dat voorstel, om dat over te dragen aan de gemeentes, dus om dat daarin mee te nemen? Graag een reactie.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Vlasveld. Ik kijk naar de fractie van Lokaal Brabant. Behoeft er een tweede termijn?

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ja, voorzitter, heel kort. Wij hebben kennisgenomen van wat beide gedeputeerden ingebracht hebben als reactie op de moties en amendementen. Dat geeft ons vertrouwen in hoe we verder gaan met elkaar. Zo meteen zult u bij de stemming merken dat we dat ondersteunen natuurlijk. Voor de rest wens ik de twee gedeputeerden heel veel succes ermee.

De **voorzitter**: Dan vraag ik aan de ChristenUnie-SGP of er behoefte is aan een tweede termijn.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Geen behoefte aan een tweede termijn, voorzitter.

De **voorzitter**: Geen behoefte aan een tweede termijn. Dan sluit ik hier de termijn vanuit de zijde van de Staten. Er is gevraagd om een korte schorsing begrijp ik, van vijf minuutjes? Ja, oké. Het amendement 17 is intussen wel binnen, heb ik begrepen, dus dat laten we even hier bewerken. Ik schors de vergadering voor vijf minuten en dan begint de tweede termijn van de zijde van het college. De vergadering is geschorst.

Schorsing (19.55-20.04)

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Aan de orde is de tweede termijn van de zijde van het college inzake voorstel 09/20, de Datavisie. Het woord is aan gedeputeerde Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Kort, voorzitter.

De **voorzitter**: Graag!

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dank voor alle input in de tweede termijn. De opmerking van de heer Meijer rondom restwarmte: ja, restwarmte van datacenters is niet opgenomen in de Energieagenda 2030. Ik denk dat het inderdaad terecht is dat de heer Meijer zich afvraagt of dat misschien de plek is om daarover van gedachten te wisselen, dus ik zou de fracties willen uitnodigen om op dat moment, wanneer daarover het gesprek wordt gevoerd, dit onderwerp over de restwarmte van datacenters daar neer te leggen. Dat is, denk ik, de meest elegante route.

Zojuist heb ik het amendement binnengekregen van de heer Philippart van GroenLinks over de human centric approach. Ik zit een beetje in een dilemma, zal ik u eerlijk bekennen. U geeft aan dat het amendement van de SP een ander onderwerp of gedeelte is dan de human centric approach. Als u zegt: ik verander het amendement in een motie, want de human centric approach gaat net wat meer als een specifiek onderdeel rondom AI, dus niet in de brede zin rondom data, dan zou ik dat kunnen steunen. Als u het amendement handhaaft, geef ik er de voorkeur aan het SP-amendement te volgen en zou ik dit amendement willen ontraden.

Ik hoop dat ik mevrouw Vlasveld ook de richting heb kunnen wijzen door in plaats van nu een voorstel te doen richting de gemeenten, om dat mee te nemen, om dat te verwijzen naar het gesprek dat u kunt gaan voeren over het uitvoeringsprogramma energie.

Tot zover deze korte tweede termijn, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Gruijthuisen. Zie ik goed dat mevrouw Vlasveld nog een interruptie wil plegen?

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dat is correct.

De **voorzitter**: Ga uw gang.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ik wil even reageren op wat de gedeputeerde zegt. Ik wil aangeven dat ik de motie aanhoud en in ga brengen inderdaad bij het uitvoeringsprogramma, en dat wij hiermee de elegante route kiezen.

De **voorzitter**: Oké, dan wordt motie 36 aangehouden, en dat noemen we een elegante route, mooi! Dan gaan we nu met de elegante route verder naar gedeputeerde Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank, voorzitter. Mevrouw Van der Kammen zegt: was dat varkentje nou eens, ga nou eens wat serieuzer aan de slag met de leerervaring in de eigen organisatie. Ik wil tegen mevrouw Van der Kammen en tegen alle anderen zeggen: maakt u zich geen zorgen, in die zin dat wij uiterst serieus nemen de uitdaging die ook voor de organisatie op ons afkomt. Ik ben me daar terdege van bewust. Ik spreek daar met de directie over, ik spreek daar met de CIO over en nogmaals: ik zal ook nog een keer aangeven dat ik ook heel erg graag een paar slagen dieper in die Statenmededeling na de zomer over de doorontwikkeling van de organisatie zal aangeven hoe we dat een plek gaan geven. Die oproep neem ik ter harte.

De **voorzitter**: Interruptie Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, dank je wel. Het zijn hele bekende woorden, die hoorde ik in de vorige periode en bij een vorige gedeputeerde ook al. Hoe kan deze gedeputeerde mij nu inderdaad overtuigen van het feit dat hij er nu wel werk van gaat maken? Waar blijkt dat uit?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik ben bang dat ik u vandaag niet kan overtuigen, mevrouw Van der Kammen. Ik vind het heel vervelend dat ik dat moet zeggen, maar ik heb niet het idee dat ik u vandaag kan overtuigen. Ik heb wel het idee dat we eigenlijk twee gesprekken aan het voeren zijn, maar goed, dat heb ik nu al een aantal keren aangegeven: het gesprek op abstractieniveau en de inbreng zoals ik die bijvoorbeeld van de heer Philippart en de heer Meijer zie, en de behoefte die u heeft. Ik heb aangegeven hoe we daarop terug gaan komen, op het punt van archivering en op het punt van hoe wij de HR-kant die hoort bij deze nota digitalisering. Als we dat ook allemaal in dit verhaal hadden gestopt, dan hadden we én afscheid genomen van het kaderstellend niveau zoals wij dat voor ogen hebben en dan was dat pak papier nog drie keer zo dik geworden.

Ik wou afsluiten met...

De **voorzitter**: Nee, nog een interruptie van mevrouw Van der Kammen, ten tweeden male.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, dank je wel. We hoeven het ook niet eens te zijn, voorzitter. En dat de gedeputeerde mij niet kan overtuigen, nou, ik hoop in ieder geval dat hij mij over een jaar overtuigd heeft van al het werk dat hij verzet heeft. Maar reken maar dat ik het college zal blijven volgen wat dit punt betreft.

De **voorzitter**: Oké. Ik stel voor dat we kennisnemen van wat mevrouw Van der Kammen zegt, terecht. Het ligt ook in de notulen van deze vergadering vast en volgens mij mogen wij als Staten ervan uitgaan dat, als hier door het college toezeggingen worden gedaan, die serieus worden nagekomen, anders kunnen we hier zo niet werken. Ik stel voor dat de heer Van der Maat zijn betoog nu vervolgt.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Ik wilde afronden. Mevrouw Van der Kammen vroeg nog even te reflecteren op dat ik haar de maat zou nemen. Geenszins. Ik heb uitgesproken hoe ik uw woorden ervaar. Nou, dat is een persoonlijke ervaring bij de bijvoeglijke naamwoorden die u gebruikt, de kwalificatie die u geeft over wat wij wel en niet zouden doen als GS. Ik wil u inderdaad danken, want het is feitelijk juist wat u zegt. Als we het, laat me zeggen, afzetten ten opzichte van andere dossiers, zijn we blij dat we u met die paar vragen die u heeft gesteld hebben kunnen bedienen en ik kijk uit naar de vervolggesprekken die wij op dit en op andere dossiers zullen gaan hebben.
Dank u wel.

De **voorzitter**: De gedeputeerde was klaar met zijn betoog. Ik zie dat er een vraag is voor een korte schorsing in verband met, naar het zich laat aanzien, beraad over een motie. Ik schors de vergadering voor...?

De heer **Philippart** (GL): Eén minuut.

De **voorzitter**: Eén minuut is voldoende? Nou, dat kunnen we amper een schorsing noemen, maar het is toch even een schorsing. Eén minuut.

Schorsing (20.11-20.13)

De **voorzitter**: De vergadering is heropend. Het woord is aan de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Dank u voorzitter. Ik wilde zeggen dat de griffie de gewijzigde motie heeft ontvangen.

De **voorzitter**: Ik zal de griffer even het woord geven.

De **griffier**: Ik begrijp hieruit dat amendement A17 wordt ingetrokken en omgezet is naar motie M38. Is dat correct, meneer Philippart?

De heer **Philippart** (GL): Correct.

Motie M38-2020: Human centric approach datavisie

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 8 mei 2020, behandelend het Statenvoorstel 09/20 over de vaststelling Datavisie Provincie Noord-Brabant 2020-2025;

constaterende dat:

- publieke waarden centraal staan als uitgangspunt in de datavisie;
- de Europese Commissie inzet op een human centric approach;
- uitgangspunten en principes voor vijf jaar worden vastgesteld in de datavisie;

overwegende dat:

- publieke waarden zoals menselijke waardigheid, vrijheid, gelijke behandeling en een eerlijke rechtsgang zo goed mogelijk dienen te worden vertaald naar Brabants digitaliserings- en databeleid;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

de human centric approach als uitgangspunt te nemen in de datavisie waarbij toekomstige oplossingen voor problemen worden ontwikkeld vanuit het menselijk perspectief bij alle stappen in het probleemoplossingsproces te betrekken, zodat publieke waarden zoals menselijke waardigheid, vrijheid, gelijke behandeling en een eerlijke rechtsgang zo goed mogelijk dienen worden beschermd in het Noord-Brabantse digitaliserings- en databeleid ten dienste staat voor het algemene publieke belang in de data-economie.

en gaan over tot de orde van de dag.”

Michiel Philippart, GroenLinks.

De **voorzitter**: Amendement A17 wordt motie 38 en dat verwerken we in de documenten die we straks bij de stemming zullen hanteren.

Dan sluit ik nu de beraadslagingen over dit voorstel en gaan wij met uw welnemen over naar het hierna volgende bespreekstuk, en dat betreft het afgeven van een verklaring van geen bedenkingen op de WABO-aanvraag onderdeel strijdig gebruik in het kader van het Provinciaal Inpassingsplan 'Nieuwe Verbinding Grenscorridor N69'.

25/20 Afgeven verklaring van geen bedenkingen op de WABO-aanvraag onderdeel strijdig gebruik in het kader van het Provinciaal Inpassingsplan 'Nieuwe Verbinding Grenscorridor N69'

De **voorzitter**: Wij beginnen met een bijdrage van mevrouw Bräuner, en het is haar maidenspeech. Mevrouw Bräuner, ik geef u het woord.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Het doet de VVD genoegen in te stemmen met dit voorstel. Zowel de leefbaarheid als de bereikbaarheid voor de bewoners van dit gebied wordt door dit voorstel beter. De marktpartij heeft een kans ingebracht die op het gebied van verkeersveiligheid, recreatie, natuur en financiën een meerwaarde aanbrengt, die met dit voorstel wordt bekrachtigd. Ook Waterschap De Dommel en de gemeenten Valkenswaard en Bergeijk zien de meerwaarde. Dankzij de markt wordt het plan beter en besparen we meer dan een half miljoen. Doen dus, zou ik zeggen: er niet langer over spreken, aan de slag!

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Bräuner en meld dat er uiteraard ook voor haar bloemen zijn. Het boeket zal, dat beloof ik u, niet evenredig zijn met de lengte van de spreektijd die u gebruikt heeft. Het was een korte, krachtige speech, maar het boeket zal ruim en voldoende zijn.

Dan gaan we nu naar de Forum voor Democratie-bijdrage in deze ronde. Ik geef de heer Roeles het woord.

De heer **Roeles** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Het doet ons vanuit de fractie Forum voor Democratie goed om te zien dat er wordt geïnvesteerd in Brabantse infrastructuur, in het verbeteren, het veiliger maken van

provinciale wegen, een belangrijke kerntaak van de provincie wat ons betreft. De N69, dwars door de kernen van Valkenswaard en Aalst, is al jaren een gevaarlijk knelpunt en wij zijn blij dat deze weg nu eindelijk wordt omgeleid. De bereikbaarheid van de regio wordt daardoor nog beter, de leefbaarheid van de bewoners in de kernen wordt weer acceptabel, natuur en landbouwbedrijven worden zoveel mogelijk ontzien en bovendien worden kruisingen zoveel mogelijk ongelijkvloers gerealiseerd. Het wordt hoog tijd dat het project nu ook wordt uitgevoerd. Een van de, zo niet de belangrijkste aanleiding voor het project, de verkeersveiligheid, moeten we goed in het oog houden. Die moet topprioriteit worden. Ook vorig jaar hadden we in Brabant voor het tweede jaar op rij weer een hoger aantal ongevallen, een hoger aantal dan de jaren daarvoor, met dodelijke afloop helaas. Een zorgwekkende trend die wij zo snel mogelijk moeten zien te doorbreken. Brabant mag daarom niet op slot gezet worden met doorgeslagen regelgeving en eindeloze procedures. Als klap op de vuurpijl kunnen we nu kosten besparen binnen het project-N69 door een ontwerpaanpassing, een kans bij de aansluiting met Dommelen, en op de koop toe minder stikstofuitstoot, een betere faunaverbinding en een veiligere fietsroute. Dat is natuurlijk goed nieuws. Onze fractie heeft dan ook geen bedenkingen op het strijdig gebruik van de WABO in relatie tot het PIP en wij stemmen dus in met het voorstel. Wat wij verder zullen doen vanuit de fractie is kritisch blijven kijken naar toekomstige projecten, naar de kaders en de ontwerpen daarbij, en uiteraard naar de doelmatigheid van de in te zetten middelen.

Voor de N69 zien wij naast de voorgestelde kans, de ontwerpwijziging, nog wel meer kansen binnen het project, bijvoorbeeld de beekdalbruggen over de Keersop en de Run. Zonder de waterberging in gevaar te brengen, kunnen die kruisingen wellicht veel eenvoudiger en goedkoper, dus waarom in de toekomst niet meer en eerder samenwerken met marktpartijen om tot nog slimmere oplossingen te komen? Graag een reactie hierop van de gedeputeerde.

De bruggen over de beekdalen Keersop en de Run zijn wel erg kolossaal. Ze doen denken aan Romeinse aquaducten, zoals het Pont du Gard in Zuid-Frankrijk, ooit nodig voor de watervoorziening van Romeinse steden. De schaalgrootte van de N69-bruggen over die kleine beekjes roept op z'n minst vragen op naar nut en noodzaak, maar goed: daar zullen vast gedegen wetenschappelijke studies aan ten grondslag liggen. Ik ben trouwens wel benieuwd wat die beekjes, de Run en de Keersop, nog in petto zullen hebben voor Brabant in de toekomst. De bruggen zijn in ieder geval voorbereid voor toekomstige wildwaterrivieren, met kolkende watermassa's waar je ook lekker op kunt kajakken.

Het is goed om oog te hebben voor omgevingsfactoren en randvoorwaarden, zoals natuur en landschap, en projecten ook voor te bereiden op toekomstige ontwikkelingen, maar toekomstvastheid moet ook niet de overhand gaan krijgen in het project. Middelen hadden we misschien dan ook doelmatiger kunnen inzetten voor bijvoorbeeld extra rijstroken. Dat is ook toekomstvastheid.

We merken dat de aanleg van een weg wordt aangegrepen om allerlei agenda's uit te rollen die niet sec noodzakelijk zijn voor de oorspronkelijke doelstellingen: natuurontwikkeling, cultuurontwikkeling, energieopwekking. Wat ons betreft hoeft niet iedereen zijn eigen politieke sausje over een infraproject te gooien. Niet iedereen hoeft een project te gebruiken om mooie sier mee te maken.

Wat zijn hoofdzaken, wat zijn bijzaken, welke functies zijn er te vervullen en hoeveel middelen hebben we over voor die functies? Hoe houden we een gezonde balans daarin? Om dat op een transparante manier te doen: dat is de kern hoe we tot een afgewogen besluitvorming kunnen komen. Je kunt het geld per slot van rekening maar één keer uitgeven.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik wil u danken voor uw mooie bijdrage, mijnheer Roeles, en ik wilde zeggen dat er in het kader van de datavisie bijzondere aandacht zal zijn voor het systeem dat maidenspeeches registreert, want ten onrechte heb ik u net niet genoemd. Het was ook uw maidenspeech in de Staten. Complimenten en

dank, en uiteraard komen ook naar u de bloemen die hierbij horen. Dank u wel en veel succes in uw verdere carrière als lid van deze mooie Staten.

Dan gaan we nu naar de fractie van het CDA, naar de heer Stoop.

De heer **Stoop** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Zoals de VVD-fractie al heeft aangegeven, is met deze aanpassing sprake van verbetering van de verkeersveiligheid, recreatie, natuur en financiën. Daarnaast bedraagt het financieel voordeel maar liefst 596.000 euro en wat centen. Van leden van de gemeenteraden van Veldhoven en Bergeijk hebben we begrepen dat de realisatie van de nieuwe verbinding voor de gemeenten tot extra kosten heeft geleid en investeringen in de infrastructuur. Het zou goed zijn als dit financieel voordeel ook terugkomt naar die gemeenten. Denk bijvoorbeeld aan een bijdrage aan de parkeer- en OV-hubs rond Veldhoven en de snelfietsverbinding van Bergeijk naar het stedelijk gebied van de regio Eindhoven, die ook aansluit op dit plan. We horen graag of het college hier positief tegenover staat.

De wijzigingen in het PIP worden nu opengesteld voor zienswijzen en worden definitief als er geen zienswijzen worden ingediend. Daartoe zal na besluitvorming het ontwerpbesluit zes weken ter inzage worden gelegd. De vraag aan de gedeputeerde is of er met de beperkte openstelling van het provinciehuis voldoende gelegenheid is voor belanghebbenden om de stukken in te kunnen zien en de zienswijzen in te kunnen dienen.

Voorzitter. Concluderend zijn er vanuit de CDA-fractie geen belemmeringen om een verklaring van geen bezwaar af te geven.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Stoop. Dan nu de SP-fractie, mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Dank u wel, voorzitter. Wij hebben er bij het besluit over de N69, inmiddels alweer heel veel jaren geleden, op aangedrongen om bij de uitvoering van het project uitdrukkelijk naar optimalisering te kijken. Dat was niet alleen de SP, maar ook een aantal andere partijen. Ik wil even reageren op de opmerking van Forum over politieke sausjes. Het is niet meer dan terecht dat, als er in de loop van een project verbeterde inzichten komen, die inderdaad ook worden toegepast. Wij prijzen het dat dit nu gebeurt, want het is een verbetering. Ik heb hierover één vraag, en dat is de volgende. De oorspronkelijke plannen vielen nog onder het PAS en hoefden in de aanlegfase niet met stikstofcompensatie behandeld te worden. Nu zijn we een stuk verder. De PAS-regels gelden niet meer en daarom is mijn vraag: wordt de aanleg van deze twee bruggen binnen de nieuwe regels verantwoord wat stikstofcompensatie betreft? Met andere woorden: loopt de provincie daar nog enig risico? Immers, de rechtszaak hierover loopt nog.

Dat was mijn vraag. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Arts. Dan nu de fractie van D66, bij monde van mevrouw Van Kessel. Aan haar geef ik het woord.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Voor ons is het een klaar stuk, dus ik zie bij dezen af van mijn spreektijd.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Ludwig, GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Dank, voorzitter. De fractie van GroenLinks heeft in het verleden tegen het Provinciaal Inpassingsplan N69 gestemd. Onze voorgangers hebben zich destijds verzet tegen het voorstel, helaas

zonder succes. Nu ligt er echter een gedeeltelijke aanpassing van het ontwerp voor, waar bij Dommelen een gelijkvloerse fietsoversteek en duikersbrug wordt vervangen door een onderdoorgang en een kleine beekdalbrug. Deze aanpassing geeft meer ruimte voor soorten, is fietsveilig en zorgt dat de beekloop in de toekomst kan meanderen, belangrijk voor klimaatadaptatie en voor de dieren. De fractie van GroenLinks vindt daarom dit plan een verbetering ten opzichte van het eerdere ontwerp. Ook de technische vragen die wij hebben gesteld, vooral over ecologie en fietsveiligheid, zijn voldoende beantwoord. Wel heeft de fractie nog één vraag. In de beantwoording van onze vragen wordt aangegeven dat er geen heiwerkzaamheden in de paaiperiode van de beekprik zullen plaatsvinden. Dit zal als harde eis worden opgenomen in de aanbesteding. Dat is mooi, maar kan de gedeputeerde ook toezeggen dat naleving wordt geborgd, bijvoorbeeld door periodieke controle bij de uitvoering van de werkzaamheden? Een belangrijk punt ook voor mensen die het gebied en de soorten daar een warm hart toedragen. Graag een reactie hierop. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Ludwig voor zijn bijdrage. Dan ben ik nu bij de fractie van 50PLUS, de heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ja, daar kom ik aan!

Mijnheer de voorzitter. De nieuwe verbinding grenscorridor N69, daar is 50PLUS altijd vóór geweest. Niets anders dan positieve zaken. Alleen, een paar dagen geleden ontvingen wij een brief van Groen en Heem uit Valkenswaard met het verhaal dat er nog een hele procedure liep. Op 23 april jl. zijn er nog inhoudelijke vragen gesteld over dit geheel. Nou is de vraag aan de gedeputeerde even: heb ik dat gemist, heb ik dat niet gezien, hadden wij dat toegestuurd moeten krijgen? Dus ik was even verrast en ik zou graag van de gedeputeerde willen weten wat hier aan de hand is.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank de heer Brouwers. Dan nu de fractie van de Partij voor de Dieren, de heer Van der Wel. Aan hem het woord.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, eigenlijk met dezelfde verklaring als GroenLinks, dat wij geen voorstander zijn van deze N69 door de natuur, deels. Wat nu voorligt is een aanpassing daarop. Wij hebben daar technische vragen over gesteld en daaruit blijkt dat de aanpassingen die worden gedaan geen van alle een verslechtering betekenen voor de situatie in ieder geval. Dus in die zin zijn we daar positief over, en ook dank voor de snelle beantwoording, omdat we ze toch te elfder ure hadden ingestuurd.

En dan toch nog even over de N69, voorzitter, eigenlijk dezelfde vraag als 50PLUS. De procedure loopt nog steeds, want volgens mij is een zitting pas gepland op 16 april voor het hele traject. Hoe moeten we dit nu in samenhang zien met het voorstel dat nu voorligt? De vraag is ook of deze plannen, zoals die aanpassingen, niet eerder voorzien kunnen zijn. Waarom komen die dan nu op tafel, waarom is daar niet eerder rekening mee gehouden?

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank de heer Van der Wel. Dan nu de fractie van Lokaal Brabant, de heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Wij zijn blij met de veranderingen die nu voorgesteld worden: landschappelijk een betere inpassing, verkeerstechnisch een veiliger oplossing en

bovendien nog een stuk goedkoper. Alleen, wij hebben ook onze vraagtekens rond de mogelijke procedure die nog loopt, dus we horen graag van de gedeputeerde wat daarvan de impact is.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank dan de heer Van Pinxteren. Dan is de eerste termijn van de zijde van de Staten voorbij. Ik zag gedeputeerde Grashoff al in de vergadering aanwezig. Ik heet hem welkom, digitaal, en geef hem graag het woord.

De heer **Grashoff** (GS, GL): Dank u wel, voorzitter. U ziet bij mij niet de Statenzaal op de achtergrond. Voor dit ene agendapunt was het iets praktischer om dat van huis uit te doen, dus u moet het qua beeld doen met mijn bescheiden zolderkamertje, waar ik op dit moment zit. Maar dat doet niets af aan de motivatie om op dit punt in te gaan.

Allereerst een hele korte duiding. Er ligt een zeer begrensd en beperkt voorstel voor. Dat is niet anders dan in te stemmen met een afwijking op een eerder vastgesteld plan. Het eerder vastgestelde plan ligt niet in z'n geheel voor, voor welk oordeel dan ook, slechts alleen het akkoord gaan met de aanpassing. Dat is van belang, want je zou, als je opnieuw integraal naar het voorstel zou kijken, weer opnieuw een discussie kunnen voeren over alle ins en outs. Dat lijkt mij niet logisch, niet passend, en dat zou ook het overdoen zijn van besluitvorming die al lang heeft plaatsgevonden. Dus dat kan niet. Het moet hier gaan, en het kan niet anders gaan dan sec om de aanpassing, waarbij in een laat stadium, omdat er een positie was ingebouwd in de hele planvorming dat een ontwikkelaar, een aannemer, de mogelijkheid had om met verbetervoorstellen te komen die, laat me zeggen, echt moeten worden gekenschetst als, wat we in goed Nederlands noemen, een no regret-maatregel, een maatregel waar je, zal ik maar zeggen, altijd voor zou moeten kiezen, omdat die volgens alle criteria waarop je hem zou willen beoordelen een voordeel zou opleveren, en dat is wonderwel gelukt hier. Ik heb dus ook best veel waardering voor die creativiteit, want het voorstel dat voorligt heeft inderdaad op alle aspecten voordelen. Het kost aanzienlijk minder, het levert een betere en veiligere verbinding voor de fietsers op en het levert ook nog eens een betere ecologische verbinding op in eigenlijk niet eens de N69 zelf, maar vlakbij, in de daarbij kruisende weg die in datzelfde projectgebied ook een aanpassing moest hebben in verband met de totale verkeersafwikkeling, met name die fietsverbinding. Van daaruit is deze gedachte ontstaan. Ik begrijp eigenlijk dat ieder van u dat ook in positieve zin omarmt. Je zou kunnen zeggen: vond je het hele N69-plan altijd al minder goed, dan is het in elk geval beter geworden, vond je het N69-plan altijd al een goed plan, dan is het evident met dit voorstel ook beter geworden. Vandaar dat we met vertrouwen dit beperkte voorstel aan u hebben voorgelegd. Ik kan dus ook niet heel uitvoerig ingaan op de bijdrage zoals de heer Roeles van Forum dat heeft gedaan...

De **voorzitter**: Interruptie van de heer Harry van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, zelfs de PVV vond het een dusdanig goed voorstel dat we niet eens spreektijd hebben aangevraagd, maar bij dezen complimenten en ook fijn dat iedereen verder wil met deze mooie weg.

Tot zover.

De **voorzitter**: Oké. Ik zie dat de heer Van den Berg een feestje viert. Van harte gefeliciteerd! De gedeputeerde heeft het woord... De microfoon, mijnheer de gedeputeerde!

De heer **Grashoff** (GS, GL): Ja, hij is nu weer aan. Hij lijkt vanzelf uit te gaan...

De **voorzitter**: Ja, er zijn hoge krachten bezig.

De heer **Grashoff** (GS, GL): Hoge krachten? Aha!

De **voorzitter**: Ja, het is echt niet te geloven: zoldergeesten!

De heer **Grashoff** (GS, GL): Ik zei al: de interruptie van de heer Van den Berg leidde niet tot een vraag in mijn richting, dus ik hoef daar, denk ik, niet op in te gaan.

Ik was bezig met even te proberen te reageren op de heer Roeles, maar daarbij wel aangevend dat ik niet op al zijn algemene argumenten rondom het project als zodanig inga, want dat is echt buiten de orde van dit voorstel, en overigens zou u dan eerder het debat moeten voeren met de gedeputeerde voor mobiliteit; dat zou dan een logischere plek zijn. Maar de vraag die u stelde "is het nu mogelijk om in de toekomst meer samen te werken met ontwikkelaars om dit soort creativiteit ook te benutten?", het antwoord daarop is: ja, in die zin dat we dat al doen, want het is eigenlijk staand beleid om dit soort creativiteit ook toe te laten. Daar ziet u nu juist een goed voorbeeld van in deze situatie.

Dan ga ik naar de heer Stoop van het CDA, die met name heeft gevraagd of het nu ook mogelijk is dat het financieel voordeel ook terechtkomt bij enkele gemeenten. Het is eigenlijk in het geheel een projectbudget van de provincie, dus wat er gebeurt met dit voordeel, is dat het in eerste instantie terugvalt in het projectbudget van de provincie en uiteindelijk, als daar niet andere risico's tegenover staan, op enig moment ook vrijvalt. Het gaat echt om de provinciale bijdrage, dus nee, hier is, ik zou bijna zeggen: helaas, niet een mogelijkheid om dat richting de gemeenten te doen vloeien.

Dan hebben een aantal van u, onder wie mevrouw Arts, maar ook anderen, de vraag gesteld of stikstof nog een probleem is. Omdat de werkzaamheden eenvoudiger worden en minder omslachtig, zeg maar: er hoeft minder beton gestort te worden, neemt ook de stikstofdepositie af. Dus voor zover in de nu lopende procedures nog bezwaren zijn gericht op het aspect van stikstof, met name in de beroepsprocedure over de Wet Natuurbeschermingsvergunning, kan dit voorstel daarin nooit een belemmerende of complicerende factor zijn. Het zou eventueel, maar op het totale project gaat het natuurlijk om een bescheiden onderdeelje, een verlichtende factor kunnen zijn. Maar hiervoor geldt dat echt ook aantoonbaar de stikstofdepositie met deze planverandering afneemt.

Dan heeft de heer Ludwig mij een vraag gesteld over de heiwerkzaamheden, die niet mogen plaatsvinden in de paaitijd van de beekprik met name. Dat is belangrijk, want juist die trillingen zijn enorm verstorend voor die populatie. Het werkt als volgt. Wij hebben op twee manieren daar zicht op. Eén: privaatrechtelijk. Wij zijn opdrachtgever, dus wij kunnen checken of de aannemer, Boskalis in dit geval, zich aan de afspraken in het aanbestedingscontract houdt. Maar we hebben ook een publiekrechtelijke taak, want hiervoor is een vergunning afgegeven met een ontheffing soortenbescherming. De ontheffing soortenbescherming geeft aan dat je deze werkzaamheden mag doen. Dat is een ontheffing – niet een vergunning, maar het lijkt erop – Wet Natuurbescherming. Maar aan die ontheffing zijn voorwaarden verbonden en op die voorwaarden wordt toezicht gehouden en gehandhaafd door onze omgevingsdienst. Ik kan de heer Ludwig dan ook toezeggen dat we ook in de volgende paaitijd, wanneer die werkzaamheden zouden plaatsvinden, hier controlebezoeken zullen doen, om ook vanuit onze rol in het kader van de Wet Natuurbescherming te borgen dat dit wordt nageleefd.

De heer Brouwers heeft gevraagd hoe het nou zit met die procedure. Ja, er loopt een procedure. Dat is overigens niet ongebruikelijk, er is bijna geen project van enige omvang waar niet op enigerlei wijze tot bij de Raad van State procedures gevoerd worden. Dat doet de facto aan onze besluitvorming niet af. Zou er sprake zijn geweest van een verandering die complex zou zijn, in de zin dat die bij wijze van spreken op enig aspect een nadelig effect zou kunnen hebben, bijvoorbeeld ten aanzien van natuurwaarden, of bijvoorbeeld ten aanzien van stikstofdepositie, dan zou deze verandering die procedures kunnen compliceren.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik wilde nog even terugkomen – want er zit inderdaad een flinke vertraging in – op wat u daarnet zei over verstoring van het paaigebied van de beekprik. Ik heb zelf van mensen uit het gebied gehoord dat dit jaar in ieder geval daar overtredingen hebben plaatsgevonden. Dus het wordt wel zaak om daar heel goed op toe te zien.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Grashoff** (GS, GL): Ik beschouw dat als een extra ondersteuning van datgene wat ik net heb toegezegd, ook in de richting van de heer Ludwig. Wij zullen daar strikt op toezien.

Dan kom ik toch nog even terug op de procedures als zodanig. Omdat het voorstel dat hier voorligt op geen enkel aspect tot een verslechtering leidt, kan deze verandering ook niet in die procedures een complicerende werking hebben. De procedure loopt tegen de Wet Natuurbescherming. We hebben eerder vastgesteld dat er een degelijke onderbouwing ligt en we hebben er het volste vertrouwen in dat deze procedure uiteindelijk ook niet leidt tot een weigeren van de Natuurbeschermingswetvergunning. Maar dat oordeel is aan de rechter, dus dat zal altijd een rechterlijk oordeel hebben. En zo dat rechterlijk oordeel op enigerlei wijze uitvalt, moeten wij daarnaar handelen. Dat ligt voor de hand, maar het raakt niet aan dit bescheiden voorstel voor aanpassing, dat wil ik nogmaals benadrukt hebben.

Daarmee heb ik volgens mij ook de opmerkingen van de heer Brouwers, de heer Van der Wel en de heer Van Pinxteren besproken.

De **voorzitter**: Ja. Er is wel één interruptie, mijnheer de gedeputeerde, en dat betreft een interruptie van de heer Brouwers, 50PLUS. Aan hem het woord.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ja, mijnheer de voorzitter, dank u wel. Toch nog even een volgende vraag. Als deze zaken spelen bij de rechtbank, is het dan zo dat wij daarvan op de hoogte gesteld worden, of heeft u die stukken naar ons toegestuurd en heb ik ze misschien gemist? Het is een beetje raar als je dat ineens een paar dagen van tevoren binnenkrijgt. Dan denk ik: wat is er aan de hand? Vandaar mijn vraag.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Grashoff** (GS, GL): Voorzitter, ik moet ook eventjes te rade gaan, maar bij mijn weten is het niet gebruikelijk om Provinciale Staten actief op de hoogte te stellen van elke beroepsprocedure die tegen enig besluit van ons wordt ingesteld. Ik denk dat dat ook tot een zeer frequente post in uw richting zou leiden. Ik doe dit even uit mijn hoofd. Er is geen onwil om de Staten waarover dan ook te informeren, maar voor zover mij bekend is het geen gebruik om standaard altijd de Staten te informeren dat er een beroepsprocedure loopt. Zodra er een uitspraak is, doen wij dat in den regel wel

De **voorzitter**: Goed. Ik zeg u toe, ook als uw voorzitter, dat we even nagaan wanneer iets dergelijks valt onder de actieve informatieplicht van het college. Ik kan me voorstellen dat dat nader gewogen moet worden. Het zou best eens zo kunnen zijn dat, als hier een Statenvoorstel voorligt, dat wellicht dan wel passend is, maar we gaan dat nog even na.

De gedeputeerde was klaar met zijn beantwoording. Dan ga ik inventariseren of u behoefte heeft aan een tweede termijn. Ik ga de fracties even af. Mevrouw Bräuner van de VVD, behoefte aan een tweede termijn?

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Nee, dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Roeles van Forum voor Democratie.

De heer **Roeles** (FvD): Nee, dank je wel.

De **voorzitter**: Stoop, CDA.

De heer **Stoop** (CDA): Even kort misschien aanvullend. Het gaat er niet om geld over te maken naar de gemeenten, maar om provinciale investeringen te doen binnen die gemeenten. Ik had nog de vraag gesteld of er belemmeringen zijn met deze coronacrisis om de zienswijzen te laten uitvoeren.

De **voorzitter**: Oké. Arts, SP.

Mevrouw **Arts** (SP): Nee, dank u wel, voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor zijn heldere beantwoording.

De **voorzitter**: Van Kessel, D66.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Nee. Ik dank de gedeputeerde.

De **voorzitter**: Ludwig, GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Dank voor de beantwoording. Geen verdere vragen.

De **voorzitter**: Oké, dan Brouwers, 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Nee, dank u, mijnheer de voorzitter, maar ik ben toch wel benieuwd wat eruit gaat komen met die informatie.

De **voorzitter**: Van der Wel, Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Geen verdere vragen.

De **voorzitter**: Wil van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ik heb geen verdere vragen.

De **voorzitter**: Oké. Er was nog één vraag voor de gedeputeerde.

De heer **Grashoff** (GS, GL): Van de heer Stoop, ja.

De **voorzitter**: Ja, ga uw gang.

De heer **Grashoff** (GS, GL): Ja, kijk, hoe werkt het? Het zijn eigenlijk de algemene, normale regels van het begrotingsrecht van de Staten. Op het moment dat een project uiteindelijk wordt afgesloten met een saldo dat vrijvalt, dan valt dat gewoon weer terug onder het begrotingsrecht van de Staten en hebt u te allen tijde daar de vrije beschikking over, om wat dan ook te doen. Als het dan een bestuurlijke, politieke

afweging is om met name in deze gemeenten iets te investeren, ja, dat is dan een keuze die op dat moment door het college en door de Staten gemaakt kan worden.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank de gedeputeerde voor de beantwoording van deze laatste vraag, sluit de beraadslagingen over dit onderwerp en kom dan toe aan het volgende bespreekvoorstel. Dat betreft de verantwoording van het fractiebudget Lokaal Brabant.

44/20 Verantwoording fractiebudget Lokaal Brabant 2018

De **voorzitter**: Eén korte woordmelding, de heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Ik wil mijn dank uitspreken aan de rest van de Statenfracties, dat zij ons enige tijd hebben gegund om dit allemaal goed op een rijtje te zetten, en dat is gelukt, zoals u ziet in het voorstel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Pinxteren voor zijn bijdrage, stel vast dat hier verder geen antwoord van het presidium op nodig is, ook geen andere woordmeldingen, en sluit dus de beraadslagingen bij dit bespreekonderwerp.

Dan zijn wij aangekomen bij het hoofdstuk stemming. U weet allen dat dat een wat bijzonder hoofdstuk is, althans niet het feit dat we gaan stemmen, maar de wijze waarop is anders. Voordat we gaan stemmen, wil de gedeputeerde nog reageren op een aangepaste motie, althans de omzetting van een amendement naar een motie, motie 38 uit mijn hoofd gezegd. Het woord is aan gedeputeerde Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ja, de heer Spooren gaf dat via de chat nog aan, dus op dat verzoek ga ik graag in. Het betreft inderdaad motie 38, ingediend door de heer Philippart, en gaat specifiek over artificial intelligence. Wij denken dat wij hier voldoende waarborgen in de datavisie voor hebben, maar net zoals zijn collega de heer Everling zijn wij van harte bereid comfort te geven, dus geen bezwaar.

De heer **Spooren** (50PLUS): Mag ik hierover een vraag stellen?

De **voorzitter**: Ja, mijnheer Spooren, ga uw gang.

De heer **Spooren** (50PLUS): U zei net dat, als de heer Philippart een motie zou indienen, u die zou overnemen, maar daarbij zei u niks over amendement A16, dat daaraan gerelateerd is. Neemt u dat ook over?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): A16 is volgens mij ingetrokken. Dat was toch het amendement van de heer Philippart?

De **voorzitter**: Ja, het amendement is omgezet in een motie, dus dat amendement bestaat niet meer.

De heer **Spooren** (50PLUS): O, ik dacht dat amendement A17 van de heer Philippart was.

De **voorzitter**: Inderdaad, het ging om amendement A17.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Amendement A16 is van de SP, en daarop had ik al 'geen bezwaar' gezegd.

De heer **Spooren** (50PLUS): Geen bezwaar, wil dat zeggen dat u het overneemt?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ja.

De heer **Spooren** (50PLUS): Allebei dus, de motie én het amendement?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Van het amendement van de SP had ik aangegeven dat dat volgens Gedeputeerde Staten in het voorstel staat, maar conform de themavergadering, als we daar de Staten comfort in kunnen geven, geen bezwaar. Idem dito voor de motie van GroenLinks, zojuist ingediend, die gaat over artificial intelligence. Als dat comfort geeft aan de Statenleden, geen bezwaar. Het gaat de handelingswijze van Gedeputeerde Staten niet veranderen, maar het gaat om het comfort dat wij u van harte bereid zijn te geven.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde en de heer Spooren voor deze laatste randjes aan de besluitvorming die we nog moesten trekken.

Stemming

De **voorzitter**: Dan gaan wij ons nu voorbereiden op de stemming. Ik zal eerst de griffier het woord geven, die een mededeling zal doen over het aantal deelnemers in de stemapplicatie en nog een aantal onthoudingen heeft te melden.

De **griffier**: Voor de goede orde: we zullen dadelijk even schorsen, om iedereen de gelegenheid te geven in te loggen op de stemapplicatie en ook te zorgen dat de griffie zich gereed kan maken voor de stemming. Voorafgaande daaraan wil ik voor de goede orde nog opmerken dat het de griffie bekend is dat Marcel Deryckere zich zal onthouden van stemming over ontwerpbesluit 27/20 en alle betrokken voorstellen, amendementen en moties, dat Patricia van der Kammen zich zal onthouden van stemming over motie M37 en dat Maarten Everling zich zal onthouden van stemming over ontwerpbesluit 25/20.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank de griffier. Ik zie dat de leden het zelf ook in de chat melden voor alle zekerheid, waarvoor dank. Dan gaan we nu eerst schorsen, een ruime vijf minuten, en dan kom ik zo dadelijk eerst terug om nog even helder aan te geven hoe we gaan stemmen, en dan gaat de stemming volgen. De vergadering wordt geschorst voor vijf minuten en u gaat zich melden in de applicatie.

De heer **Rutjens** (FvD): Ik heb in de app gevraagd of we langer kunnen schorsen.

De **voorzitter**: Dat was bij ons nog niet binnengekomen..., ah, nu wel, zie ik. Hoeveel langer zou u willen schorsen?

De heer **Rutjens** (FvD): Een halfuurtje graag.

De heer **Boon** (PVV): Een halfuur? Kom nou toch!

De **voorzitter**: Ja, een halfuur is wel heel lang. Het is nu kwart voor negen. Tot negen uur lijkt me prima. Ja? De vergadering is nu geschorst.

Schorsing (20.47-21.09)

De **voorzitter**: De vergadering is heropend. Wij gaan stemmen en dat gaan we digitaal doen. Ik vraag de griffier mij mededeling te doen van het aantal deelnemers in de applicatie.

De **griffier**: Er zijn 53 deelnemers in de applicatie. We kunnen eventueel Taner Karaaslan en Nico Heijmans nog in Teams oproepen, om zo hun stem uit te brengen.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat we dat dan doen. De gebruikelijke volgorde van stemming zal worden aangehouden, d.w.z. dat we eerst over de amendementen stemmen, dan over het besluit en dan over de moties. Ik zal elke keer eerst heel duidelijk voorlezen of het een amendement, motie of een besluit betreft, het nummer en een korte aanduiding van de inhoud. Dat gaan we rustig doen. Als we het gevoel hebben dat we het tempo kunnen verhogen omdat de ervaring toeslaat, dan zien we dat wel, maar we gaan rustig beginnen. Het is allemaal nieuw voor ons en we gaan kijken of het zo gaat lukken.

U ziet de amendementen, besluiten en moties in NotuBiz staan. Per amendement, besluit of motie wordt dus gestemd. De stemming wordt dan opengesteld en dan kunt u stemmen door middel van buttons, 'knoppen' heet dat in het Nederlands, vóór, tégen of onthouden. U dient uw stem te bevestigen door op de knop 'Versturen' te drukken en na elke stemming drukt u op 'Refresh'. Let op: de button 'Onthouden van stemming' is alleen bedoeld voor het zich onthouden van stemming op grond van artikel 28 van de Provinciewet, zoals net ook al door een aantal leden aangekondigd. Indien van toepassing, dient u dit voorafgaand aan de stemming bij de griffier te melden, en dat is in mijn ogen net voldoende gebeurd.

Omwille van een vlotte gang van zaken stel ik voor dat, mocht u behoefte hebben aan het geven van een stemverklaring, u aangeeft dat u dat wilt doen, maar dat we pas na afloop van alle stemmingen, met het helder noemen of duiden op welke stemming die stemverklaring betrekking had, de gelegenheid zullen geven om die stemverklaring af te leggen. Dus we gaan eerst stemmen en niet elke stemming onderbreken voor stemverklaringen. Na de stemmingen, d.w.z. nadat gecheckt is of iedereen zijn of haar stem heeft uitgebracht, zal ik de uitslag van de stemming mededelen. Daarna geef ik de stemming vrij en verschijnt de uitslag van de stemming in beeld. Ik zal dan expliciet vragen of u zich in de uitslag van de stemming herkent. Als u zich niet herkent in de uitslag, d.w.z. als u uw eigen stem niet herkent, dan kunt u dat op dat moment nog melden. Daarvan wordt dan aantekening gemaakt in de notulen. Die mededeling heeft geen invloed meer op de uitslag van de stemming.

Ik neem aan dat het nu voldoende duidelijk is en stel voor de stemming aan te vangen.

We beginnen de stemming met amendement A15A, 'Borgen stikstofreductie voor de toekomst'. De stemming is open.

Nogmaals: u moet uw stem ook versturen en de Refresh-knop zit bovenaan de pagina, wordt mij gemeld. Zoals u weet, mag ik niet stemmen, dus ik heb dat allemaal niet, u wel.

De **griffier**: Anne van Diemen, Wil van Pinxteren en Alexander van Hattem hebben hun stem nog niet verstuurd. Alexander inmiddels wel..., ik heb nu 51 stemmen binnen, 52..., de laatste stem nog. Ja, ik heb 53 stemmen binnen. Daarvan hebben 17 voorgestemd en 35 tegen. Marcel Deryckere heeft zich onthouden van stemming. En dan kunnen we nu nog vragen aan Nico Heijmans wat zijn stem is.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De **griffier**: Wij noteren vóór. En Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Tegen.

De **griffier**: Dan zijn er 55 stemmen uitgebracht, 18 voor, 36 tegen en 1 onthouden.

De **voorzitter**: Dit amendement is verworpen. Dan stel ik voor dat we ons gereed maken voor de nieuwe stemming over het besluit zelf. Refresh-button ingedrukt, een nieuwe stemming in beeld. Dan gaan we nu stemmen over ontwerpbesluit 27/20, Gewijzigd vaststellen inpassingsplan Logistiek Park Moerdijk. De stemming is open.

De **griffier**: Er zijn 53 stemmen uitgebracht, 36 voor, 16 tegen en 1 onthouden. Wat is de stem van Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **griffier**: En van Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voor.

De **griffier**: Dan zijn er 55 stemmen uitgebracht, 37 voor, 17 tegen en 1 onthouden.

De **voorzitter**: Oké, en dat wordt nu in beeld gebracht, begrijp ik. Ik denk dat ik kan melden dat dit besluit is aangenomen.

Dan stel ik voor verder te gaan met de stemming, en dan gaan we nu stemmen over de motie, motie nr. 21, 'Moerdijk 1 beschikbaar maken voor logistiek'. De stemming is open.

De **griffier**: Anne van Diemen en Hagar Roijackers dienen hun stem nog te versturen.... Anne van Diemen nu nog. Ja, dan is alles binnen. Er zijn 53 stemmen uitgebracht. Wat is de stem van Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **griffier**: Ik wacht even tot we beeld hebben van uw deelname. We zien u nog niet in beeld. Nico Heijmans, kunt u nog even praten?

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De **griffier**: Je moet meer zeggen, Nico. 'Voorzitter, ik stem tegen', zou uw antwoord moeten zijn.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: Het werkt niet...

De **voorzitter**: Uw camera staat misschien niet aan.

De heer **Heijmans** (SP): Nu staat de camera wel aan.

De **voorzitter**: Zeker.

De heer **Heijmans** (SP): En als ik nu zeg: ik stem tegen...

De **griffier**: Akkoord. Taner Karaaslan.

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: Dan zijn er 55 stemmen uitgebracht, 6 voor, 48 tegen en 1 onthouden.

De **voorzitter**: Motie 21 is verworpen. Dan gaan we nu stemmen over motie 22. De stemming staat open.

De **griffier**: Dat moet nog even in beeld worden gebracht toch? Ja, nu wordt in beeld gebracht of iedereen zich herkent in deze stemuitslag.

De **voorzitter**: Goed, ik stel vast dat dat het geval is en dat de motie verworpen was. We gaan over naar motie 22. Ik herhaal nog een keer: motie 22 is nu in stemming, 'Behoud financiële impuls voor leefbaarheid van Moerdijk'.

De **griffier**: Er zijn 53 stemmen binnen. Wat is de stem van Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem voor.

De **griffier**: En Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: Dan zijn er 55 stemmen uitgebracht, 17 voor, 37 tegen 1 onthouden.

De **voorzitter**: Motie 22 is verworpen. We gaan over naar de stemming van motie 23...

De **griffier**: Nadat eerst is vastgesteld...

De **voorzitter**: O ja, we moeten nog even ergens kijken. Ja, heel goed. Ik stel voor dat we dat vaststellen. Ja? Oké. Dan gaan we naar motie 23, 'Overgebleven stikstofruimte niet zomaar weggeven'. De stemming is open.

De **griffier**: Er zijn 53 stemmen uitgebracht. Wat is de stem van Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: En Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem ook tegen.

De **griffier**: Dan zijn er 55 stemmen uitgebracht, 6 voor, 48 tegen, 1 onthouden.

De **voorzitter**: We brengen het even in beeld en dan stellen wij vast dat motie 23 is verworpen. Dan gaan wij nu naar motie 24, dat betreft een motie van afkeuring. De stemming is open.

De **griffier**: Er zijn 53 stemmen binnen. Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: En Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: Dan zijn er 55 stemmen uitgebracht, 4 voor, 50 tegen, 1 onthouden.

De **voorzitter**: We brengen dat weer in beeld en stellen vast u zich herkent in uw stemgedrag en dat wij motie 24 hebben verworpen. Dan gaan we over naar de stemming over ontwerpbesluit 18/20, Bestuursopdracht Terugdringen woningtekort en leegstand & participeren in transformaties. De stemming is open.

De **griffier**: Ik heb 53 stemmen binnen. De stem van Nico Heijmans graag?

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem voor.

De **griffier**: En Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem voor.

De **griffier**: Dan zijn er 55 stemmen uitgebracht, 49 voor, 6 tegen.

De **voorzitter**: Oké, dat brengen we in beeld ter verificatie. Wij herkennen ons daarin en concluderen dat dit ontwerpbesluit is aangenomen. Dan gaan we nu stemmen over motie nr. 25, 'Huursector en middensegment nieuwe woonvormen'. De stemming is open. Het zijn vergaderingen waarin weer gerookt mag worden, zie ik!

De **griffier**: Het is overigens wel een goed idee als Nico en Taner gewoon in beeld blijven, want dan kunnen we dit sneller afwikkelen.

De **voorzitter**: Ja.

De **griffier**: Dank je wel. Ik mis er nog twee.

De **voorzitter**: Nog twee stemmen, Henri en Coen Hendriks. Swinkels en Hendriks, graag stemmen.

De heer **Hendriks** (CDA): Ik zie niks in mijn beeld hoor, ik zie geen button waar ik op kan stemmen en ik heb gerefresht.

De **voorzitter**: Dezelfde button als bij de vorige stemmingen.

De heer **Hendriks** (CDA): Ja, ja, maar hij komt niet in beeld, sorry.

De **voorzitter**: Wie missen we nog? Dan gaan we Coen Hendriks ook in beeld roepen.

De **griffier**: Ja, want ik heb 52 stemmen binnen. Wat is de stem van Coen Hendriks?

De heer **Hendriks** (CDA): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: En Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem voor.

De **griffier**: En Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: Dan heb ik 55 stemmen binnen, 20 voor en 35 tegen.

De **voorzitter**: Dan stel ik voor dat we dat nog even in beeld brengen en we ons herkennen in die stemming, die leidt tot de conclusie dat deze motie is verworpen.

Dan gaan we naar motie 26, die nu in stemming wordt gebracht. Motie 26, 'Extra ondersteuning middelgrote steden (M7) stedelijke transformaties'. De stemming is open.

De **griffier**: Ik heb 53 stemmen binnen. Wat is de stem van Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem voor.

De **griffier**: En Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: Dan zijn er 55 stemmen uitgebracht, 16 voor, 39 tegen.

De **voorzitter**: Goed, we brengen die stemming in beeld. We herkennen ons daarin en kunnen vaststellen dat motie 26 is verworpen.

Motie 27 is ingetrokken. Motie 27A, 'Natuurinclusief bouwen de norm'. De stemming is open.

De **griffier**: 53 stemmen binnen. De stem van Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem voor.

De **griffier**: En Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: 55 stemmen, 17 voor, 38 tegen.

De **voorzitter**: Oké, dat brengen we even in beeld. Wij herkennen ons daarin, ja, en stellen vast dat de motie is verworpen.

Collegae, dan gaan wij nu stemmen over motie 28, 'Woonomgeving en windparken'. De stemming is open.

De **griffier**: Ik heb 53 stemmen. Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: 55 stemmen, 4 voor, 51 tegen.

De **voorzitter**: We brengen die in beeld en stellen vast dat we ons daarin herkennen en dat de motie is verworpen.

Dan gaan we verder met motie 29, 'Geen voorrang statushouders'. De motie wordt in stemming gebracht. De stemming is open.

De **griffier**: 53 stemmen. Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: 55 stemmen, 13 voor, 42 tegen.

De **voorzitter**: We brengen dat in beeld. Wij stellen vast ons daarin te herkennen en dat deze motie is verworpen.

Dan gaan we verder met de volgende stemming. Dat betreft motie 30, 'Woonomgeving en migranten'. De motie is in stemming. De stemming is open.

De **griffier**: Anne van Diemen dient haar stem nog te versturen. 53 stemmen. Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: 55 stemmen, 4 voor, 51 tegen.

De **voorzitter**: We brengen de stemming in beeld. We stellen vast dat we ons daarin herkennen en ook kunnen we vaststellen dat deze motie is verworpen.

Dan gaan we naar stemming over motie 31, 'Geen transformatie cultuurcomplexen'. Motie 31. De stemming staat open.

De **griffier**: 53 stemmen. Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: Ik kan de stemuitslag niet zien...

De **voorzitter**: Daar komt 'ie.

De **griffier**: 55 stemmen, 4 voor, 49 tegen.

De **voorzitter**: Die brengen we in beeld. Motie 31. We zien de stemming in beeld, stellen vast dat we ons daarin herkennen en dat motie 31 is verworpen. Ik hoor iemand mijn aandacht vragen, maar ik kan niet zien wie.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, excuus, Marco hier. Klopt het dat iemand zich onthouden heeft van stemming? Want de griffier zei 49 en 4.

De **griffier**: O, we zijn Nico en Taner vergeten...

De heer **Heijmans** (SP): Ik hoor het al: jullie zijn ons vergeten! En ik doe al zo mijn best om de aandacht te trekken!

De **voorzitter**: Ik had de vraag ook nog niet gesteld: herkennen wij ons in deze uitslag? We gaan dat zo even goedmaken. Ik denk dat de griffier u beiden even vraagt wat u stemt, en dan is het allemaal vastgelegd. De griffier. Heijmans en Karaaslan over 31.

De heer **Karaaslan** (VVD): Dat hadden we toch al gezegd?

De **griffier**: Excuus, voorzitter. De uitslag is dan dat er 4 voor hebben gestemd en 51 tegen.

De **voorzitter**: Oké, dan doen we dat voor alle zekerheid nog even in beeld voordat we vaststellen dat deze motie is verworpen. Lijkt me helder hè? Ja? Oké.

Dan gaan we nu naar motie 32, 'Bouwbesluit'. De stemming is open.

De **griffier**: 53 stemmen. Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: En Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: 55 stemmen, 4 voor, 51 tegen.

De **voorzitter**: We brengen de stemming in beeld, stellen vast dat we ons daarin herkennen en ook dat deze motie is verworpen.

We gaan verder. Motie 33, 'Los van van gas los'. De stemming is open.

De heer **Karaaslan** (VVD): We zijn zo wel het langste in beeld, Nico!

De heer **Heijmans** (SP): Wij scoren! Wat zullen we morgen veel fanmail krijgen!

De **griffier**: Michiel Philippart dient nog op 'Verzenden' te drukken en Nurettin Altundal. 53 stemmen. Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: 55 stemmen, 4 voor, 51 tegen.

De **voorzitter**: Dat brengen we in beeld. We herkennen ons daarin en stellen vast dat motie 33 is verworpen.

Dan gaan we naar de volgende stemming. Dat betreft het onderwerp Datavisie, en als eerste stemmen we over een amendement, amendement 16, 'Data is mensenwerk'.

De heer **Spooren** (50PLUS): Volgens mij heeft de gedeputeerde aangegeven dat die overgenomen is.

De **griffier**: Bij een amendement kan dat niet.

De **voorzitter**: Een amendement moet altijd in stemming worden gebracht. Dus we gaan het amendement 16 in stemming brengen, 'Data is mensenwerk'. De stemming is open.

De **griffier**: 53 stemmen. Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem voor.

De **griffier**: Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: 55 stemmen, 28 voor, 27 tegen.

De **voorzitter**: We brengen het in beeld. Dit amendement is aangenomen. Wij herkennen ons daarin en stellen vast dat het is aangenomen.

Dan gaan we nu stemmen over het ontwerpbesluit zelf: 09/20 Vaststelling Datavisie Provincie Noord-Brabant 2020-2025. Het ontwerpbesluit wordt in stemming gebracht. De stemming is open.

De **griffier**: Anne-Miep Vlasveld moet nog op 'Versturen' drukken en Henri Swinkels, hoor ik.... Henri Swinkels nog.... Henri Swinkels, drukt u op 'Versturen'...

De heer **Swinkels** (SP): Er is, denk ik, een probleem, want bij mij staat dat ik gestemd heb en dat gewacht wordt op de bekendmaking, maar ik had nog niet gestemd. Dus ik kan op een of andere manier nu niet mijn stem uitbrengen.

De **griffier**: Dan gaan we dit ook in beeld doen. Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem voor.

De **griffier**: Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem voor.

De **griffier**: Henri Swinkels?

De heer **Swinkels** (SP): Voorzitter, ik stem voor.

De **griffier**: Dan zijn er 55 stemmen, 51 voor, 4 tegen.

De **voorzitter**: We brengen dat in beeld...

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter, dit is het amendement.

De **voorzitter**: Even geduld. Ontwerpbesluit, uitslag stemming ontwerpbesluit, ik zag hem al even voorbij komen. Is nu in beeld. We stellen vast dat we ons daarin herkennen en het voorstel is aangenomen. Dan gaan we nu door naar de bij dit besluit horende moties. Allereerst motie 34, 'Digitaal transformeren ook voor Statenleden'. De stemming is open.

De **griffier**: 53 stemmen. Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem voor.

De **griffier**: Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: 55 stemmen, 20 voor, 35 tegen.

De **voorzitter**: We brengen dit in beeld, stellen vast dat we ons daarin herkennen en dat motie 34 is verworpen.

We gaan naar motie 35, 'Onderzoek waardevol digitaliseren'. De stemming is open.

De **griffier**: 53 stemmen. Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem voor.

De **griffier**: Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: 55 stemmen, 13 voor, 42 tegen.

De **voorzitter**: We brengen dat in beeld, stellen vast dat we ons daarin herkennen en dat deze motie is verworpen.

Dan gaan we naar motie 37, 'Oprichten ethische klankbordgroep'. De stemming is open.

De **griffier**: 53 stemmen. Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem voor.

De **griffier**: Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: 55 stemmen, 18 voor, 36 tegen, 1 onthouden.

De **voorzitter**: We brengen het in beeld, stellen vast dat we ons daarin herkennen en dat motie 37 is verworpen..

Dan gaan we door naar motie 38, 'Human centric approach datavisie'. De stemming is open.

De **griffier**: 53 stemmen. Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem voor.

De **griffier**: Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem tegen.

De **griffier**: 55 stemmen, 28 voor, 27 tegen.

De **voorzitter**: We brengen het in beeld, stellen vast dat we ons daarin herkennen en dat deze motie is aangenomen.

Dan zijn we nu bij een volgende stemming. Dat betreft het ontwerpbesluit 25/20, het afgeven van een verklaring van geen bedenkingen op de WABO-aanvraag, et cetera N69. Ontwerpbesluit 25/20 nu in stemming. De stemming is open.

De **griffier**: Michiel Philippart nog, op 'Versturen' drukken.

De heer **Philippart** (GL): Excuus, ik moet even kijken of ik het juist heb gezien.

De **griffier**: Ja. 53 stemmen. Nico Heijmans?

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, ik stem voor.

De **griffier**: Taner Karaaslan?

De heer **Karaaslan** (VVD): Voorzitter, ik stem voor.

De **griffier**: 55 stemmen, 54 voor en 1 onthouden.

De **voorzitter**: Oké, we brengen het in beeld, stellen vast dat we ons ook hierin herkennen en dat het voorstel is aangenomen.

Dan wil ik u vragen of iemand stemming verlangt over het ontwerpbesluit 44/20 inzake de verantwoording van het fractiebudget Lokaal Brabant 2018. Wil iemand daarover stemming? Ik hoor en zie niemand. Dan stel ik u voor dit bij acclamatie te hebben aangenomen.

Dan heb ik nu genoteerd een aantal stemverklaringen ik check het met het lijstje dat de griffier me aanreikt. Het gaat om hele korte stemverklaringen graag. Ik had er nog eentje genoteerd van de heer Boon op voorstel 27/20.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik zal het kort houden, want het is wederom een zwarte dag voor de landbouw. Ons agrarisch landschap wordt nu de speelbal van agressieve investeerders die niets geven om leefbaarheid in buitengebied of koeien in de wei. En dit is mede mogelijk gemaakt door het CDA en Forum voor Democratie. Dit is geen kiezersbedrog, maar dit is pure minachting van de kiezers. Ik hoop dat de Statenleden die dit hebben mogelijk gemaakt hun positie gaan overwegen.

De **voorzitter**: De volgende stemverklaring is van de heer De Bie, op motie 28.

De heer **De Bie** (FvD): Voorzitter. Motie 28 is ongenueanceerd en de PVV was niet bereid de motie aan te passen.

De **voorzitter**: De volgende stemverklaring is van mevrouw Dirken, op motie 29.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. Wij hebben tegengestemd omdat het volgens ons gemeenten vrij staat om hier zelf beleid op te formuleren. Daar hebben ze ons als provincie niet bij nodig.

De **voorzitter**: Dan heb ik een tweetal stemverklaringen van de heer De Bie, op respectievelijk motie 30 en dan 31. Nummer 30, mijnheer De Bie.

De heer **De Bie** (FvD): De motie is ongenueanceerd en de PVV was niet bereid de motie aan te passen.

De **voorzitter**: Motie 31.

De heer **De Bie** (FvD): De motie was voor ons onvoldoende duidelijk.

De **voorzitter**: Bij motie 32 een stemverklaring door mevrouw Dirken en de heer De Bie. Eerst mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. Wij hebben tegengestemd, omdat wij principieel tegen lokale koppen zijn als dat niet nodig is, maar wij zijn niet tegen ambities als daar draagvlak voor is in projecten.

De **voorzitter**: Oké, De Bie op 32 ook.

De heer **De Bie** (FvD): De motie is te algemeen van strekking.

De **voorzitter**: Dan motie 33, ook een stemverklaring van de heer De Bie namens Forum voor Democratie.

De heer **De Bie** (FvD): De strekking en reikwijdte is onvoldoende duidelijk.

De **voorzitter**: Oké, dan heb ik nog een stemverklaring op het voorstel 09/20, de Datavisie, door de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Hoewel de datavisie in de optiek van de fractie van GroenLinks nog allesbehalve af is, geeft het begrip hiervoor en de geboden ruimte vanuit de gedeputeerde inzake samenwerking PS voldoende ruimte voor steun. Daarbij veel dank aan alle andere partijen voor de steun voor de motie.

De **voorzitter**: Dan geef ik nu als laatste het woord aan de heer Janssen voor een stemverklaring bij motie 37.

De heer **Janssen** (VVD): Ja, dank je wel, voorzitter. Zoals de gedeputeerde toegezegd heeft, zijn wij ook voor het uitnodigen van een ethisch data-expert, om met de Staten in gesprek te gaan. De motie vraagt echter meer, dus tegen.

De **voorzitter**: Sorry, ik had er nog twee meer. Van Hattem op motie 22 nog.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u voorzitter. Met deze motie willen wij zeker geen blanco cheque afgeven, maar inderdaad met het voorbehoud dat het terugkomt naar de Staten en dat we daarop kunnen sturen, kunnen we instemmen met deze motie.

De **voorzitter**: Oké, en dan tot slot de heer Van der Wel bij besluit 25/20.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Wij hebben voor de verbetering van de N69 gestemd, omdat dat minder natuurbelastend is. Echter, wij zijn nog steeds tegen de gehele aanleg van de N69.

De **voorzitter**: Waarvan akte.

Dan hebben wij hiermee de stemmingen afgerond en kom ik tot het besluit van deze vergadering.

Sluiting

De **voorzitter**: Ik wil u allen in de eerste plaats zeer hartelijk danken voor uw bereidwilligheid om op deze manier onze democratie z'n werk te laten doen. Het heeft hier en daar veel oefenen en aanpassingsvermogen van ons gevraagd. Ik ben u daar zeer dankbaar voor. Ik wil ook de griffier en haar team, en ik vergeet ook de techniek niet, danken voor alle geweldige ondersteuning die is verricht om ons dit vandaag ook echt mogelijk te maken. Zeer veel dank. Zeer veel dank ook aan de ambtelijke organisatie voor al het werk dat hier vandaag tot een afronding komt. En staat u mij toe in het bijzonder ook even gedeputeerde Van Merrienboer te noemen, die hier fysiek in de zaal hele belangrijke dossiers tot een

belangrijk einde heeft gebracht. We weten allemaal dat het naar alle waarschijnlijkheid de laatste keer is dat we in deze vorm hem hier zo in ons midden hebben en dat wil ik toch even niet onvermeld laten, ook gezien de importantie van de besluiten die hier vanavond genomen zijn.

Tot slot wil ik de minister van Binnenlandse Zaken danken en de Senaat en de Tweede Kamer voor het feit dat zij heel snel een noodwet hebben aangenomen die zorgt dat wij vandaag zo mógen vergaderen. Dat was niet voorzien in de wetgeving en die vreselijke coronacrisis heeft in ieder geval de Senaat en de Tweede Kamer het voorstel van de minister akkoord doen bevinden dat wij vandaag op deze manier onze democratische plicht, inclusief de stemming, kunnen vervullen.

Tot slot moet me van het hart dat het best allemaal heel goed gegaan is, maar dat alle digitalisering natuurlijk nooit kan vervangen om de Statenleden van vlees en bloed hier in de zaal voor ons te zien. De griffier en ik willen niet zeggen dat we ons heel eenzaam hebben gevoeld, maar het is toch heel bijzonder om het zo op een grote afstand te moeten doen. We hopen dat we zo snel als dat enigszins verantwoord is dat weer op een normale manier kunnen doen. Dat zal zeker nog niet gelden voor de vergadering van 15 mei. Ook daar zullen we weer met een ander regime, op een andere manier dan we gewoon zijn, werken. Ook dat wordt een bijzondere vergadering, maar nu eerst zeg ik u allen dank, nogmaals, voor uw enorme inzet en betrokkenheid en uw werk en wens ik u allen een fijn weekend.

De vergadering is gesloten.

De voorzitter sluit om 22.03 uur de vergadering.